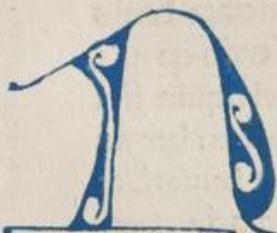

Joseph omnem terram egipti videntibus singulis possessiones suas. propter magnitudine famis Dubitavit qz eā pharaon auctos populos eius. a novissimis terminis egipti vsqz ad extremos fines eius pter terram sacerdotū qbus statuta cibaria ex hircis publicis pbebāt Vbi dicit glosa nicolai de lyra. Erātqz deputati ad cultū deorū illius populi et etiam. ad studiū scientiarū specularū sūm qz dicit phus. i. metha. qz gens sacerdotū egipti in pmo studere accessit. Et Joseph? li. antiquitatu dicit qz abrahā qn descendit in egiptum docuit sacerdotes in egipto astronomiā. et tūc in talibus scientiis studere ceperūt Ideo a rege habebāt victū. Vñ subdit ibidem Ex eo tēpore vsqz in p̄sentē diē in vniuersa terra egipti regibus quinta ps soluit. Et factū est quasi p lege absqz sacerdotali terra que libera ab hac conditōne fuit. Itē el dre. vii. dixit artarxes Vobis quoqz notū facim? de vniuersis sacerdotibus et leuitis. cātoribus ianitoribus nathineis et ministris domus dei vt vctigal et tributum vos nō habeatis potestate imponēdi super eos q̄. Et sic p̄t ex lege diuina et humana qz sacerdotes et clerici exempti sunt ab omni tributo.

Explicat preceptum quartū.

Incipit preceptū quintum:

Non occides Istud est quintum preceptum inbibens nocentū pximo fieri quantuz ad personam scilicet non occidendo eam. Et est notanduz qz istud preceptum. non occides fuit in lege nature inchoatū. et fuit in lege moyfi explicatum. et fuit in lege gratie recte consummatum. Fuit enā in lege nature inchoatum. Nam qui libet homo inclinatur alteri nō facere quod sibi nō vult fieri: et alteri facere quod sibi velit fieri. Sed qui libet vellet ab alio nō occidi se et magis sibi misereri: et sic lege nature tenet nō occidere pximū. Secūdo fuit in lege moyfi explicatū vt p̄t exodi. xx. vbi dicitur manifeste. Non occides Tercio fuit in lege gratie p xp̄m perfecte consummatum. vt patet mathei. v. vbi saluator dicit. Audistis quia dictum est antiquis Non occides. Ego autem dico vobis. Omnis qui irascitur fratri suo. reus erit iudicio In quo nō solum occasionē sed etiam animi cōmotionem que est radix homicidij phibuit. Et hoc merito christus debuit facere scz prohibere radicē occasionis qd nō fecit lex moyfi ppter tria. Primo. quia maiori precio fuit acquisita. Illa nāqz sanguine hircorū et vitulorū fuit acquisita et data populo xp̄ianorum. hęc autē sanguine agni immaculati. Secūdo. quia maiori premio est remunerata. quia illa remunerata

est bonis terrenis et temporalibus: hec autem est premiata et remunerata bonis celestibus et eternis. Tercio quia maiori doctore promulgata est. quia illa per moysen qui fuit purus homo: hec autem per christum qui fuit deus et homo: Lex enim per moysen data est. sed gratia et veritas per iesum christum. Ergo decens fuit quod lex euangelica prohiberet radicem occasionis que est ira. Circa illud preceptum multi errauerunt. Primo illud nimis extenderunt dicentes in hoc quod dicitur. non occides. omnia viuencia ut plante et arbores et omnia animalia quecumque. vniuersaliter concludi. non solum perfecta. ut oues et boues. sed etiam minuta. ut musce canes et pulices et sextupes. Illius opinionis fuerunt manichei in qua etiam fuit augustinus qui credebatur sicum plorare cum ab eo folium carperetur. ut patet in libro confessionum. Alius opinionis fuit anaxagoras qui dixit aias humanas transire in corpora bestiarum. Ergo posuit in lege sua peccatum esse occidere bestias. Iste autem intellectus est falsus. et per heresi pessima habendus est. Quod patet. primo ex diuina auctoritate. Nam gen. ix. statim post diluuium dixit dominus noe et filiis eius. Omne quod mouetur et uiuit. erit uobis in cibum et olera viuencia. et tradidi uobis omnia ex precepto. et carnem cum sanguine non comedetis. Ratio huius sequitur ibidem. quia sanguinem aiarum uestrarum requiram de manu bestiarum uestrarum et de manu hominis de manu uiri et fratris requiram animam eius. Ideo prohibuit es

sum sanguinis ne fierent prohi ad effundendum sanguinem hominis. Ideo carniuores sicut probat egidius in li. de regimine principum. sunt prohiiores ad homicidium quam alij. quia non abhorret effusionem sanguinis. Dicit augustinus quod per li. omne intelligit distributio accommodata. ut uidelicet omne quod est uobis utile. concedo quod possitis licite comedere. quia inter animalia terrestria sunt multa ueniosa que comedere esset mortiferum: sed talia animalia que mouentur et uiuunt comedi non possunt nisi occidantur. Ergo diuina auctoritate habetur quod licet animalia occidantur. Secundo patet hoc per filosofiam. quia primo philosophorum dicitur per philosophum quod iuste possumus uenari animalia. et iustum bellum nobis inest contra cuncta animantia nobis subiecta. quia sicut plante uiuunt in cibum animalium. sic animalia uiuunt in cibum hominum. Licet ergo nobis occidere animalia. Contra eos etiam inuehit beatus augustinus libro primo de ciuitate dei. capitulo uicesimo dicens quod hic non prohibetur ordinata uirgulti aut irrationabilium animalium occisio quorum uita et mors ordinatione creatoris. nostris uisibilibus subditur. Ideo dicit sanctus thomas secunda secunde questione sexagesima quarta. quod nullus peccat uolendo res sua ad hoc ad quod est ordinata. Ordinatione autem diuina generaliter plante sunt propter animalia: et animalia propter hominem: usus autem eorum in cibum maxime necessarius. Hoc autem

sine occasione fieri nō potest. Ideo
 dicit aug⁹. vbi supra. Iustissima or
 dinatione creatoris vita et mors a
 nimalium nostris vsibus subditur.
Hec ille. Potest esse peccatū. in quā
 tum occasio esset in nocentū p̄xi
 mi vel dñorū eorū. Sicut recitat bea
 tus greg⁹. li. ij. dialogorū. Cū q̄dā
 discipulus beati benedicti haberet
 quendā vrsū et sibi ad custodien
 dum tres oues commisisset. sic obediē
 ter curam ouū suscepit. vt eas debi
 tis hōris ad pastū duceret. ac si esset
 hōmo. Et quas comedere consueuerat
 diligenter ex obedientia sancti viri
 obediēbat. Quod miraculū socij. au
 ius dā alterius inimici sancti b̄ndicti
 audientes et videntes. q̄ plus cresce
 bat in fama sanctitatis ille q̄ eorum
 magister. vrsū illum interfecerūt
 p̄pter cuius interfecionē elephāti
 no morbo omnes percussī sunt: **Iō** di
 cit dñs Exodi. x. ij. Si occurreris
 boui inimici tui aut asino erranti. re
 duc eum. Et si videris asinū odiētis
 te iacere sub onere nō p̄trāsibis sed
 leuabis eū. Idem exodi. xxij. Si q̄s
 commēdauerit p̄ximo suo asinū. bouē
 et ouem. et omne iumentū ad custo
 diaz. et mortuū fuerit aut debilitatū
 vel captū ab hostib⁹. nullus q̄ hoc vi
 derit. iusiurandū erit in medio q̄ nō
 extenderit manū ad rem p̄ximī sui.
 suscipiet dñs iuramentū et ille red
 dere nō coget. Qz si furto ablatum
 fuerit restituet dampnum dño. Si
 commestū a bestia deferet ad eū q̄d oc
 casus est et nō restituet. **Hec ibi** De
 aucto q̄dam errauerūt circa illud p̄

ceptum dicētes. Nō occides. scz aliū
 sed hōmo posset bene seipm occidere
Et p̄bant hoc dicētes. qz sampson
 se occidit et catto se occidit et q̄daz
 femine volentes fugere violatores
 castitatis sue: seip̄as occiderūt. R̄nt
 aug⁹. q̄ hoc fecerūt ex instinctu spi
 ritus sancti. **Cōtra q̄d** dicit sanctus
 thomas sc̄da sc̄de. q. lxi. q̄ tales p̄ri
 mo faciūt cōtra naturalem inclinatio
 nem. qua vnāqueqz res int̄ seipsā
 cōseruare quāntū potest. **Secūdo** fa
 ciunt cōtra caritatē: qua hōmo tenet
 se diligere. **Tercio** faciūt iniuriā cōi
 tati: qz q̄libet hōmo p̄s communitatis
 est. **Quarto** peccāt in dñū. sicut q̄ alie
 num seruū interficiat peccat cōtra do
 minū. Ideo hoc nullo mō licet. **Vnde**
 dicit glosa super illud. **Nō occides.**
 supple etiā teipm. **Vñ** dicit in cano
 ne. xxij. q. v. **Placuit vt** h̄i qui sibi
 ip̄is volūtate aut p̄ ferrū aut p̄ vene
 num aut p̄ precipitiū aut p̄ suspēdiū
 vel quōlibet mō inferunt mortem q̄
 nulla p̄fus p̄ illis in oblatione cō
 memoratio fiat: neqz cum psalmis
 ad sepulturā eorum cadauera redu
 cantur. **Dicit glosa super verbo** volū
 tate. **Secus** si p̄ furorem: quia tunc
 nō imputatur. xv. q. i. c. **Si quis** in
 famiens. **Primo** nemo debet seipsum
 occidere p̄pter hostiū vltionem si
 cut sampson. quia ille fecit hoc insti
 ctu spiritus sancti vt patet per augu
 stinum libro primo de ciuitate dei. et
 ponitur xxij. questione quinta. capi
 tulo. si non licet. **Vbi** dicitur. **Neqz**
 sampson aliter excusat q̄ seipm cum
 hostib⁹ ruina dom⁹ opp̄ssent. nisi qz

C

sanctus spiritus late ter hoc iusserat
qui per illu mirabilia faciebat. **Hec**
ibi. **Historia** pomii iudiciu. xvi. **Se**
cundo neq; ppter peccatoru despera
tione; vt Judas. de quo augustinus
et ponitur vicesimatercia questione
quinta. capitulo. si non licet. **Vbi** di
citur. **Profecto** q seipm occidit ho
micida est et tanto nocentior cum se
ociderit quanto innocenta in eo cau
sa fuit. qz se occidendu putauit. **Na**
si iude factu merito detestatu e: eiq;
veritas iudicat cu laqueo se suspedit
scelere illius traditionis auxisse po
tius q expiassse commissuz. qm de dei
mercedia desperato exidabiliter
penitens nullu sibi salubris penitentie
locum reliquit. quanto magis a ne
ce sua abstinere se debet qui tali sup
plicio quod in se punit non habet
Et multa de hac materia ibide nota.
Tercio neq; propter melioris vite
acquisitionem sicut multi heretici.
et theobrotus de quo dicit augustinus
libro primo de ciuitate dei. capitulo.
vicesimosecundo. q theobrotus
phs leges libru platonis et as
simila hois immortalē esse. spe et desi
derio future vite seipm interfecit. **Et**
de illo dicit tullius li. pmo de tuscu
lanis questionibus q cu nihil accidisset
ei aduersi. de muro se in mari pie
cit lecto platonis libro q intitulatur
in phedrone. **Et** de illis dicit lactanti
us li. iij. de vera et falsa sapia q mul
ti inqt ex his q eternas aias suspi
cabant ta p in celu migraturi essent. si
hispis manus intulerunt vt cleans

D

siippus. et zeno. et empetocles. qui
se in ardentis ethne specu intepesta
nocte deiecit vt cu repente no apparu
isset abisse ad deos credere. **Se** q;
ibidem. **Na** si homicida nepharius
est qui hominis extinctor est. eidem
sceleri obstrictus est qui se necat: qz
hominem necat ymo vero maius esse
illud facinus existimandu est. **Cui**
vltio soli deo subiacet. **Nam** sicut in
hanc vitam no nostra sponte veni
mus: ita rursus ex hoc homicidio cor
pons. quod ad tuendum nobis assi
gnatum est eiusdem iussu reciden du
est. quia nos in hoc corpus induxit.
Hec lactantius. **Quarto** neq; ppter
persecutionis vitationem sicut catho
vticensis qui dicitur est vticensis ab
vtica ciuitate affrice vbi seipm inter
fecit. **Cui** causa erat. quia nolebat
esse sub iulio cesare cum esset belluz
ciuile inter cesarem et pompeyu ma
gnum. **Iste** catho fouebat ptem po
pei contra cesarem. **Postmodum** cum
cesar viasset et pompeius in egiptu
turpiter fugeret. vbi a rege egipti
decollatus est et caput eius missu ce
sari. **Tunc** iste catho fugit in affrica
Et cum videret cesarem in omnibus
pseparari. et parte pompeii in omnibus
succumbere nolēs aliquo modo sub
esse cesari. apud vticam ciuitatem se
ipsum interfecit. cum tamen sciret ce
sarem clementissimum. **Sicut** etiani
seipsam interfecit cleopatra regina
egipti que post mortem antonij sui
viri appones duas aspides corpi suo
Quinto neq; ppter ptoz vitacione

sicut legitur de sancta apollonia que
 se proiecit in ignem ex instinctu spūs
 sancti ne cōsentiret ydolatriis. sicut es-
 tiam multe femine se proiecerunt in
 fluuium ne polluerent a barbaris.
 vt patet per augustinum li. p̄mo de
 ciuitate dei. capitulo viceesimo quinto.
 et viceesimo sexto. Arguit enim au-
 gustinus li. p̄mo capi. xvi. q̄ si hoc
 esset licitū. vt p̄pter peccatū futuruz
 vitandum deberet homo se vel alium
 occidere. mortandi essent homines sta-
 tim cum baptisati fuerint vt seipos
 occiderent. qz tunc esset tēpus cauē-
 di oīa futura peccata cum omnia pre-
 terita essent deleta. Qz si hoc nō licet
 ergo nec illud. Arguit em̄ ibi de vir-
 ginitate que cōsistit i integritate mē-
 tis et nō carnis dicens. qz p̄ illa re q̄
 sine sensu meo auferri nō potest: nō
 debet se aliquis occidere. Et talis est
 virginitas. Sexto neqz p̄pter scan-
 dali vitatiōē. vt lucrecia. De quo
 aug⁹. li. i. de ciui. dei. c. xix. et titus li-
 uius de origine vr̄bis. li. i. narrat cū
 maritus lucrecie collatinus noīe in
 obfidione ardee ciuitatis rutillorū es-
 set. et teneret cum sexto filio tarqui-
 no filio tarquini supbi et alijs iuue-
 nibus. inter ipos ortus est sermo de
 vxorib⁹ suis. et cepit vnusqz qz vxor-
 rem suam laudare et vxori alterius
 p̄ferre. Tūc ait maritus lucrecie. Nō
 est opus verbis. Nam veritas facta
 sciri potest. Ascenderūt ergo equos
 et suas vxores visitabāt ex inopina-
 to vt scirent quid agerēt. Aliq̄ inue-
 nerūt suas vxores in cōuiujs a lu-
 curijs occupatas. Proccedentes vltē

rius in opidū collatinū p̄pe romam
 inuenerūt lucreciā cum ancillis suis
 in lamficijs occupatā: et laus vxorū
 penes lucreciam remansit. Sext⁹ ve-
 ro tarquinius fili⁹ regis amore eius
 statim captus. deliberauit quomodo
 copiam eius habere posset. Igit pau-
 cis dieb⁹ interiectis ignorāte collati-
 no ad lucreciā cū vno comite tūcxit
 Que benigne ipm̄ receptum post ce-
 nam ad cubiculuz deducā fecit. Qui
 oibus dormientibus ad lucreciā clā
 accessit: et sinistra manu pectus lucre-
 cie opprimēs. Tace inqt lucrecia. se-
 xtus tarquinius sum. ferrū in manu
 habēs. Quo morieris: si vocem emi-
 seris. Ad hec verba pauca tacuit.
 Tunc ei amorem suum indicabat:
 Quam cum nō potuisset sic vincere
 minatur se interfectorum vnum ex
 seruis eius: et interfectum positu-
 rum in loco eius iuxta ipsam etiam
 interfectam. vt sic in adulterio ne-
 cāta videretur. Quo timore victa cō-
 sensit. Que postea i presentia viri et pa-
 tris sui se interfecit aqz ferro. Quod
 factū delevit regium nomen de vr̄bo.
 Septimo neqz p̄pter amati adhesi-
 onem vt hisbes et formelius. seneca
 et paulina vxor eius: vt dicit Jobā-
 nes bocacij in libro de claris mulie-
 ribus. Tales omnes hominade sunt et
 per consequens dampnati sunt.
 Tercio quidam errauerūt dicentes
 qz homo posset aliu⁹ occidere quāto
 daret sibi licētiā vel iuberet. quod
 falsum est. Nam dato qz aliquis pes-
 teret et vellet occidi ab alio nō excu-
 saretur ali⁹ ab homicidio occidendo

ipsum **V**ntē. ij. **Ry. i.** **D**auīd mānda
uit puniri sicut homicidam illuz. qui
dicebat se occidisse saul. eo tamen pe
tente et volente **Q**uarto quidam er
rauerunt dicentes q̄ quilibet christi
anus licite possit occidere iudeum et
sarracenum. et nō facit cōtra illud. nō
ocādes. quod falsum est vel aliū pec
catorem. furem aut pessimum homi
nem. quia dicit augustinus libro pri
mo de ciuitate dei. **Q**ui sine publica
administrazione maleficiū interfece
rit velut homicida iudicabitur. tāto
amplius. quāto sibi potestate a deo
nō commissam vsurpare nō tinnit.
Hec augustinus. **I**deo dicitur vice
simatercia questione quarta. capi
tulo. **I**lle gladium accipit: qui nul
la superiori ac legitima potestate iu
bente vel cōcedente in sanguinem ali
cuius armatur. et vice simatercia que
stione octaua. capitulo. **Q**ui cuiq̄
percutit. **P**ertinet hoc tantuz ad ha
bentem auctoritatem sicut ad prin
cipem vel ad iudicem. **E**xemplum po
nit thomas vbi supra **S**icut ad me
dicum cui cura infirmi est cōmissa p
tinet prescindere mēbruz putridum
et nō ad alium cui nō est cōmissum.
Quinto quidam errauerūt circa il
lud preceptū. **N**on ocādes. dicentes
q̄ nō licet occidere quacūq̄ auctori
tate siue publica siue priuata: qz de
us simpliciter dicit. **N**ō ocādes **T**a
lis opinionis sunt sarraceni qui ma
los de lege ipsorum nō ocādunt. sed
qui semel furatur mutilāt eum in pe
de vel manu. et si secūdo facit op̄ ma
lum: mutilant eum in altero pede vel

manū s̄m exigentiam delicti. **S**ed
hec opinio est cōtra sacram scriptu
ram veteris testamenti **E**xodi. xxiiij.
Maleficos nō patiens viuere super
terram. **I**dem **S**i quis de industria
atq̄ p̄ insidias occiderit proximum.
ab altari meo euelles eum et moriet̄
et ponitur extra de homicidijs. capi
tulo primo. **N**ō ergo peccant iudices
aut principes. si occidunt maleficiū
dūmodo nō fecerint ex odio et auari
cia. **I**deo dicit thomas in libro de re
gimine principum. q̄ magnum meri
tum iudex cōsequitur: reū occidendo.
sicut magnum supplicū meretur in
nocentem dampnando: **D**icit sanctus
thomas vbi supra. **S**icut est in cor
pore naturali: sic etiā est in corpore
militico et ciuili. **S**ed in corpore natu
rali p̄ ei⁹ salute abscindit̄ aliq̄n mē
brum putridum vt totū corpus ser
uetur: sic vn⁹ piculosus cōmunitati
et corruptius alioruz laudabiliter
et salubriter sine peccato occiditur:
vt bonum cōmune cōseruetur. **M**o
dicum enim fermentum totam mas
sam corrumpit. vt dicitur prime ad
corinthios quinto. **S**imile patet in
malis herbis que ab ortulanis era
dicantur et suspenduntur ne bonas
destruant. **H**oc idem patet in cano
ne. ab impatoribus vice simatercia
questione tercia. **S**penultio. vbi sic
dicit. **E**cce q̄ nōnunq̄ est obuiāduz
pueris a iniuria sōciōrū est armis
ppulsanda vt et malis adempta fa
cultas delinquēdi. a bonis optata fa
cultas. libere cōsulēdi ecclesie mistref
et. xxiiij. q. v. c. **M**iles cū est obediēs

potestati sub qua legitime constitutus est qui homines occidit: nulla civitatis sue lege re? homicidij est. imo nisi fecerit. reus erit impij deserti atq; cōtempti. Idem in. c. reus sanguinis. vbi dicit greg? Qui em̄ potestate publica functus ipius legis imperio malos punit. nec illi? p^{re}cepti trāsgressor: nec a celesti patria alienus habet. Idem dicit in. c. cū minister et. c. lex eterna. et. c. officia. Vbi dicitur. Officia vindi^{ct}e possunt implere boni bono aio: quō et iudex et lex. r. xxij. q. viij. c. Quicūq; punit malos in eo qd mali sunt: et habet causam. i. potestate occasionis: minister dei est. Qui vero sine aliqua publica administratione maleficiū. furem. sacrilegū. adulterū. et pium. et quēlibet criminosisz interfecerit aut trucidauerit vel mēbrum debilitauerit. velut homicida iudicabit. et tanto acruis quāto nō sibi a deo cōcessam potestatem abusiue vsurpare non timuit. Hec aug? li. i. de ciui. dei. Nō ergo peccat iudex si occidit maleficiū ymo meret si facit ppter iusticiam. Sed si facit ppter odium aut ppter vindictaz: peccat mortaliter. Si autem facit ppter cōseruationē communis boni vel ppter executionem iusticie: est sibi meritorium apud deum. Cuius rei exemplum recitat martinus i cronica sua q anno dñi. M. cccc. viij fuit papa gregorius sextus. q latrones in ptibus romanorū occidit perse faciens securitatē pegrinis. Quare clamabāt in roma qd esset homicida: non papa. Cui post infirmo car

dinales dixerūt qd nō liceret eum inter papas in ecclesia sancti petri sepeliri. Quibus respōdit qd stulte loquerent. qm̄ ezechiel. xij. dñs pcepit sacerdotibus qd se deberēt ponere murum p domo istabel. Sic ipse fecisset. et tm̄ iussit qd corpus suum mortuum poneret extra clausam ecclesiam sancti petri. Si voluntate diuina reseraretur ecclesia. corpus inferret. Si non: tunc facerent cum corpore quicquid vellent. Postea turbo diuinitus venit: et ecclesiam aperies predictum corpus imponēdū docuit qd.

De tripliā inhibitione homicidij

Hic triplex homicidij inhibetur. Primū est in corde et dicitur spūale. Secundum est in ore: et dicitur vocale. Tercium est in opere: et dicitur reale. Homicidium cordis triplaciter committit. Primo odiendo ad mortem. Secūdo pponēdo occidere. Tercio cōsentendo in mortē pximi. Peccant ergo primo cōtra illud p^{re}ceptū qui odiūt fratres suos vsq; ad mortem. et tales dicunt homicida in corde sūm illud Iohis. iij. Qui odit fratrem suum: homicida est. Tale siquidem potuit dici homicidium fratrum Ioseph. genes. xxxvij. Oderant em̄ eum fratres eius: nec poterāt ei quicquid pacifice loqui. Et cum deliberassent eum occidere dixit Judas fratribus suis. Quis pdest si occiderimus eū. Meli? est vt venūdes. De tali homicidio dicit de pe. di. i. c. homicidionū vero tria gna dicebat beatus petrus

thilinario Inter bonos et malos di-
 scrimen nullū. Omnia virtutis prez-
 mia ambitio possidet. Ideo sequit de-
 structio ciuitatū et annihilatio terra-
 rum. qz inter bonos et malos nulla
 differentia habet. qz equaliter ad-
 mittuntur ad officia. adulteri. vhu-
 rarij. et homicidē. Tercio est odium
 qd est euitandum. et istud est p qd
 nō oditur malum sed homo oditur
 De quo ppheta in ps. Odio iniquo
 oderunt me gratis. Et ppheta agge-
 us ca. penultio. Vniūquisqz odit p-
 ximum suū. et damnū pro damno.
 vindictam p vindicta. sanguinem
 p sanguine requirit dominus. Istud
 autem odium oritur ex duplici caus-
 sa fm quod declarat sanctus thomas
 secunda secūde. Prima est inuidia.
 Secunda est ira. Primo em nascit
 ex inuidia. qz inuidia est tristitia de
 bono alterius. Ad quā sequitur desi-
 derium priuationis illi? boni. quod
 pprie est odium. qz sicut amare est
 valde bonum amato. id est qz ama-
 tus habeat bonū. Ita odiū quod
 est oppositum amori est nolle bonū
 odito id est qz oditus puetur illo bo-
 no. Vt ostendit anselmus in libro
 de cōcordia. Et habet istud odiū fm
 hoc producere tres fructus iniquos
 De quibus loquit bernardus in ser-
 mone quodam vbi dicit. qz inuidia
 odium. Odium vero damnū et obdu-
 rationem. obduratio crudelitātē pas-
 rit. Est ergo primus fructus istius
 odij dampnificatō. quia qui inique
 odit. querit semp damnū eius quez
 odit. vt ponit aug⁹ in quadā oratione

lia dicens qz septēz damna querit o-
 diens cōtra aduersariū Primū est in-
 infamia. Secundū est in substātia.
 Tercium in familia. Quartū in ami-
 cicia. Quintū in cōditione Sextum
 in patria. Septimū in psona. De-
 cimus fructus est obduratio cordis
 qz odium obdurat cor sicut lapidez
 sup inimicum Et est durum cor fm
 bernardum in libro de cōsideratione
 ad eugemium qz cōtritione nō scindi-
 tur. pietate nō emollit. precibnō fle-
 ctitur. minis nō cedit: flagellis indu-
 ratur. Legis etiā in swetonio de du-
 odecim cesaribus. qz dum domitianus
 imperator mortuus fuisset. corpus e-
 ius positū ē in rogo. i. in igne fm mo-
 re gentiliū. Et combusto corpe cor ei?
 integrū fuit reptū De quo admirati
 ministri q rem viderāt iterū ipm cor
 posuerūt ad ignē. qd minime cōbu-
 ri potuit. s. versū est in materiā quā-
 mō lapidis et duricie. Ostēdetes autē
 illud pitis medicis inuētuz est qz ex
 veneno quodā subtili vñ mortuus e-
 rat domitianus h cōtigisset Istud cor
 si recte sentim⁹ est pprie cor odij vene-
 no resperū. ita qz induratū est. qz si-
 cut dicit bernardus. Cōtritione nō scin-
 dit. qz qz fiat cōfessio et aliquali-
 ter moueat ad contritionē. remanet tñ
 integrū odio. vt ptz expiētia de istis
 odijs et pualitatibus animū inter se.
 Pietate nō emollit: ymo crudelior ef-
 ficat. qd est pprie cōtra naturā. Si
 aut vt ait senecā qz pietatis natura
 mouet ad egrū et mēte mouei d³. qz
 sicut lāguor corporis: ita viciū morbus
 est animar. Est etiam durum. quia

non flectitur precibus siue sint p̄ces
amicorum. siue preces prelatorū. si-
ue q̄d plus est preces dei. Et nimis
nō cedit: qz si flagellat infirmitate
aut dampnatione tpaliū. aut p̄ua-
tione filiorū: nō tamē cedit deo vt ve-
lit inimiciās deponere. Finalit fla-
gellis indurat. p̄pter q̄d inquit pro-
pheta. Aufer a me cor lapideuz: et da
mibi cor carneum. Tercius fructus
istius odij est inhumantitas. i. crude-
litas: qz obduratus odio cōtra proxi-
mum est crudelis vsqz ad occasionē
p̄xi. Et sic ptz qz odians fratrem suum
nō soluz est homicida anime siue per-
peccatū mortale scz odium: sed etiaz
sequit̄ homicidiū reale p̄ximi. Q̄d
ptz tribz exemplis. Primo in cayn
cōtra abel fratrem suū. vt ptz genes̄
·iiij·. Vidēs cayn qz munera abel erāt
accepta apud deum magis q̄ sua: o-
dium cōtra ip̄m cōcepit vt interfice-
ret eum. dicit̄ enī genes̄ ·iiij·. Obtulit
cayn de fructibz terre munera do-
mino. i. spicas triticeas corrosas. A-
bel quoqz obtulit de primogenitis
gregis sui. i. de melioribz. Et respe-
xit dñs ad abel et ad munera eius: s̄
ad cayn et ad munera eius nō respe-
xit. Nam percepit cayn qz munera a-
bel erant deo accepta et nō sua p̄ ignē
n̄missum a deo cōsumentē oblatio-
nem abel. Vñ translatio theodocio-
nis hz. Et inflāmauit deus sup abel
Et talis inflāmatio fuit signum ma-
nifestū diuine acceptatōis sicut pa-
tet in oblatione gedēonis. Iudicuz
·vi·. Et i oblatione helie. iij. R. xvij.
Et i oblatione salomōis. ij. pal.

·iiij·. Sequitur Iratus cayn vellemē-
ter scz inuidens gratie fratris innocē-
tis. et cōcidit vultus eius. qz tristi-
tia mētis apparet ex deiectione vultz.
Et duxit eum foras in agrū: et eū oc-
cidit. Cui dominz dixit Vbi est abel
frater tuus? Qui respōdit. Nescio.
Addens mendacuz fratricidio Nū-
q̄d custos fratris mei sū ego? Qua-
si diceret. Non. Et dominus dixit.
Quid fecisti Vox sanguinis fratris
tui clamat ad me de terrā. Nūc ergo
maledictus eris. qz maledicet tibi p̄-
pter horrorem maleficij tui. Cum o-
peratus fueris terram nō dabit fru-
ctus suos. Vagus et p̄fugus eris sū-
per terram. quia omnibus eris odio-
sus. Et ideo i nullo loco securus. Sic
erit et omnibus homicidis. Sequi-
tur. Posuit dñs signum in cayn: scz
vt ab omnibus cognosceretur fra-
trem suum occidisse. Sic omnes ho-
micide signum habent in facie scz vi-
sum horribilem post homicidiū. De-
cundo hoc patet in fr̄ibus Joseph q̄
p̄pter odium quod habuerunt con-
tra eum posuerunt eum in cisternam
vt eum occiderent: et vendiderunt eū
in egipto vt patuit sup. Tercio hoc
patuit in romulo et remo. qui a romu-
lus ex odio quod habuit cōtra fr̄em
suum eum occidi fecit. vt patet. vij.
questione p̄ma c. In apibz. Vbi di-
cit Jeronimus. Roma cōdita simul
duos fr̄es reges habere nō potuit
sed parricidio dedicatur id est mas-
culatur. Historia ponitur ab aug.
in de ciuitate dei. Istud odium nō so-
lū fuit inter cayn et abel: inter fr̄es

Joseph et eum: inter romulum et re-
num: sed nunc inter deū et diabolū
P̄s. **S**upbia eorū q̄ te oderūt ascen-
dit semp. **I**nter sanctos et dampna-
tos **I**nter clericos et laycos. sicut in-
ter cattum et canē. **N**ota causam hu-
ius in quodā exemplo. **I**nter virum et vxorē: inter patrem et filium
inter matrē et filiā: inter fratres: in-
ter cōsanguineos: **I**nter principes se-
culares et spūales: qz p̄ncipes secu-
lares vellent habere dominū spūaliū
et tñ q̄ diu ista nō habēt nō cessant
et ecōtra spūales vellent dominū has-
bere t̄paliū. **E**st etiā inter fratres
religiosos et sacerdotes saculares.
Causam huius assignauit quidaz
burdese rñdens dixit. qz fratres libe-
ter vescunt ouis assatis: sacerdotes
seculares libenter comedunt pullos
assatos. **E**t sic fratres odiūt sacerdo-
tes qui comedūt pullos. vñ debeant
p̄ducī oua. **E**t sacerdotes odiūt fra-
tres. qz comedūt oua vñ debeant p̄-
creari pulli. **S**z fortassis mihi obijci
et aduersarius illud luce. xiiij. qd̄ di-
xit xpc̄ ad turbā. **S**i quis venit ad
me et nō odit patrē suū et matrē et
vxores et filios et fratres et sorores
adhuc autē et animā suā: nō p̄t me
esse discipulus. **A**d hoc rñt beat⁹ gre-
gorius ibidem in omelia dicens **S**i
p̄cunctari libet quō pentes et carna-
liter p̄p̄inuos p̄cipimur odisse. qui
iubemur et inimicos diligē. **S**ed si
vīm p̄cepti p̄pendimus vtrūqz age-
re p̄ discretionē valemus. vt et eos
q̄ nobis carnis cognatione conūcti
sunt. et quos p̄ximos nouim⁹ dilis

gamus: et quos aduersarios in via
dei patimur odiendo et fugiēdo nesci-
amus. **H**ec gregorius. **S**equitur.
Adhuc autē et animā suam. **T**ūc
enim animā nostram odimus. cum
eius carnalibus desiderijs nō acqui-
escimus et cum eius appetitum fran-
gimus et eius voluptatibus relucta-
mus. **S**ed nūc generaliter est odiū
Circa bonorum operū executores
Circa suorum scelerū reprehensores
Circa peccatorum informatores
Dico primo qz mali odiunt bonorū
executores. in seculo et in claustro.
Illi a malis amplius odiunt et con-
tempnuntur qui in bonis operibus
amplius et diligentius occupantur
s̄m illud p̄verbiorū. xxix. **V**iri imiq̄
oderunt simplicem. **E**t sic oderunt es-
gyptij filios israel. quod est potius
ad eorum cōmendationem q̄ vitu-
perationem. **Q**uod patet quadrupli-
ci exemplo **P**rimo exemplo lucis. qz
non est derogatio lucis sed commes-
datio. si eam fugiunt vespertiones
Sancti enim viri sunt lux. quia ha-
bent lucidam cōscientiam et famam
Vespertiones autē peccatores sūt
qui diligunt opera tenebrarum et o-
diunt lucem. **I**deo cum lucidis viris
cōuenire non possunt. **P**rimo ad clo-
rinthios. vi. **Q**ue societas lucis ad
tenebras. **S**ecundo patet hoc exem-
plo odoris. **N**on enim est derogatio
sed cōmendatio odoris si cum fugis-
unt serpentes. sed serui dei sunt odo-
riferi in fama. ij. ad corinthios. **B**o-
nus odor christi sumus in omni loco.
Mali sunt serpentes. quia virus

detractionis semp̄ portant in lingua
P̄s. Venenum aspidum sub labijs
 eorum. Tercio hoc patz exemplo co
 loris nō enim est derogatio sed cōmē
 datio coloris si cœci falsa de ip̄o iudi
 cant. sed sancti viri sunt colorati albo
 puritatis. nigro humilitatis. rubeo
 caritatis: peccatores autez cœci sunt.
Sapientie secūdo. Excecauit em̄ eos
 malicia eorum. Vnde cum quidam
 iuuenis speciosus dicēt diogeni phi
 losopho Si omnes me odirent sicut
 te: suspēdio me perimerem. Respon
 dit. Et ego perirem: si me quēadmo
 dū te amarent Quarto hoc patz exē
 plo medicū. quia non est derogatio
 medicorū s̄ cōmēdatio si frenetici eos
 cōtēpnūt s̄ serui dei sunt medicū ab oi
 bus honorandi. **Ecclesiasticū. xxxv. iij.**
Honora medicum ppter instantem
 necessitatem: frenetici aut̄ sunt pecca
 tores qui manus sibi iniiciunt. **Sa
 pientie. vi.** Occidit homo per maliciā
 animaz suam. **Causa huius odij est**
dissimilitudo vite. Ideo dicit Jobā
 nes apostolus. Nolite mirari si odit
 vos mundus. quoniam translati su
 mus. de morte culpe ad vitam gratie
Ideo dixerunt impij. Grauis est no
 bis etiam ad videndum: qz dissimi
 lis est opibus nostris. **Sapientie. ij.**
Tale fuit odium qd̄ cayn habuit ad
uersus abel. **Secūda causa est pro**
rogatiua amoris et gratie. qz cum bo
 nos viros vident apud deum et homi
 nes p̄ficere odiūt eos et dolent **Gen̄.**
xxxij. Oderat em̄ Esau Jacob. Sic
gen̄. xxxvi. Videntes fratres Jos
 seph qz a patre cunctis fratribz plz

amaretur: oderant eam. Tercia cau
 sa est odium dñi. Ideo eos diligere
 non possunt **Joh̄. iij.** Si mundus
 vos odit. scitote: qz me prior em̄ vo
 bis odio habuit. Nō potest placere
 seruus vbi displicet dominus. **matth̄.**
x. Et eritis odio omnibus hominibz:
 ppter nomen meum. **Secundo**
odium est circa suorum scelez repre
hensores. **Amos. x.** Odio habuerūt
 corripientem in porta: et perfecte lo
 quentem abominati sunt. Cuius ex
 emplum patz in rege achab. **ij. R̄.**
xxij. qz de propheta ieremias dicebat
 Odio inqt̄ eum. qz nō p̄betat mihi
 bonum sed malū omni tpe. Sic ma
 li odiunt eorū correctores. Aliud ex
 emplum patz in ap̄lo qui scribebat
 ad gal. **iiij.** factus sum vobis inimic
 us verum dicens. Ideo dicebat au
 ḡ. **li. x.** confess. Veritas odiū parit.
 Omnes quippe amāt veritatē lucen
 tem sed odiunt eam redarguentem.
Sic multi ppter veritatē auniāan
dam occisi sunt. Nā ysaias sarratus
 est qz dixit iudeis Audite p̄ncipes zo
 domorū r̄c. **Jeremias lapidatus r̄c.**
Joh̄es baptista decollatus. qz dixit
 regi herodi **Nō licet tibi habere vxo**
rem fratris tui. Ap̄li et ceteri marti
 res occisi sunt. Itē histori alij dicūt
 qz fuit q̄dam dñā q̄ habuit tres gal
 los. et habuit amasium suum in ca
 mera. **Primus gallus cantauit et an**
illa finxit se intelligere cantum gal
li dicens domine sue. Domina nō in
 telligitis quid iste gallus cantu suo
 dicat? Respondit non. **Anilla dixit**
Gallus dicat vos habere amasium

vestrum in camera. Respondit domi-
na. Propter hoc debet mori. Et tunc
secundus gallus cantavit. Tunc
ancilla ad dñam ait. Audistis quid
iste dicit. Rñt. Nō. Tūc ancilla. Gal-
lus dicit. Vocatus meus mortuus est
ppter veritatē. Respōdit dñā. Pro-
pter hoc debet mori. Et eo occiso. ter-
cius gallus cantavit. Tunc dixit an-
cilla. Iste gallus cantat. Qui vult ha-
bere pacem: debet esse surdus mutus
et cecus. Moraliter. p mulierē deno-
tatur ecclesia que habet tres gallos
i. tria genera p̄dicatorū. Primi sūt
apostoli qui ppter veritatē occisi sūt
et persecuti sunt. Secūdi sunt sancti
viri qui hoc p̄lo p̄dicauerunt quod
eorum socij. i. apostoli. et ppter ver-
tatē p̄diderunt vitā. Sed moderni
p̄dicatores q̄ significant p̄ tertium
gallum p̄dicant. et qui volūt habere
pacē tēporalē sūt muti surdi et cecī.
Muti sunt: qz nō corrigunt vicia ho-
minū. Juxta illud. Canes muti non
valentes latrare. Cōtra quos dicitur
xi. q. iij. c. Nolite timere eos q̄ occi-
dunt corpus. ne forte ppter timorē
mortis. nō libere dicatis qd̄ audistis
nec fiducialiter p̄dicetis oib? quod
in aure soli audistis. Sequit̄. Non
solum ille p̄dicator est veritatis q̄ trās-
grediens veritatē p̄ veritate menda-
cium dicit: sed etiā ille qui nō libere
veritatem p̄nūciat. quaz p̄nūciare
debet. Sunder se dwingen eyne
anderen nagel

De riden io den fosz agel

De prediken nu den ludem

Vou bartholomeus buden

De laten der lude funde staen
Vpe dat se de gunst entphaen
De striken oc den valen pagē
Dat wil ick gode althijt clagen
Non debent ergo formidare p̄di-
catores malorum detractionē. et odi-
um eorundem. sed libere et cōstanter
redarguere eorū mala opa. Dubitat
sanctus thomas in prima sc̄d e. q.
xxix. ar. v. vtrū veritas possit ha-
berī odio. Respōdet q̄ verum in quā-
tum habet rōnem repugnātis et cō-
trarij. potest haberi odio. quod con-
tingit fieri tripliciter. Vno mō s̄m q̄
veritas est casualiter et originaliter
in ip̄is reb? et sic homo aliquā odit
aliquā veritatē dū esse nō letet. v̄z qd̄
est verū. Alio mō s̄m q̄ veritas est i
cōgnitōne ip̄ius hoīs q̄ impedit ip̄m
a p̄secutione amari. sicut si aliq̄ nol-
let cognoscere veritatē fidei v̄t libere
peccaret. In q̄ p̄sona dicit Job. xxij
scientiā viarū tuarū nolumus. Ter-
cio modo habet odio veritas tanq̄
repugnās pro vt est in intellectu al-
terius puta cum quis iaceret in p̄cō
odit q̄ aliquis veritatē circa suū pec-
catum cognosceret. et s̄m hoc dicit au-
gustinus. x. cōfessionū. q̄ homines ve-
ritatē amant lucentē: sed odiunt eaz
redarguentē. Hec thomas. Tercio
odiunt sciētie informationē. Isti em̄
nō solum odiunt reprehendi. p̄mo e-
tiam informationē sc̄z doceri. et ifor-
mam sicut aues immūde odiunt lucē
ac per hoc tales odiunt sapientiaz et
doctrinam Johānis. iij. Omnis qui
male agit: odit lucem etc. Boetius
li. ij. de cōsolatione. prosa. vi. Quid

est q̄ quūsq; in alium facē possit q̄d
ab alio sustinere nō possit. **B**uſinde
accepimus q̄c. **V**n̄ p̄sopus. **S**ic no
cet innocuo nocuus: causamq; nocē
di. inuenit. h̄ij regnāt qualibet vrbe
lupi.

Secūdo modo habet fieri bo
mādiū in corde. p̄ponēdo
ocādere sicut p̄posuit esau
ocādere fratre suū **J**acob
dicēns. **V**enient dies luctus patris
mei et ocāda; fratrem meū **J**acob.
vt ptz genesis. xxvij. **T**ales sunt vin
dicatiui q̄ expectāt locum et tempus
quousq; vindicent se aut mutlādo
aut ocādendo p̄ximū. **C**ontra quos
frācisus petarcha li. i. de re. vt. fōr.
c. i. **N**obilissimū vindicte genus in
q̄t est p̄cere. **N**am multo est sancti?
multo q; deiformius obliuisci iniur
riam q̄ vlāsci. **G**enerosior nulla est
obliuio q̄ offense. **S**equit̄. **V**ltio
nis momentanea delectatio: miseri
cordie sempiterna. **D**uorū nempe de
lectabiliū est p̄ferenduz q̄d diutius
delectat. **V**n̄ fac tu hoc. quo perpetuo
delecteris. **V**n̄ ibidem respondet dis
cipulo suo dicenti. **L**icātū est vlāsci
R̄nt ei **N**ulla lege licātū est **V**olo q̄
defensio licāta sit: sed vltio v̄tita est
Scriptū em̄ est **Q**ui vindicare vult
a deo inueniet vindictā. **E**t rursus.
Mea est vltio et ego retribuā eis in
tpe dicāt dñs. **I**llud tps expecta **S**e
quitur infra. **M**ultos q̄dem vindis
casse penituit: neminez pepāsse. **H**ec
ille **N**otandū q̄ in sacra scriptura in
uenitur triplex vindicta scz crudelis
tans et seuiēte quā facit peccator: cru

delis. **E**q̄tatis et iusticie quā facit p̄
latus fidelis. **A**uctoritatis et potens
tie quam facit deus in celis. **P**rima
est crudelitatis et seuiēte. cōtra quaz
leuit. xix. **N**on q̄ras vltionem nec me
mor eris iniurie ciuū tuorū. **A**d ros
manos. xij. **M**ibi vindictam: et ego
retribuā. **S**ed multi sunt q̄ diuinū
officiū vsurpant et presumunt vsq;
ad vltimā seuiēte se vindicare. si
miles cam q̄ lapidem pietū solet i
ore recipere. q̄ p̄ ardore vindicte ip̄m
temptat mordere. **E**t sic p̄rias den
tes destruit. **H**ec aut̄ vindicta con
git sex modis esse peccatū. **P**riō ap
petendo vindictā de illo q̄ nō meruit
scz sup̄ innocētē. **E**rgo pessime faci
unt illi q̄ vnum ictū de iniurijs illa
tis sumūt in filijs aut p̄pinq̄is. fa
ciētes vindictaz sanguinis sup̄ eo q̄
nullam culpā omisit. **S**imile patet
in guerris vbi paup̄ rusticius q̄ inno
cens p̄pter peccatū alterius. eiusdem
loci hominis priuat. spoliat. et ocādi
tur. **S**ecundo quanto appetit plus
q̄ meruit vt si quis i verbo vnico of
fenditur manu aut pugno percutit
aut gladio. **D**ubitat̄ vtrum licātū
sit aliquando p̄ximū percutere **R**e
spondetur s̄m raymundum q̄ p̄cul
sio aliquando fit ex malicia: aliquā
do ex superbia: aliquando ex odio.
Et hoc est peccatum mortale. **Q**uan
doq; aute; fit ex caritate scilic; causa
correctionis et huiusmodi. **E**t hoc p̄
cussio in omnibus habentibus po
testatem est licāta in suos subditos
quanto nō fit ex vindicta. **D**ubitat̄
vtrum percutienti vnā maxillam

altera sit prebendā. Respōdet augu-
stinus in epistola de puero centurio-
nis dicens. Precepta patientie ma-
gis sunt ad p̄parationē cordis q̄ ad
opus quod in apto fit vt in secreto
teneat animi patientia: in manifesto
aut id fiat qd̄ eis videt p̄desse ad sa-
lutem: q̄bus bene velle debemus. Vñ
et dñs biefus se patientem repres-
bendit dicens. Si male locutus suz
testimoniū phibe de malo. Si autē
bene: cur me cedis. **Jobis. xvij.** Et
paulus percussus in faciem dixit. Per-
cutiet te deus paries dealbate. **Actiū.**
.xxij. Tercio vindicta fit eum pecca-
to qñ non debito ordine fit. qñ p se
homo vult vindicare et nō p iudicēz
vel prelatū ad quos de iure pertinet
vindicta. Non vos defendentes ka-
tissimi s̄ date locū ire. **Ad romanos.**
.xij. Ideo dicit ibidez **.xij.** de iudice. Nō
em̄ sine causa gladiū portat Dominus
em̄ est et minister et vindex in iram
ei qui malum agit. **Idem** patet vice-
simatercia questione quinta. capitu-
lo. p̄mo. et ca. reus sanguinis. et in
multis capitulis. Querit̄ vtrum in
iure malorū sunt tolerāde. Rñt thō-
mas secūda secunde. q. c. viij. dicens
q̄ mali tolerādi sunt a bonis in hoc
q̄ iniurias p̄rias patienter sustinēt
s̄m q̄ oportet. Vñ sup canticorū. .ij.
Dicit liliū inter spinas. Dicit glosa
Nō fuit bonus: qui malos tolerare nō
potuit. Secūdo si eius iniūria redun-
dat in iniūriam ecclesie nō debet sus-
stinere: sed se vindicare. Vnde augu-
stinus in epistola ad bonifaciū et po-
nitur vicefimatercia. questioe tercia

Vbi maxinnianus cōmendat episcō-
pum inuocantem auxilium impato-
ris contra hostes ecclesie. Dicit augu-
stinus. Si non fecisset hoc: nō fuisset
in eo laudanda sua patientia. sed re-
prebendenda sua negligentia. Ter-
cio quādo vergit in iniūriam dei: tūc
potest quis propriā iniūriam vlcisci
vt patet de helia qui fecit ignem de-
scendere sup illos qui venerant ad ca-
piendum illum. vt patet. .iiij. Regū
primo. Legitur etiam de thoma as-
postolo q̄ imprecatus fuit ei q̄ ma-
nu ei dederat a lapam vt a cambus ma-
nus in conuicio portaretur. non zelo
vindictę exercēde: sed zelo diuine iu-
sticie et potentie manifestande. Sic
filuēter papa excomunicauit eos q̄
miserunt eum in exilium vt patet vi-
cesimatercia questione quarta. capitu-
lo. guiliani patrici vester. Quar-
to quando vindicta propter odium
fit quando solum appetit vindictaz
vt vindicet. non vt bonum iusticie cō-
seruetur. Ideo dicitur vicefimater-
cia questione quarta. capitulo. chri-
stus. Ibi dicitur q̄ christus discipu-
los suos increpauit. quia ignem de
celo venire super eos gestiebant qui
ipsum non receperant. Sequitur i-
bidez. Apostoli nō zelo iusticie sed
amantudinis odio. ob iniūriam sue
expulsionis vindicandam samarita-
nos igne volunt cōsumere. Dominus
autem volens iniūriam proprie per-
sone cum patientia et gaudio tole-
rare: iniūriam vero diuinam non in
vltimū relinquere ait. Nescitis cuius
spiritus estis. historia patz luce. ix.

Sed dicēs. Ex quo patienter sufferre debeo. rogo vt mi hi aliqua doneq̄ documenta cōtra impācientiā: et qualiter me debeo habere in iniurijs illatis. Respondet q̄ homo debet quatuor seruare. Primo vt eam in solaciū cōuertat de quo seneca ponit exemplum in libro de ira. Cum dyogenes inq̄t p̄hus quandā causam habuisset tractare cum sētulo. lentulus attracta pingui saliuā expuit in faciem eius. Ille aut̄ faciem extergens dixit. Affirmo em̄ o lentule omnes falli qui negant te os habere. Ideo dicit seneca. Iniuria data in risu iocunq̄; vertatur. Secūdo vt iniuriarū recepisse obliuioni tradatur. Cuius figura habet̄ geneb. xli. de Ioseph qui fuit oblitus scelus fratrum suorum dicens. Obluisci fecit me deus omnium malorum. Ideo dicit salomon eccle. iij. Omnes iniurie p̄ximitui ne memineris Tercio vt i iniurijs mansuete respondeat. Iō dicit p̄hs q̄ mansuetudo ē quietatio ire. Proverbiorum. iij. dicit Respōsio mollis frāgit irā; sermo aut̄ durus fuscitat furores. Narrat seneca vbi supra de augusto cesare q̄ cum quidam diceret ei. O tyrāne. o tyrāne. Rūt. Si esz tyrānus: nō dices illa. Quarto vt iniuriam recepisse negetur. de quo seneca vbi supra. Quid faciet sapiens colaphis percussus? Respondet. Faciet sicut Catho. quem cum quidam in os percuteret: negauit se iniuriarū ab illo recepisse. Ideo dicit apostolus. ij. ad corint̄ b. xij. Libenter suffertis inhiipientis: cum sitis ipsi sapientes.

Notandū q̄ iniuria est duplex scilicet grauis et leuis. Leuis est. q̄ modica impulsione vel percussione palme manus. pedis. vel lapidis aut baculi illata est. **S**z grauis iniuria est mēbrorum mutilatio. fractō dentis. capillatio: magna effusio sanguinis. **N**ota q̄ iniuria fit tribus modis scz re: cum manus inferunt: verbis q̄ fit cōuicium. literis cum aliquis ad infamiam alicuius libellum vel famosum carmen cōficiat. ascribit: vel prohibet. Quod est pena capitis. vt patet. **C.** de famosis libellis. l. v. m. ca. **I**tem s̄m canones sunt ex cōmunicandi vt ptz. v. q. i. c. quidam maligni. et c. sequenti. dicit. **H**ij q̄ inuenta fuerit famosos libellos in ecclesia ponere. anathematisentur. **E**t ibidem. c. Si quis famosum libellū siue domi siue in publico siue in quocūq̄ loco ignarus repperit. aut corumpat prius q̄ alter inueniat. aut nulli cōfiteat inuentum. **S**i vero nō statim eas dem cartulas coruperit vel igne cōbussierit: sed vim earum dolose manifesta uent: sciat se quasi autorem huiusmodi delicti. capitali sententie subiugandum. **H**ec ibi. **I**tem quidam sunt qui iniuriam facere nō possunt vt furiosus. et impubes et fatui: qui toti capaces nō sunt. **Q**uerit̄ vtrum inimicis veniam petentibus teneamur remittere. **V**idetur q̄ sic. **A**d colosenses. iij. **D**onātes vobis metipsis si quis aduersus aliquem habet querelam. **I**tem saluator. dimitte et dimitte mihi. **R**espōdet quidā sup. iij. sententiā. **E**x nimio dampno illato

aliam solent tria dari scz. Rancor in
 corde. Signa rancoris in ope. Adō
 iuris cōtra iniuriantem. Primū tene
 tur homo statim dimittere. veniam
 veraciter petenti et pato se emēdare
 s̄m facultatem suam. De quo potest
 intelligi luce. xvij. Si reuersus fue
 rit ad te dicens. penitet me. dimitte
 illi. p̄mo etiam si nō petat adhuc te
 nef homo remittere signa rancoris.
 Pro intellectu illius est sciendū q̄
 duplicia sunt signa rancoris. Propi
 quā scz ex quibus potest q̄s facilliter
 agnoscivtrū gerit rancorem cōtra a
 lium. Sicut si prius locutus est ei. sa
 lutādo eum: et hoc iam nō facit. Alia
 sunt signa remota. ex q̄b? nō potest
 facilliter cognosci vtrū odium gerat.
 vt si nō totiens loquit ei: vel nō toti
 ens vadit ad domū eius vt p̄us. Ta
 lia tenet homo remittere. Tertium
 scz actionē iuris cōtra iniuriantē non
 tenetur dimittere nisi ille sibi satis
 faciat s̄m suum posse. Ideo dicit i de
 cretis. xxij. q. iij. si illic. Nemo tene
 tur remittere iniuriam: nisi sibi satis
 factū sit. Ideo etiam dicit de iniur. et
 damp. dat. c. Si rixati fuerint ho
 mines et puissent alter fratrē suum
 lapide vel pugno et mortuus nō fue
 rit. sed iacuerit in lecto. q̄ puissent
 opas eius scz amissas et expensas in
 medicos restituat: Et sic de alijs dā
 pnis ibidem. Quinto est peccatū q̄n
 in passione vindicte nimis seuit ab
 intra et ab eī: sic q̄ nō curat facere cō
 tra p̄ceptū dei vel caritatem p̄ximi
 cum maledictionibz et blasphemijs
 cōtra quos fr̄at̄iscus petriarcha de re.

vtrū. fortū. dicens. Da ire spaciū. dā
 cōsilio tēpus. frena impetuz. Defert
 aut definit aut lentescet breuis hora
 cedit iratum equoz. Sequit̄. Plus
 teipm leseris q̄ hostē. Illi corp? for
 sitan aut opes: tibi animā famamqz
 corpis. Nec ille. Sunt quidā qui p̄
 pter paruā offensam eis illatā excel
 lēter inflammāt: et cum verbis et fa
 ctis se parāt ad vindictam quo d̄ tū
 nō expedit. Cuius exempluz in lupo
 patuit q̄ leuiter offensus a capra fue
 rat que semel inspexerat eum. Propt̄
 quod lupo semper ei minabatur
 mortem. Finaliter lupo et capra sta
 tuerunt dici q̄ vellent mutuo cōue
 nire vt q̄libet p̄poneret ius suū. Vul
 pes debuit esse iudex. Adijt canes ro
 gans quatenus irent secum cōtra lu
 pum tenēdo diem. Qui veniētes cum
 eā tū occultando se in arbutis. Con
 queritur lupo vulpi de iniuria sibi
 illata. vulpes videns canes latitantes
 dixit lupo. Care frater. fulerem tibi
 vt tam puam iniuriam nō vindica
 res sed remitteres. Rūt lupo. Ne
 qua q̄ arripies capram p̄ collū. Qua
 vociferante mox canes venerunt ita
 q̄ vix euasit. Tandem veniēs ad vul
 pem cōquestus est se terribiliter las
 ceratū. Rūt vulpes. Nōne dixi tibi q̄
 tā puam iniuriā nō deberes vindica
 re. Sic exemplariter attingit illis
 q̄ puā iniuriam excellēter volūt vin
 dicare. Sexto p̄t fieri sine peccato et
 s̄ tribz modis. Primo p̄pter malos
 rū correctionē. Sūt em̄ pene. q̄dam
 medicone peccantū. Vñ tpalē penaz
 optare peccatoribz. vt corrigant et

a peccatis desistant. dei beneficij est iudicium. Sic enim scribit .ij. machab. .vi. Etenim non finire multo tempore peccatoribus ex sententia agere. sed statim ultiones adhibere: magni beneficii indicium est. Secundo propter boni publici conservationem dicit enim gregorius .xxij. moralium. Euenire plerumque solet ut non amissa caritate inimici nos ruina letificet. et rursus eius gloria sine inuidie culpa contristet cum ruente eo quosdam bene erigi credimus. et proficiente illo plures iniuste opprimi formidamus. Tercio propter diuine iusticie manifestationem. si enim nullo modo vindicta malorum esset appetenda propheta non dixisset. Letabitur iustus cum viderit vindictam. Sic moyses occidit .xxij. millia hominum propter ydolatriam: ut patet Exodi .xxxij. Non zelo vindicte: sed zelo diuine iusticie manifestande. Non enim debemus nosmet ipsos vindicare propter multa. Primo quia ex tua vindicta vel defensione post illatam iniuriam nullus fructus sequitur. Si enim eruis oculum eius qui eruit tuum: propter hoc non restituit tibi tuus: quia si quis contra legem te percutit: dignius est ut reputat. Sed tu non es dignus ut eum reputas. quia es discipulus eius? qui passus non reputabat. Quare si tu reputas non solum te suum discipulum esse negas verbis: sed etiam factis. Genes .xxxvij. Quid prodest nobis si occiderimus fratrem nostrum? Secundo quia fructum patientie perdis. Nam si malum pro malo reddis: fructum patientie perdidisti. Si malum pro malo non reddis: membrum perdidisti: sed fructum patientie

quisiisti: quia dixit hieronymus In patientia vestra possidebitis animas vestras. Et Jacobi primo. Patientia perfectum opus habet. Tercio quia causas tuas iniustas facis. Vnde psalmus. Si reddidi retribuendis mihi mala: quia. Quasi dicat cada a iusticia mea. Iohannes dicit apostolus ad romanos .xij. Noli vincere a malo sed vince in bono malo. Quarto deus melius vindicabit te si ei vindictam seruaueris. Sicut enim est eternus: ita eternum vulnus infligit. Mathei .xxv. Ibi sunt hi in supplicium eternum. Iohannes ipse dicit. Mihi vindicta: et ego retribuam. Dicit dominus ad romanos .xij. Et ad hebreos .x. Dentro .xxvi. et puer .xxij. Quinto facit contra euangelium Mathei .v. Dicitur est antiquus. Oculum pro oculo. dente pro dente quia. Ego autem dico vobis. non resistere malo. Iohannes dicit apostolus ad romanos .xij. Non vos defendentes karissimi: sed date locum ire. Sed contra paulus ut se ab iniurijs liberaret comminatus fuit militibus. se asserens ciuem romanum: ut patet actuum .xxij. Ergo resistebat malo id est violente. Item canon concedit defensionem sui in casu in quo aliquis vellet alium occidere. et ille defenderet se. iniuriam occidente quia tunc non esset irregularis: ut patet extra de homicidijs .c. unico. in cle. Ergo resistere malo est licitum. Rursus quia resistere malo repellere iniuriam contingit dupliciter. Aut liuo evidicte. et sic nunquam licet. Aut zelo iusticie et sic etiam dupliciter. Aliquam verbis persuadendo ne inferat iniuriam: et sic licet omnibus. Et isto modo resistebat paulus ut allegatum est. Aut factis repugnando: et hoc adhuc dupliciter.

vel iniuria tunc est publica et inuincibilis. quo ad mortem. et tunc licet iussu principis vel militis seu communis officialis. cui ex officio incumbit iniuriatos defendere. Vel talis iniuria est personalis et priuata. et tunc si est necessitas inuincibilis que vitari non potest. nec per fugam neque per aliud impedimentum. sic permittit clerico et layco defendere se et vim vi repellere licet cum moderamine inculpate tute. Christus autem loquebatur illud scilicet non resistere malo. ad personas priuatas de iniuria priuata: non ad personas communes et officiales. que ex lege et zelo iusticie maleficos habent corrigere. Legitur in speculo historiali li. xviii. c. lxxi. de sancto machario. Qui quodam die dum in cella sua sederet et a culice vulneratus fuisset in pede. dolensque manu sua eum percutit. quem moriens plurimum cruoris effudit. Reprehendens igitur se quod iniuriam propriam vindicasset ita se condempnauit ut in prius nudus per sex menses sederet ubi per culices et scabones plurimum perfrat? est in auge. Sic ergo illic totus exulceratus est ut in omnibus suis membris elephantosus appareret. Item de mira patientia phorū li. iij. de ira Item de dyogene pho de quo dicit seneca tractanti causas de letulo Qui attracta pingui saliuā in ore suo spuit in frontem pho mediam Ille abstergens faciem suam dixit. O lentule a firmo omnes falli que te negant os habere. Et sic iniuriam in risum conuertit. Item ibidem de patientia principum. cum ad regem philippum uenissent lega

ti atheniensium ait ad eos pho. Quid possum facere quod sit gratum atheniensibus? Runt vnus ex legatis. Te inquit suspedere esset gratum. Et cum contra eum ministri regis uellet irruere. prohibuit rex dicens. Renunciate atheniensibus. multo superiores esse illos que ista dicit: que qui impune audiunt. Item de patientia coniugum dicitur in uitalis phorū de socrate. Qui cum post multas iniurias uxorum fuisset aqua immunda ab vna profusus. nihil aliud respondit que. sciebam que post istud comitruum debuit uenire pluuia. Item de patientia sancti martini qualiter cum baculis et flagris fuit passus a militibus etc. Secundo inuenit uindicta que est equitatis et iusticie quam facit per reatus aut iudex fidelis. De quo dicit ad romanos. xiiij. Vis autem non timere potestatem: bonum fac. Sequitur. Si autem male feceris time. Non enim sine causa gladium portat Dei enim minister est uindictam in ira ei que malum agit. Non enim debet se uindicare: sed lesum ostendere committendo deo qui dixit. Mihi uindictam: et ego retribuam. Dubitat utrum iudex debet uindicare primum lesum secundum legem talionis que ponit Exodi. xxi. Reddat animam per animam: oculum per oculum: dentem per dentem: manum pro manu: pedem per pedem. Item leui. xxiiij. et deutero. xix. Respondet que in lege iudeorum fuerunt triplicia precepta. Prima moralia. ut decem precepta: quorum oppositum nullo modo fuit licitum. Alia fuerunt ceremonialia que cessauerunt sicut dicit apostolus ad galatas. v. Si

C
circum dā animi: cūstus vobis nihil
prodest. Tercia fuerunt iudicialia.
quibz vti possumus si expediunt. Er-
go iudices si sūm leges talionis iudi-
carent. nō peccarent dūmodo hoc p
lege statuerent. Dubitat secundo v-
trum iudei oīa punierunt sūm legē ta-
lionis. Rūn q nō. qz dicit magister
sup leuitico. q nō ad iniurias rez ex-
teriorū: sed corpm. lex talionis extē-
debat. qz p vno boue furato quinqz
boues: et pro vna oue: quatuor oues
reddebant. Dicit aug⁹ li. xxi. de ciui-
dei qz tulus octo genera penarū i le-
ge fuisse scribit. scz damnū. vincula.
verbera. talionē. ignominia. exilium.
mortē. et seruitutē. Nā pena dāpnī
inferebat p culpa furti. vt ptz exodi
xxij. Si q̄s furatus fuerit bouē. quin-
qz boues restituat. Pena carceris in-
ferebat p pctō cuius pena nō erat ta-
xata in lege sicut legis nūi. xv. qz fi-
lij israel inuenerūt quendā hominē
colligentē ligna in die sabbati. Quē
recluserūt in carcere donec cōfiterēt
dñm qua pena esset puniēd⁹. Pena
verberis inferebat p pctō sūm arbi-
trū iudiciū. vt qñ iudices eū q̄ pecca-
uit videbant esse cōdignū plagis. fa-
ciebant eū p sternere se an se et corā
eis fecerūt verberari sicut dicit deu-
tro. xxi. Pena aut talionis puniebā-
tur illi qui inuenerant aliquos p-
cussisse vel mutalasse in mēbris. a illi
q̄ falsum testimoniū dicebāt oīa p
ximū suū. Pena vero ignominie ex-
recūdie inferebat illis q̄ nolebāt ac-
cipe vxorē fratris sui defuncti. Et tūc
em tollebat calciamentū de pedibus

S
suis et spuebāt in faciē suā. vt patet
deut. xxv. Pena exilij puniebant il-
li qui casuale cōmittebāt homicidiū
p ignorantia vel alio mō. Et tūc debe-
bant stare in ciuitatibz refugij vsqz
ad mortē summi sacerdotis. vt patz
nūi. xxxv. et deut. xl. Pena vero mor-
tis puniebant illi. q̄ maledicebant
patri. vt patet leuit. xx. Et q̄ erāt fi-
lij nolentes se corrigē de luxurijs a cō-
mestationibz. et tales a populo debe-
bant lapidari vt ptz deut. xxi. Pena
seruitutis inferebat illis q̄ nolebāt
vti beneficio legis. Nā dabat em lex
Exod. xx. qz seruus emptus in septi-
mo āno possit egredi liber a dño suo.
Si ergo volebat stare et nō vti be-
nificio legis in ppetuū efficiebat ser-
uus. Multis ergo penis puniebat lex
moysi pter penā talionis. Sic etiā
iudices xpianoz pnt puniri multis
alijs modis q̄ pena talionis. Nō g^o
habet vim obligādi. qz tale pceptū
fuit iudiciale pceptū. cessum iudeis
p dispositione status eorū. qz tras-
lato sacerdotio necesse ē vt legis tras-
lato fiat. Licetū est tñ iudiciū ecclē-
sie de nouo p dispositione status p-
sentis populi statuē tali pena esse a-
liqua pctā puniēda. Scribit em. iij.
q. viij. qz si q̄s obijāt crimē alicui.
offerens se probaturum: obligat se
ad talionem si in probatōne deficiat.
Igitur quantum ad obligationem
illi⁹ legis pena talionis est remota
sicut omnia iudicialia uō tamē quā-
tum ad punitionem peccatorū. Ter-
cia vidida est auctoritatis a potētē
quam fecit deus in celis. in presenti.

et in futuro. De qua deutero. xxij. vindictam retribuet in hostes eorum scilicet honorum. Jeremie. xxxvi. vindictam retribuet inimicis suis. de qua etiam vindicta dicit apoc. vi. omnes sancti clamant. **V**indica domine sanguinem nostrum qui effusus est. **Q**uo augustinus exponens in questionibus veteris et novi testamenti dicit quod anime occisorum clamant vindicari se postulantes sicut sanguis abel clamavit de terra non voce sed ratione. Nam opus operis laudare dicitur per hoc quod videntem oblectat. **N**on enim tam impatientes sunt sancti ut urgeant fieri quod sciunt tempore profinito futurum. **A**lter exponit haymo ibidem dicens. Sciendum inquit quod illi sancti iam in conspectu creatoris sui consistentes vident voluntatem illius et ab ipso creatore accipiunt quod eum facere velle nouerunt. **E**t subdit. Petunt autem vindictam de inimicis duobus modis. et hoc ratione caritatis: ut scilicet quod vitam eternam predestinati sunt conuertantur a malo ad bonum. Qui vero prescienter deo dampnandi sunt. moriantur et peccare desistant. **E**t ut per hoc minorem penam in inferno habeant: ubi unus quisque secundum qualitatem operum sustinebit magnitudinem penarum. **Q**uo petere. utique caritatis est. **S**ecundo petunt vindictam: quia optant vivere diem extremi iudicii et resurrectionem corporum suorum. **H**ec haymo. De hac vindicta dicit valentini. li. vii. c. ij. **L**ento enim gradu ad vindictam sui diuina iusticia procedit. **C**um autem venerit precutit quicquid multos temporaliter non eternallyter propter prauitatem unius persone

Dicit sanctus thomas in secunda secunde. q. ceterima. quod deus punit pena corporali unum pro alio tripliciter. scilicet propter participationem comitatis nature. propter imitationem criminose culpe. et propter incorporationem persone colligate. **P**rimo punit pro alio quam participat naturam. sicut corpus filii punitur pro peccato patris. **S**ic puniti fuerunt infantes et pueri sodomorum. ut patet genese. xix. propter peccata pentum. **E**t chanaan pro peccato cham patris sui. **S**ecundo punitur unus pro alio propter imitationem criminose culpe. ut quando imitatur culpam alterius: sic etiam punitur filius pro patre in quantum ex peccato patris etiam ipse peccat. malum exemplum fumendo. **A**d istum intellectum loquitur dominus leuitici. xx. **E**go deus zelotes visitas iniquitates patrum in filios usque in tertiam et quartam generationes. **S**icut patet in usurariis et in male acquisita habentibus. **I**deo inde trahitur proverbium. De male acquisitis: non gaudebit tertius heres. **T**ercio punitur unus pro alio ratione incorporationis persone quam scilicet est membrum unius corporis quod ratione alterius meretur puniri. quia interdum pena unius reducat in omnes. **S**ic pro peccato rectoris punitur quicquid plus in quantum rector est caput istius. ut patet. ij. regum. vlt. de peccato dauid numerate populum. propter quod sunt occisi. lxx. millia hominum in pestilentia. **S**ic punitur bonus pro peccatis maiorum. **S**ic propter peccatum achar quod furatus fuerat contra preceptum domini de anatHEMA. i. de bonis interdictis a deo et illicitis ciuitatis Jericho propter quod

C

populus israel traditus est in manū
hostium ut patz Josue. vii. qz sicut
patz in corpe humano aliquñ ppter
pctm factū a manu. eruit qñqz oculus:
et ppter pctm factū a lingua. sicut
infamia et falsum testimonium.
interdū abscindit pes vel manū: qz
sunt mēbra vnius corpis: et pena v
nius mēbri redūdat in totū corpus.
Sed cōtra p̄dicta scribit Ezechiel
xviii. Filius nō portabit iniquitatez
patris: nec ecouerso. Ad hoc respon
det sanctus thomas vbi s̄. qz b̄ intel
ligit de pena spūali scz de pena aie.
qz nō puniet aia filij p peccatis pa
tris. nec ecouerso. qz aia est a deo:
corpus aut a patre. Enā intelligit
de pena eternali: nō temporalī.

Non occides

Quicunq; sunt qui peccant cō
tra illud preceptū. Nō oc
cides. verbaliter a ore. Pri
mo cōsentēdo in mortem
p̄ximi sicut achab in mortē nabath.
Nā Isabel vxor achab regis sama
rie occidit nabath p duos falsos tes
tes vt achab possideret vineā eius.
Et factus est sermo dñi ad heliā di
cens. Nec dicit dñs. Occidisti in su
per a possedisti. Et post hoc addidit
Nec dicit dñs. in loco hoc in q̄ linxe
runt canes sanguinē nabath. labēt
quoqz tuū sanguinē. Historia poit̄
iij. R. xi. Cōtra quos scribit lxxxvi
di. c. faciētis paul dubio culpā bz q̄
qd̄ p̄t corrigere negligit emendare.
Scriptū quippe ē scz leuitici. xx. Nō

D

solū qui faciūt sebz etiā q̄ cōsentūt fa
cientibz p̄ncipes iudicant. Sequit̄.
Negligere cum possis pturbare p̄
uersos nihil aliud est q̄ eos fouere.
Nec caret scrupulo societatis ocul
te. q̄ manifeste facinori definit obui
are. Idez dicit. lxxxiiij. di. c. Error cui
nō resistit approbat: et veritas cum
minime defendat opprimet. Idez xxiiij.
q. iij. c. Qui p̄t obuiare et pturbat̄
pueros a nō facit nihil aliud est q̄
fouē impietate eorū. Idem. xi. q. iij.
ca. Qui peccatibz cōsentit et defendit
aliū delinquentē: maledictus erit as
pud deū et hoies. Et infra. Si quis
alterius errori cōsentit sciat se auz il
lo simili mō culpabilē iudicandum.
Nec p̄ntorū. Idem dicit. ij. q. vij.
ca. negligere. Ergo omnes cōsentē
tes in mortē alicui? innocentis sunt
homicidē corā deo. Iste cōsensus p̄t
fieri dupliciter. Aut cōsentēdo exp̄s
se in mortē alicuius. aut nō impediē
do dū possit: qz nō vetat malū fieri cū
possit. Ergo qñ in cōsilijs tractatur
negociū vñ possit fieri aut seq̄ sangui
nis effusio. aut innocentū oppressio.
debetis videre quō assentiatis ne p̄t
cipes criminis efficiamini et ne ho
micide efficiamini forte nō min⁹ q̄
illi qui manibus occidūt. Ideo dicit
domin⁹ per p̄phetam de quolibet eo
rum. Sanguinem eius de manu tua
requiram. Ergo iudei qui consense
runt in mortem christi: fuerunt in
mirabiliter puniti. Secundo modo ha
bet fieri homicidium ore et etiam vo
ce. mandando. vt legitur de herode
qui mittens occidit multos pueros

qui erant in betlehem et in finibus eius. Sic pharao mādauit submergi pueros hebreorū vt patz exodi. ij. Propter hoc idem in aquis cum suis submersus est. Sic herodes mādauit occidi Johānem. vt patz marci. vi. Ideo dicit de regulis iuris li. vi. qd quis facit p alium: tm̄ est ac si faceret p seipm. Ideo tales cum iubēt homicidium fieri: homicida iudicant vt patet de penitentia distinctōne prima. capitulo. piculose. Sic multi tyranni occiderūt martires aut per carnifices aut per bestias. Sic etiam qui mandat aliquē verberari licet exp̄sse imbibeat. ne occidat vllaten? vel in mēbro aliq̄ mutilet. irregularis effiat si mādaturus fines mandati excedens. mutilet vel occidat. vt patz extra de homicidio. c. Is q̄ mandat. li. vi. Tercio habet fieri homicidū in voce cōsiliū danto sicut cayphas fecit in cōsilio ctra cristū dicens. Vos nescitis quicq̄. Expediit em̄ vobis vt vnus homo moriatur p populo ne tota gens pereat. De hoc genere homicidij dicit de pe. di. i. c. Periculose se decipiūt. q̄ estimant eos tm̄ homicidas esse q̄ manibus hōiem occidūt et nō potius eos p quorū cōsiliū et fraudez et exhoritatōnes. homines extingunt. Nā iudei nequaq̄z p̄rijs manibus interfecerūt xpm: sicut scriptū ē Johis. xvij. Nobis nō licet interficere quēq̄z Sz tm̄ illis dñi mors imputatur qz ipsi eū lingua interfecerūt. dicētes Crucifige. crucifige eum. Hec aug? De illo cōsilio p̄betauit Jacob gen. xlix.

Simeō et leui vasa im̄q̄tatis: in eorum cōsiliū nō veniat anima mea. Quia occiderūt virū in furore. Quia de illis tribubus fuerūt: q̄ xpm occiderunt. Nam pharisei fuerunt de tribu symeon: sacerdotes aut de tribu leui. Istud cōsiliū fuit malū. Nā cōsiliū dz eē de tribu iustis. sed istud fuit iniustū: qz cōtra iustū. qui peccatū nō fecit: nec inuētus est dolus in ore eius. Secūdo nō fuit p̄spectiuuz ad futura. qd requiritur ad cōsiliū. quia dicit aristoteles qz de p̄teritis nō est cōsiliū. nec de p̄senti cum parū p̄seuerent. Ideo dicit in puerbio. Quid quid agis prudenter agas et respice finem: Sed tale nō fuit cōsiliū iudeorū. qz futura nō bene p̄spererūt. Vñ p̄pter peccatū mortis xpi destructi sunt iudei: atqz p totū mundum dispersi. Tercio cōsiliū debet esse de liberatiuum. qz dicit seneca in puerbijs. Duo sunt cōtraria cōsilio scz festinantia et irā. Dicit ibidem idē. De liberandū est diu quicq̄d faciendū ē semel. Sed cōsiliū iudeorū cōtra cristum nō fuit deliberatiuum sed statim audita resuscitatione lazari cū festinatione et iracūdia cōsiliū cōtra xpm inierunt. Quarto debet esse secretū. nam in laude romanorum dicit vale rius libro primo. capitulo secūdo. qz cōsilia sic tenebantur archana vt multis seculis nemo senatorum ea enudauerit. Dicit ibidem de pompeyo libro tercio capitulo tercio. Qui dū captus esset prius digito lucerne appposito. deinde alijs panis afflictus. cōsilia senatus nunq̄ p̄dere voluit. Sz

consiliū iudeōrum cōtra christum
 nō fuit secretū: qz statim xpc a disci-
 puli ei? cognouerūt **T**ales homicide
 etiā sunt illi q̄ cōsulūt p̄ncipibz guer-
 ras et discordias. vñ multa sequāf
 homicidia innocentū a paupm. **O** q̄t
 sunt hoies modernis tpibus occāsi-
 submersi. in cippis iugulati. in istis
 guerris p̄ncipū. quorū sanguis vt
 abel in celū. deū tra eos instigat. s̄m
 qz dicit **J**ohes in apc. Audiui uocē
 inqt occisorū clamātū a dicētū **V**in-
 dica sanguinem nostrū deus noster.
Nota de cōsiliarijs supi? in quarto
 p̄cepto. Quarto habet fieri homici-
 diū instigādo sicut de diabolo dicit
Job. viij. Ille homicidā erat ab imi-
 tio **S**apie. ij. Inuidia diaboli mors
 introiuit in orbem terrarū. Imitant
 aut illū: q̄ sunt ex pte illius Ergo sūt
 imitatores diaboli q̄ aliū instigant
 ad homicidiū. Quinto false iudicādo
 De illo nota infra. Sexto false accu-
 sando sicut falsi testes: quod nota in-
 fra in sermone de iudicio.

Quarto peccant cōtra illud
 p̄ceptum detractores **D**e
 q̄bus dicit de pe. di. p̄ma.
 c. Homicidiorū tria gene-
 ra dicebat esse beatus beatus petrus
 et penā eorū parlem esse dicebat **S**i-
 cut em homicidas interfectores fra-
 trū: ita et detractores quoqz eorum.
 eos qz odiētes homicidas esse mani-
 festabat **J**o dicit. vi. q. i. c. **S**ūma
 iniquitas est fratribz detrabere et ac-
 cusare. **V**ñ scriptum est **J**ohis. iij.

Om̄nis q̄ detrahbit fratrū suo: homici-
 da est. **E**t ois homicida nō habet p-
 tem in regno xpi et dei. **E**t dicit. xi.
 .q. iij. c. **N**emo peritorū ac prudentū
 putet qz min? sit piculū in verbis lin-
 gua mentiendo q̄ manibz fundendo
 sanguinē. **H**os vocat apls ad roma-
 nos p̄mo. **D**eō odibiles dicēs. **S**us-
 furrōnes. a detractores deo odibiles
Et habet fieri multipliciter. **P**rimo
 mala hois recitādo **C**ōtra quos dicit
 leuiticā. xix. **N**ō maledices furto **G**lo-
 sa. **S**urto maledicat q̄ absenti detra-
 hit. **E**t tales assimulantur porco. q̄ in-
 trat ortū amemitatis plenū. vbi ex
 vna pte videt flores et ex alia ster-
 cora. **E**t neglectis floribus currit ad
 stercorā et rostrū in eis figit. **S**ic de-
 tractores. virtutū flores trāseunt. et
 stercoribz. i. peccatis aliorū insidunt
 et semp habēt os in luto peccatorū.
Secūdo mō fit. bonū in malum ouer-
 tendo. **D**e quo **I**saie. v. **V**erobis qui
 dicātis bonum malum: et malū bonū
Si boni ieiunant. dicunt qz p̄pore
 te sunt. **S**i elemosinam dant: vni
 gloriosi sunt. **S**i non largiunt aua-
 ri sunt. **T**ercio fit. falsum crimen im-
 ponendo. **D**e quo ps. **V**enenū aspi-
 dum sub labijs eorū. **Q**uorum os
 maledictione a amaritudine plenū
 est. **N**am sicut venenū occidit homi-
 nem: sic detractor falsa crimina impo-
 nendo occidit bonam famā **Q**uarto
 fit. occulta reuelādo. **P**rouerborum
 xi. **Q**ui ambulat fraudulenter. reue-
 lat archana **Q**ui aut fidelis est: celat
 amici cōmissum. **I**deo hic gratia bu-

ius potiam quin qz documenta. **P**rimum. Videns solus a secrete proximum peccare: non debet illud sub pena peccati mortalis reuelare. Patet hoc primo: quia est contra legem nature. **M**athei. viij. Quod tibi non vis fieri. alteri ne feceris. Sed tuum peccatum secretum nolles per alium reuelari. **I**dem thobie. iij. Quod tibi odis ab alio fieri: tu ipse ne alteri feceris. **S**ecundo est contra legem euangelij. **M**athei. xvij. Si peccauerit in te frater tuus: corripe eum inter te et ipsum solum. **T**ercio est contra ius canonicum. ij. q. i. c. si peccauerit. **V**bi dicit Augustinus? Si solus nosti. quod peccauit in te. et eum vis coram omnibus arguere. non es corrector erroris: sed proditor. **D**icit archidiaconus in rosario. et alij doctores. Nullus debet reuelare secretum quod ipse solus scit vel quod adhuc est occultum. etiam si prelatus precipere sub pena excommunicationis quia prelati non habent visitare de occultis factis sed de apertis. ut dicit archidiaconus ubi supra. Quia si prelatus hoc precipere: tale preceptum esset contra deum. **E**t est notandum quod secretum dicitur tripliciter. **P**rimo ex cognitione ut si solus scit peccat mortaliter qui reuelat et specialiter quando non seruat ordinem iuris. quod ponitur **M**athei. xvij. Si peccauerit in te frater tuus: corripe eum. **S**ed magis peccat qui auget culpam et facit de festuca trabem. et dicit plerumque fuit in veritate qui est communis error hominum. **E**tiam grauius peccat qui

hoc facit in auribus insipientium et coram leuibus personis que ubique hoc possent diuulgare. **I**deo dicitur pro uerbiorum vice simo tercio. **I**n auribus insipientium ne loquaris. **P**osset tamen dicere alicui persone occulte qui posset prodesse et non obesse sicut defectum filij patri. defectum serui domino. peccatum fratris prioris. **S**ecundo modo dicitur aliquid secretum ex commissione. sicut quando dicunt layci. **D**ico tibi hoc sub sigillo confessionis. et ista non est confessio sacramentalis: sed sigillum secreti tantum secundum holkot super librum sapientie. **V**nde talis sic recipiens secretum et postea reuelans: peccat mortaliter. **P**rouerbiorum. xiiij. **Q**ui ambulat fraudulenter reuelat abscondita. **Q**ui autem fidelis est: celat amicum commissum. **V**t sicut fidem frangit qui rem repositam apud se aut sibi commissam alteri dat. **I**ta fidem frangit qui secretum sibi commissum alteri reuelat. **E**t iudex vel alius prelatus non potest sibi precipere. quod hanc fidem frangat. quia tale secretum seruare est de iure naturali. **N**ihil autem precipi potest contra ius naturale. ut patet. ff. de regulis iuris. vnde decima questione quarta. capitulo. **S**i domus. **I**tem reuelare tale secretum est contra bonum totius police: quia facit quod nullus potest de alio confidere. **I**deo quilibet tenetur tale secretum filere dummodo hoc poterit filere sine peccato. **S**i autem non possit sine peccato filere non teneor illud filere ut si quis mihi reuelaret quod

C
ipse vellet talem hominem occidere
vel comburere civitatem: illud non tene
re filere. quia dicit bernardus in li. de
precepto et dispensatione. Quod pro
caritate institutum est: contra carita
tem militare non debet. Tercio est se
cretum ex confessione: et hoc est maxi
mum ut patet de pe. et re. c. omnis vtri
usque sexus. Vbi dicit in fine. Caues
at autem sacerdos omnino ne verbo
aut signo aut quouis alio modo pro
dat aliquatenus peccatorem. Sequitur
ibi idem. Qui peccatum in penitentiali
iudicio sibi detectum presumpserit reue
lare: non solum a sacerdotali officio
deponendum decreuimus. verum etiam ad
pagendam perpetuam penitentiam in
artum monasterium retrudendum. Er
go stulte faciunt sacerdotes dicentes.
Hodie tale peccatum habui in con
fessione. Sunt etiam quidam fatui sa
cerdotes. qui nolunt confitentem absoluer
e nisi nominet personam cum qua pec
cauit. quod est valde absurdum. quia
quouis persona sit nominanda in genere
dicendo. peccavi cum soluta. vel ligata.
cum sacerdote vel monacho: non tamen li
cet nominare personam proprio nomine
quod nemo debet alium scandalizare in con
fessione. Et multa alia mala que inde
oriuntur. Quod probat Celsus di.
c. iij. c. xxxix. dicens. quod sacerdos quidam
in susacia habuit concubinam: quam ado
lescens quidam concupiscens cum ea pec
cauit. In quadragesima vero ad eum
dem sacerdotem veniens confessus est pec
catum simul et personam. Cum audisset
autem hoc sacerdos. turbatus est valde
et eum ab eius amore abstrahere vo

D
lens durius arguit peccatum. et aggra
uauit et penitentiam asperam et duram mi
nis iniunxit. Rancor iste non sine per
iculo fuit. Vnde inueditio tam aspera: pe
nitentia tam dura: nisi ex appellata per
sona. Secundum documentum. Mala
proximi pro infamiam reuelata non sunt
cito credenda. sed veritati inuestiga
ta. sunt durius corrigenda. Probat per
illud quod scribitur. ij. q. i. c. De oipo
tens ut nos a precipitanda sententia pro
latione compesceret. et cum omnia nuda et
apta sint oculis eius: mala tamen subito
me noluit audita iudicare. prius quam ma
nifeste agnosceret. quod dicebant. Vnde
ait ipse. Ego descendam: et videbo vtrum
clamorem qui venit ad me ope com
pleuerit an non. Sequitur infra. Non
quod ea ignoraret. sed ut nobis exemplum
daret ne precipites indiscutendis et
iudicandis negotiis essemus. et ne
mala proximorum prius quisquam presu
mat ante credere quam probare. Nec ibi
Si igitur deus omnipotens noluit
peccata mortuorum: quorum clamor
usque ad celum peruenit. et cui omnia
cognita sunt antequam fiant credere. ni
si prius probaret. multo magis nos
qui sumus omnes ignari: nullum an
te veram probationem contempnare de
bemus. Ideo dicit. lxxxvi. di. c. Si
quod de quocumque clerico ad aures tuas
peruenit quod te iuste possit offendere.
facile non credas. nec te ad vindictam
res accendat incognita: sed presenti
bus ecclesie senioribus diligenter est
veritas perscrutanda. Tunc si qualitas
rei poposcerit: canonica districtio cul
pam feriat delinquentis. Nec ibi.

Item dicitur tertia questione nona-
capitulo. caueant iudices. et vnde cā
questione tertia. in cunctis. Sed vn-
de oritur qd homines citius credunt
malū de homine qz bonum. Respon-
det sanctus thomas secūda secunde
q. lxi. q. suspicio mali oritur primo
ex consideratione pprie malicie id est
sm ppria peccata iudicat aliū. Eccle-
siasticū. x. In via stultus ambulat.
et cum ipse sit insipiens: omnes homi-
nes stultos estimat. Secundo venit
ex affectata inimicia. vt quādo qs
alteri inimicatur facilius malum de
ipso pbātum credit. Vnde plūs. ij.
retorcoruz. Vnusquisqz facilius cre-
dit quod cupit: sed tales cupiunt es-
mulo detrahere. Tercio venit ex se-
nio et pericia. Et ideo dicit plūs. ij.
retorcorum qd senes sunt maxime
suspiciosi tan qd alioruz defectus mul-
totiens experti. Sed cōtra tales di-
cāt. xi. q. iij. c. In cūctis sacri eloqui
verbis testimonium tenemus vt ma-
la maiora cum forsitan dicuntur nisi
probata credi nō debent sed citius p-
bata vlāsci qē. Sed quare nō debe-
mus cito credere mala pximorum.
Respondetur qd multi false infaman-
tur. Cuius exemplum patet genesis
xxxix. de Ioseph. Quem mulier ac-
cusauit false de adulterio. Aliud exē-
plum recitat cū illi in epistola ad au-
gustinum de siluano episcopo. cuius
historiam habes supra in primo p-
cepto sermone quinto in fine. Dubi-
tatur. Cur deus permittit aliquādo
bonos sic diffamari. Respondet p-

pter quatuor. Primo ad exercendā
patiendam. Et sic Ioseph castus de
adulterio et sanctus siluanus habiti
sunt. Vnde apostolus. ij. ad corinthi-
os. vi. Oportet nos exhibere qē. Per
bonam famam et infamiam: vt sedu-
ctores et veraces. Secundo eueniūt
false diffamatōnes ad puniendum
culpam occultam. Qui em se non cō-
tinet ab occulta culpa cuius non pa-
titur infamiam. iuste pmittit deus
hominem falsis rumoribus flagella-
ri in quibus nō est reus. Tercio fas-
cit ad futurorum cautelam. Si em
quis false notatur de crimine. hoc fit
vt caueat sibi verum crimen admit-
tere. Quarto fit ideo. quia de bona fa-
ma nimium gloriantur sicut dicitur
vi. q. i. ca. Sunt plurimi qui vitam
bonorum fortassis amplius qd debet
laudāt. et ne qua elatio subrepat de
laude. permittit omnipotens malos
in obrectationem et obiurgationē
prorumpere. vt si qua culpa ab ore
laudantium in corde nascitur. ab ore
vituperantium suffocetur. Hec scūs
gregorius. Tercium documentum.
magis peccant falsi hominum infamatores
qz rerum temporalium fur-
res et raptores. Patet hoc per illud
quod dicit vi. q. i. c. Deteriores sunt
qui doctorum vitam mores qz corū
prediaqz diripiunt. Ipsi enim ea q
extra nos sunt licet nostra sint aufe-
runt: nostri quoqz detractores a mo-
rum bonorum corruptores nos ip-
sos decipiunt. Hec ambrosius. Ideo

C

Ideo dicit salomon puer. xxij. **M**elius est nomen bonū q̄ diuicie multe. **I**tem ecclesiastes. vij. **M**elior est nomen bonū q̄ vngēta p̄ciosa. **E**x quibus sequit̄ q̄ auferēs nomē bonū l̄ bonā famā furatur homini plus q̄ diuicias multas. et vngēta p̄ciosa: et sic peccat infamator plus q̄ fur vel raptor. **E**t quāto maior est p̄sona q̄ infamatur: tanto maius est peccatū. **E**rgo magis peccat q̄ infamat sacerdotē q̄ secularē quod minus iuste fit. q̄ sacerdos potius pateretur abscisione lingue sue anteq̄ reuelaret tua peccata. **N**on sic mō faciunt seculares sicut de constantino legitur. vt etiā. ij. q. ij. c. in scripturis. **N**arrat constantinus dixisse. **V**ere si p̄p̄rijs oculis vidisset sacerdotē aut aliquē eorū qui monachico habitu circūamicti sunt peccantē: clamidē meū explicarē et coopirem eū. ne ab aliquo videretur. **H**ec ille. **S**ed p̄color nunc a deo pueri et maliōsi sūt aliq̄. si viderent sacerdotē aliq̄d facientē. nequa q̄ tegunt eū. sed mox reuelāt et difamant: p̄mo cōponūt de hoc crimina vt latū dīffames. **I**n sup̄ magis peccant q̄ infamant ep̄m q̄ simplicē sacerdotē: et magis cardinalē aut papā. et magis sanctū aut iustū q̄ malū aut peccatorē. **V**n̄ petrus blesē. ep̄stola. iij. ad quēdā amicum suum scribit dicens. **R**es plena piculo est. sinistra de hoc innocio suspicari. **S**equit̄ ibidem. **L**epra infamie que sanctorū afficit innocentia. munda est. **N**ā cū exterius excurrat sinistra opinio. cū exteri⁹ mentis iniquitas

D

tas sibi: sanctorū aie in manu dei sūt. **I**ustiq; verba exterioris cōtumelie et tempnētes: de thesauro sciētie sūt securi. **N**ota in xp̄o huius lepre vestigia que a capite in mēbra. a patre in filios deriuatur. **C**urabat domin⁹ languentem et violator sabbati dicebatur. **N**on est. dicebāt. hic homo a deo qui sabbatum nō custodit. **E**i dicebat demones: et hoc maleficijs ascribebant. **I**n beelzebub p̄ncipe demoniorum inquirunt eijāt demonia. **N**unc samaritanū nunc eum esse filium fabri vocant. **H**ec ille. **I**n super est maius peccatum infamare virginem q̄ simplicem mulierem: sicut q̄dam gloriantur se violasse talē aut talem virginem: sicut faciunt illi potatores in tabernis. **E**tiam est maius peccatum infamare magistrum ciuim: q̄ simplicem ciuem. **C**onsulatum vel ciuitatem aut patriā: sicut multi dicūt. **I**n tali patria sūt multi latrones et in tali multi fures ac. **E**t magis peccant qui infamāt regē q̄ militem. **I**deo dicit petrus blesē vbi supra. **V**erba quibus vita principum deprauatur occultari non possunt: atq; in publicum deducta magnam tamen suscitant dedignationem et ab autoribus suis conuertuntur in malum. **S**alomō dicit. **N**e detraxeris p̄ncipi in occulto: aues enim celi portabunt verbum et qui habent pennas annūciabunt sententiam. **I**ndignatio regis nūcius est mortis. **H**ec ille. **E**x his sequit̄ q̄ infamator maiorē debet facere penitentiam q̄ fur. quia auferit mai⁹

bonum. quia sicut mensuram delicti debet esse plagorum modus. deuteroniij. xxv. Secundo sequitur. Sicut non potest penitentia fur vel raptor nisi restituat. ut patet xiiij. q. vi. c. Si res reddi potest et non redditur. penitentia non agitur sed simulatur. et de regulis iuris libro sexto. peccatum non dimittitur: nisi res ablata restituatur. Sic nec multo minus infamator nisi restituat famam. Sed posito casu quod aliquis aliquem infamet in verbo sicut quod b videret a adulterari cum c et hoc nullus sciat nisi b. a. et c. Tunc b dicit publice quod a fornicatus sit cum c. Queritur utrum b teneat a reddere famam. Et videtur quod non. quia b non posset in tali casu a reddere famam suam nisi retractando dicta sua. Sed hoc faciendo loquitur contra conscientiam suam et mentiretur. Et metiri non debet propter tuendam vitam propriam ut patet vicefima secunda questione secunda. Si quelibet culpa. Respondet magister Johannes cleincock super. iij. sententiarum di. xv. dicens. quod talis tenetur reddere famam suam alteri sed non simpliciter retractando sed dicendo Male dixi false imponento sibi. Et hoc est verum. quia dixit quod probare nescit. Quartum documentum est quod quelibet diligenter debet gerere curam ut bonam exteriorem habeat famam. Probatum est in lud ecci. xli. Curam habe de bono nomine. Hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri magni et preciosi. Proverbioz. xxij. Melius est nos

men bonum quam diuicia multe Ecclesiastes. vij. Melius est nomen bonum quam vnguenta preciosa. Patet etiam illa probatio per oppositum scilicet per infamiam. Nam infamia est valde periculosa in homine. Nam primo est dignitatis exclusiua ut patet in regula iuris libro sexto. Infamibus potest dignitatis patere non debent. Secundo est morum corruptiua. Nam habens bonam famam assimilatur candele. quod diu est accensa est delectabilis sed quando est extincta intantum fetet quod mortificat fetor ille fetum in utero pregnantis sicut animalium. Et sic habens bonam famam luget verbo et exemplo. Math. .v. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est: sed extinctus in fama fetet intantum quod mortificat fetum boni operis in corde proximi. Tercio est difficulter absterfua. Unde poeta Que semel horrendis maculis infamia migrat. Ad bene tergendum multa laborat aqua. Quarto est bestialitatis indicatiua. quia dicit salomon. Crudelis est qui negligit famam suam. Ideo fatue dicunt illi qui dicunt Non curo quid homines de me dicant dum modo ego bonus sum. De quibus vndecima questione tercia. capitulo Non sunt audiendi siue viri siue femine qui quando reprehenduntur in aliqua negligentia scilicet non ostendendo bonam famam. pro quam fit ut in malam veniant suspensionem unde sit

C

suam vitam longe abesse sciant. **S**e
quitur infra. Quis quis a criminibus
vel flagitiorum atque facinorum vitam suam
custodit. sibi bene facit. quis quis autem
custodit famam suam: et in alijs est mi-
sericors. Nobis enim necessaria est vi-
ta nostra: alijs autem fama nostra. **H**ec
aug. Item dicit Jeronimus? et ponit
tur. xi. q. i. c. Nolo si dixeris. sufficiat
mibi conscientia mea. habeo dominum iudi-
cem qui conscientie mee testis est: non cu-
ro homines. Audi apostolum. **P**rovide-
mus autem bona non solum coram deo: sed
etiam coram omnibus hominibus. **S**equitur
primo quod quilibet non debet suam propriam in-
famiam tolerare: sed se potius po-
tent expurgare. **P**robat hoc. quod dicitur
extra de purgatione. ca. c. nos inter. quod
infamatus apud bonos et graves vi-
ros unde cumque orta sit infamia dum-
modo a malivolis non sit. etiam si nullus
appareret accusator. se purgare est com-
pellendus. **G**losa ibidem idem dicit. et
ibidem. c. cum dilectus. et. ij. q. iij. ca.
presbiter. **I**dem diffinit purgatio sic.
Purgatio est de obiecto crimine. in
nocentie ostensio. et est duplex. **P**rima
vocatur purgatio canonica et habet
fieri per iuramentum. extra e. c. quotiens
in hac forma. quod infamatus iurabit
se immunem a crimine quo infama-
tur. quod nec per se nec per submissam per-
sonam nec aliquis pro eo se scienter commise-
rit illud. **D**einde copurgatores iur-
rabunt super sancta dei evangelia quod cre-
dunt ipsum verum iurasse ut patet extra. e. ti. c.
de testibus. **E**piscopus purgabit se cum. xij.
sui ordinis. **S**acerdos cum septem. **D**ya-
conus cum tribus. ut patet in decreto in mul-

D

tis. c. ij. q. i. tales debent esse bone fame
ex de purgatione. ca. c. quotiens. **S**ed olim qui
dam se purgabatur miraculose sicut legi-
git de sancto bricio. qui fuit innocens
probatus per puerum triginta dierum ut
patet in legenda sua. **S**ed alie dicunt pur-
gationes vulgares ut ire duellum. et
portare ferrum cadentes et iurare super ma-
num mortui abscessa. **I**ste purgationes
prohibite sunt. **P**rimo ideo: quod de ibi-
dem temptat. **C**ontra quod de utro. vi.
Non temptabis dominum deum tuum. **S**ecun-
do: quod false sunt. ut patet ex de purga-
tione. vulgata. c. significat. **I**bi allegat
casus quod quidam de furti crimine accusa-
tus. coactus est ire duellum. **I**n quo
alijs peccatis suis impedimento accidit
et postea furtum apud alienos est in-
uentum. **S**ic etiam de iudicio ferri can-
dentis sepius contingit quod vint aliqui in-
nocentes propter quodam alia occulta pec-
cata. **P**ropter quod in c. dilecti. ibidem in-
hibet. **N**ec valet argumentum quod da-
uid pugnavit cum golia. ut patet in. **R**.
xvij. quod hoc non est trahendum in exem-
plum. **P**ugnavit etiam cum leone. ut patet
ibidem. **S**i quis hoc iam faceret esset infam-
is ut patet. **C**. de arenarijs. **I**nsuper
lex imperialis prohibet. **C**. de gladii. l. v.
mica. **Q**uintum documentum. quod non potest se
ab infamia expurgare debet eam pa-
tienter propter meritum tolerare. **P**robat
per illud matth. v. **B**eati entis cum ma-
ledixerit vobis homines mentientes. pro-
pter me. et dixerint omne malum. **G**audete
et exultate quoniam merces vestra copiosa
est in celis. **C**uius exemplum patet in sancta
marina de qua non in fine vitas patrum

Octauo peccant contra illud
preceptū iudices falsi. in
nocentē cōdempnāto et nō
seruāto iuris ordinē sicut
pilatus cōtra xpm De quo luce. xxij
Adiudicauit fieri petitionē eorū. De
quibus sapiētie. vi. Cū essetis mini
stri regis illius nō recte iudicastis
neq; custo distis legē iusticie: neq;
sū voluntatē dei ambulastis. Et ta
les iudices tenēt locū diaboli sicut ve
ni et boni locū dei. vt ptz de sen. et re.
i. capitulo vltimo. Ideo dicitur. ij.
parahippomenō deimonono. Cons
tituit Josaphat rex Iuda iudices
terre: p̄cipiēs eis Videte qd faciatis
Nō em̄ hōis exercētis iudiciū sed do
mini. Et qd cūq; iudicaueritis: in vos
redundabit. Sit timor dñi vobiscū
et cū diligētia cūcta facite. Nō ē em̄
apd̄ deū nostrū im̄q̄tas nec psonaz
acceptio. nec cupido muner. qz si iū
dex iuste iudicauit sciēt et deliberate
tenet p̄cise reo ad oē intereē. nisi pos
set inducē illū p̄ q̄ tulit sententiā ad
plenariā restitutionē vt patet. C. de
pena iudi. l. vltia. Et debet insup̄ tāz
q̄ p̄ grauissimo crimine imponi sibi
penitētia. duodecima questione ter
tia. capitulo. quicunq;. Et si est iudex
ecclesiasticus suspēsus est per an
num ab executōe officij: et si suspen
sione durāte ingerit se diuinis. effi
ciet irregularis et nō nisi p̄ papam
absolui poterit. vt patet ex de sen. et
re. iudi. c. cū etermi. li. vi. Si false in
nocentē iudicat aliquē ad mortē: in
caput iudicis redūdabit. Scienduz

q̄ sūnt quinq; p̄sone tanq̄ homicidē
habende in iudicio pueris. scz. Vt sūt
v̄m dicatui rancoris et impatientie
Appetitui honoris et reuerētie. Iu
dices iniqui. Ministri pueri. Testes
falsi. Primi sūnt iudices et prelati vi
dicatui rancoris et sapiētie Testes
em̄ ostendūt se esse amatores iusti
cie: et nō sūnt Cōtra quos sapiētie
vi. Horrēde et cito apparebit vobis
qm̄ durissimū iudiciū fiet in his q̄
presunt. scz. ira et rancore. Nā inter
malas passiones que i iudice esse pos
sunt est ira et odiū: qz ira impedit
animū ne possit discernere verū. Vñ
seneca li. p̄mo de rācore et ira de quō
dam malo iudice et tyranno qui fu
rore accensus damnauit ad mortem
tres milites innocentes p̄ hūc mo
dum. Vñ iussit occidi: qz de via res
dierat sine socio. imponensei q̄ eum
interfecerat. Precepitq; statim cui
dam militi astanti vt eum duceret
ad locum supplicij. Cum aut̄ esset e
ductus. redijt miles socius eius san
et incolumis. Pro q̄ aliq̄ plectēs du
cebatur Videns autem ille tercia^o mi
les qui primum ducebat. redijt ad
iudicem et ambos milites coram eo
presentauit. Quos vt vidit tyran
nus furore accensus iudiciū tale de
dit. Primo dixit Te iubeo occidi. qz
missus es occidere: et imperatori nō
obedisti. Secundo dixit. Te iubeo
interfici. quia damnatus es. Ter
cio similis dixit Te iubeo occidi. qz
causa mortis tui militom̄is fuisti. O
q̄ mala ē iracūdia et inuidia i p̄latis

et iudiciabus. qz tres hij dampnati
sunt ppter vniuersam innocentiam Ideo
coquentur boetius li. ij. de consol. me-
tro sexto dicens. **H**eu grauem sorte
quotiens iniquus. addit seuo gladi
us veneno q̄. Et loquitur ibi de nero
ne q̄ occidit multos romanos: ymo
ppriam matrem vt videret locum
sue coceptionis. **E**tiam pprum fra-
trem suum: Ideo dicit Boetius vbi
supra. **N**ouimus quantas dederit ru-
inas: vrbe flammata. patribusqz ce-
fis: fratre qui quondam ferus inter-
empto: effuso matris maduit cruo-
re. **I**nterfecit etiam pprum magi-
strum suum scz senecam: qui quoda
presagio sortitus est tale nomen. **E**t
dicitur quasi se necans. quia dixit si
bi nero qz debebat mori. et eligeret
genus mortis. **T**unc elegit qz in bal-
neo vellet apire omnes venas: et sic
effundere totum sanguinem. **E**t hoc
faciens in tali effusione sangnis mor-
tuus est. **T**alis falsus iudex qz sui se-
quaces. multos innocentes xpianos
occiderunt. **T**ales etiam sunt illi pla-
ti qui in ira et furore exequuntur sus-
as sententias. **C**uius exemplum pa-
tet in theodosio qz ponitur in ecclesia-
stica historia li. ix. et habetur. xi. q.
. iij. c. **C**um apud thessalonicam idē
nunc bononiam vel thessaloniam ci-
uitatem. quidam iudices fuissent la-
pidati. **I**ndignatus Theodosius
omnes passim intermisi iussit. **V**bi se-
ptem milia sunt occisi nō preceden-
te iudicio. **H**uius autem cladis erro-
rem audiens beatus ambrosius cuz
princeps venisset mediolanum in te-

plum. occurrit ei beatus ambrosius
qz ipm reprehendit dicens qz indignū
esset sacri templi limina calcare. nec
illud eum debere intrare ppter neqz
illorum virorum. **E**t dixit impatori
Recede nephāde: et suscipe vinctuluz
quo ligauit te omniū deus. **H**is au-
ditis gemens obediuit impator: di-
cens ad ambrosium. **T**uū est impe-
dimēta imponere: meum est sustinē
Et cū impator allegaret dauid ad
ulterum qz homicidam fuisse. **R**espon-
dit ambrosius. **S**ecutus es errātes
sequere qz penitētes. qz cum excomu-
nicationem sustinisset per octo mē-
ses eum absoluit. **E**t fecit eum scri-
bere decretum. qz nūq̄ exequeretur
in causa sanguinis mādatum impa-
toris nisi post triginta dies. **I**deo di-
cit Iacobus in canonica sua qz iravi-
ri. dei iusticiaz nō opatur. **S**econdi
sunt appetitui honoris qz reuerentie
qz tales sunt reges. pncipes qz prelāt
qz nolūt habere cōsortes in regimis
nec occidūt fratres. nepotes cōsobri-
nos et alios de parētela. **C**uius exē-
plum patuit in abimelech. iudicū. ix.
ca. vbi dicitur qz gedēo dux ppli isra-
bel habuit septem filios legitimos
qz vnum de concubina. qui dicitur est
abimelech. **Q**ui mortuo patre anhe-
lauit ad regnūz quod fratres sui iā
pacifice possidebant. **A**ccellit autem
ad ciuitatem sychem vbi qz vnde erat
mater sua. qz vocatis ad se attinenti-
bus qz cōsanguineis dixit. vos scitis
qz ego sum os qz caro vstra. melius
est vt regnum per vnū gubernetur
qz per septem: quare instituat me

dominum vestrum. Quod factum est
 Et accessit cum multitudine ad domū
 patris sui et occidit in dolo septem
 fratres suos vt solus regnaret. Pro
 pter cuius maliciā multe ciuitates re
 cesserunt ab eo inter quas fuit opi
 dum thebes. vbi ob hōdes turrim ad
 quam nobiles fugerūt et eam ip̄e vo
 lens succedere ignem ad ostiū adue
 xit. Et ecce vna mulier fragmē mos
 le desuper p̄iciens fregit caput eius.
 Et statim vocauit ad se armigerum
 dicens. Occidas me gladio ne dica
 tur q̄ vna mulier interfecit eū. Sic
 attalia omne semē regium deleuit
 vt ip̄a sola regnaret. vt ptz. iij. R. x.
 xi. Sic romulus interfecit fratrem
 suum vt solus regnaret i ciuitate ro
 mana. vt patz. vij. q. i. c. in apibus.
 Sic henricus rex datie inclitus. ab
 abel minori fr̄o suo vt regnaret p̄
 eo in mari suffocaf. et hoc anno dñi
 M. cc. l. fm martinū in cronica sua.
 Sed ille idem a fr̄isomibz interfecit?
 est: quos voluit subiugare sequenti
 anno. Sic etiā recitat de regno da
 norū q̄ interfecit. xxix. regibz p̄ po
 pulum. cesar eis regem dare debuit
 Qui negauit illis dare regē hominē
 sed dedit eis canem p̄ rege. quē opoz
 tunt vt venerarent vt regem. Sic e
 taz adhuc hodierna die filij occidūt
 pentes: vt habeant eorū bona. et he
 reditatē. Tercij sunt iudices iusticie
 executores sine p̄uio examine. Sūt
 em̄ q̄dam iudices et prelati q̄ vt vis
 deant iusticie zelatores occidūt et su
 spendūt malefactorem sine p̄uio iū
 dicio penitentiali. Tales sunt hominē

de: nō solum corpis. sed etiam animē
 Contra tales dicitur de pe. et re. c. cū
 fm statuta in cle. vbi dicit. Cū fm
 statuta canonica vltimo deputādis
 supplicio negari. si petant. nō debeat
 penitētie sacramentum. abufum dā
 nabilem in quibusdam partibz con
 tra hoc introductum aboleri omnino
 volentes iusticiarios omnes et domi
 nos tpales vt ab huiusmodi desis
 tant abufu hortamur in dño et ob
 secramus p̄ viscera misericordie hie
 su xpi. Locorum nichilominus ordi
 narijs iniungentes vt eos ad hoc cū
 primum cōmode poterint diligenter
 monere. et si necesse fuerit. ecclesiaz
 stica censura cōpellere non obmittāt
 Nec ibi. Vmo possunt cōmunicare
 sicut alij cristiāni moritur cum via
 tico sicut moris est in ytaliam fieri per
 biduum ante eorum mortem. Etiam
 corpora illorum possunt sepeliri in cā
 miterio cum alijs xp̄ianis. vt patet
 .xiiij. q. ij. c. Questuz est a nobis ab
 aliquibus fratribz de his qui in pa
 tibus suspenduntur p̄ suis sceleri
 bus post cōfessionem deo pactam v
 trum cadauera eorum ad ecclesias
 deferenda sint et oblationes pro eis
 xp̄o offerende et misse celebrāde. aut
 non. Quibus ita respondemus. Si
 de omnibus peccatis suis puram cō
 fessionem agentibus et digne peni
 tentibus cōmunicatio in fine fm prece
 pta canonica dāda est. cur canones
 cōmunionem et sepulturam eis inter
 dicunt. qui pro peccatis suis penam
 extremam persoluunt et cōfitent̄ vel
 cōfiteri desiderant. Scriptuz est em̄

C
scz nāūm primo. Nō iudicabit deus
bis in idipm. Nec ibi. Possunt er-
go deponi iudicio et sepeliri s; hoc de-
bet fieri de licentia iudicis secularis.
vt ptz. ff. de cadauerib; punitoz. l.
.ij. Sic etiā grauer peccant tanq̄
homicide q̄ sine ordine iudicario ma-
liefactorē interficiūt. qz dicit actiū
.xxv. Dixit festus p̄ses. Nō est cō-
suetudo romanis damnare aliquem
hominē p̄us q̄ is q̄ accusat p̄sentes
habeat accusatores. locūq; defenden-
di accipiat ad abluēda crimina. Iō
tanq̄ homicide peccant illi q̄ occulte
suos cōsanguineos intermūt ne pu-
blice iudicent in eorū cōfusione. Pa-
tet hoc. qz gētiles neminē solebant
dānare. nisi haberet locū se defenden-
di i iudicio. Ergo peiores sunt q̄ gē-
tiles. Sequitur etiam qz grauer
peccant illi principes et domini ter-
rarum. qui per assessiuos id est ocul-
tos homicidas permittūt homines
occidere. Contra quos dicitur de ho-
micidij; .xv. di. capit. Pro humani
generis redemptione om̄s tales inci-
dunt in sententiā excoicationis. et de-
ponit eos ab omni honore. ordine offi-
cio vel bñficio ip̄o facto. Primo inter-
fici faciēs p̄ assessiuos. Secūdo mā-
dans hoc. licet mors inde nō sequat̄.
Tercius casus est receptās tales as-
sessiuos. Quarto defendens eos i iu-
dicio. etiā solo verbo. Quinto ocul-
tans eos. Et om̄es isti sunt excoicati
ip̄o facto et tanq̄ homicide iudicādi.
Rō hui; est. qz ordo iudicarius req̄-
rit cause discussionē. Job. xxix. Cau-

3
sam quā nesciebā diligētissime inite-
stigabā. Cuius exemplū ptz in dño
nostro Gen. xvij. Clamor inq̄t zodo-
moz et gomorreoz multiplicatus
est nimis: et p̄tām eorū grauatū est
nimis. Descendā inq̄t et videbo vtrū
clamorē qui venit ad me ope adim-
pleuerint an nō. In hoc dedit exem-
plū iudicib;. q̄uis oia sciuit. tñ descē-
dere voluit et videre. dans nobis ex-
emplū qz mala p̄ximi non debemus
cito credere: sed p̄bare an verum sit.
Aliud exemplum habemus in domi-
no nostro iesu christo. Iohis. viij.
q̄ diligenter discussit causaz mulie-
ris adultere quam pharisei accusa-
bant. Primo inclinās se deorsum di-
gito scribebat in terra. Et rursus se-
erigens dixit. Qui sine peccato est ve-
strum primus in illam lapidem mit-
tat. Ecce q̄ diligenter causam discus-
sit. Ideo dicit gregorius de demonio-
no mortalium qz maiora crimina tar-
de credenda sunt cum audiuntur et
citius puniēda. am̄eracius cogno-
scuntur. Ponēs ibi exemplum de pu-
tiphare qui nimis credulus verbis
cōiugis innocentem Ioseph incar-
cerauit. vt patet Genesis tricesimos-
sexto. Sic heu multi iniuste ad mor-
tem damnantur. quia causa non be-
ne discutitur. Cuius exemplum recit-
at crillus in epistolis ad beatuz au-
gustinum de duobus iuuenibus ro-
mānis volentibus sepulchru; et cor-
pus gloriosi Jeronimi visitare. Cū
autem iuuenes venissent ad constan-
tinopolitanam urbem apud eos dem

contigit duos homines iterum quo-
rum mortis rumore rustici ibidem co-
gregati. q̄s horū interfector eēt cepe-
rūt p̄quirere et neminē adesse nisi p̄-
dictos iuuenes viderūt quos tenuerunt
ab eis dem homines fore inter-
fectores. **Mirant** iuuenes ignari horū
se nil scire totis virib⁹ iurabāt
Illi p̄ nihilo eorū verba reputate
duxerunt eos ad urbem constantino-
politana. Qui tormentorū rigore co-
fessi adducuntur more solito decol-
lādi. **Flentes** iuuenes dicebāt. **O** be-
ate Jeronime hoc tale ne est premiū
q̄ obsequentib⁹ te prestas. nec est
vere tale q̄ labore tui itineris merui-
mus. **Ducti** autē ad locū supplicij fle-
xis genibus et manib⁹ in celū eleua-
tis magna voce inq̄mūt. **O** Jeroni-
me nostre salutis et auxiliij portus no-
stre spei anchora saluberrima. in
hac hora nostris indignis supplica-
tiōibus piās aures inclina. **Q̄** si fe-
dimus malum: puniamur. si autem
tuis auxilijs liberemur. **Qui** colla ex-
tenderūt carnificibus nil aliud dice-
tes. **fucurre.** o gloriose Jeronime.
Carnifices colla eorū ferūt et ad col-
la passionū signa vti porphirica la-
pidis respiciunt. **Mirant** carnifices
credentes se idibus fefellisse. **Denuo**
eleuāt enses et fortius ferūt. **S; vt**
prius colla eorum vt palee iuuenes
sentū t. **Oritur** interim inter astan-
tes admiratio et stupor. **Putantes** iu-
dices et carnifices h̄ fieri ex malefi-
cis p̄cepit iudex ministris. omni mo-
ra postposita. **arsuros** Igit̄ ignis copi-
osus mox accendit. infundit oleum

et p̄ix vt vitā eorum citius destruat.
Sed qui p̄texit iuuenes ab ensibus
etiam ab igne potuit p̄tegere. **Posi-
ti** igit̄ in ignē. flamma sursum scan-
dit: et in tali igne velut in ameno vi-
ridario requiescebāt neq; in capil-
lis aut vestibus lehi fuerūt. **Tūc** iu-
dex nesciebat vtrum hoc ascribendū
sit miraculis aut maleficijs cupiēs
expi. **Si** inq̄t h̄ octo diebus sus-
pensi viuerēt. quo vellent abiret so-
luti et liberi. **consiuit.** **Suspēsis** itaq;
illis mox Jeronimi gloriosi p̄sentia
minime defecit qui plantas pedū eo-
rum manibus tenēs illesos statutis
dieb⁹ seruauit. **Currūt** ergo octauo
die viri ciuitatis et iudex: et cernunt
clare miraculum gloriosi Jeronimi
et laudes in excelsis pagūt creatori
Jeronimo. **Mox** de eculeo innoxij iu-
uenes deponuntur: et maximis obse-
quijs honorū ab omni populo vene-
rantur. et urbem intrauerūt cum ma-
ximo gaudio. **Tāde** in bethlehem ve-
nerunt. et depositi seculari habitu ce-
nobium gloriosi Jeronimi intraues-
runt. et visitates suas reliquias ibi-
dem deo et sancto Jeronimo serues-
runt. **Dubitatur** vtrum iudex sciēs
hominem innocentem iudicare debe-
at s̄m allegata et probata: et adem-
pnare eum ad mortem quam scit cer-
titudinaliter innocentem. **Respons-**
dent quidam q̄ sic: quia scit illum
innocentem vt priuata persona non
vt iudex. vel vt persona publica. **Et**
probāt ergo per canonem. iij. q. viij.
capitulo **Judicet.** **Vbi** dicit ambro-
sius q̄ bon⁹ **Iudex** nihil de arbitrio

C

hio facit et domesticæ proprie voluntas
tis sed iuxta leges et iura pronunciat.
qui iudicat non voluntati sue obtē-
perare debet sed tenere quod legum
est. Item in ore duorum vel trium stat
omne testimonium Deutronomij de
deimonono. Sed cōtra. Ex hoc seque-
retur q̄ pilatus dando sententiā cō-
tra christum nō peccasset. quem tamē
certitudinaliter cognouit esse in-
nocentem. vt cōcordant euangeliste
cum expresse diceret. Ego nullaz cau-
sam inuenio in homine isto. Item in-
nocens ego sum a sanguine iusti hu-
ius. Sed nullus diceret q̄ pilatus
nō peccasset. qui tamē iudicauit huius
allegata et probata. Ideo vicefima
tercia questione quinta. capitu. Si
nō licet p̄uata p̄tate alicui hominē oc-
cidē innocentē. a. ius occidēdi licentiā
lex nulla cōcedit p̄fecto etiā q̄ seipm
o cadit homicida est n̄c. Item iudici-
um humanum se debet conformare
cum iudicio diuino in omnibus acti-
bus vbi nō cadit miraculum: sed de-
us iudicat huius veritatem et nō huius fal-
sitate. siue falsas allegationes. er-
go n̄c. Item iudex tenet in iudicio lo-
cum dei qui est primus iudex. et prin-
cipalis viuorum et mortuorum. Sed
deus in iudicio prohibet interficere in-
nocentem quantumcunq; in iudicio
probetur cōtra eum. vt patet Exodi
vicefimo tercio. vbi dicit. Nō susci-
pies vocem mendacij nec iūgas ma-
num vt pro impio dicas falsum tes-
timonium. Non sequaris turbam
ad faciendum malum. nec in iudicio

plurimorum acq̄iescas sententię vt
a vero deues. Et ibidem subdit. In-
fontem et iustum nō occides. Prouer-
biorum sexto. Sex sunt que odit de-
us scilicet. oculos sublimes et mas-
nus effundentes sanguinem innoxiz
um n̄c. Peccat ergo iudex si scit inno-
centem et interficiat eum. potius debe-
ret renūciare officium suum q̄z occi-
dere innocentem vel suspendere sen-
tentiam et veritatem clarus ac astu-
tus inuestigare et eorum falsitatem
manifestare. Ad argumentum in-
oppositum est dicendum q̄ est verū
quando testes veri sunt et non falsi.
Secundo ordo iudiciarius requirit
in reo cause iuste impositionem scili-
cet propter quam lex iubet homines
occidere quē admodū dicit Exodi vi-
cesimotercio. Maleficos nō patiens
vivere. Sic omnes iudices tyranni
interficiētes martires et apostolos
fuerunt pessimi homicidę. quia causa
fuit iniusta scilicet propter iusticiā.
vt abel. vel propter veritatem vt Je-
remias. Isaias. et Iohānes baptis-
ta. Vel propter defensionem eccle-
siez et libertatis eius vt thomas cantu-
ariensis. vel propter fidem vt lauren-
tus n̄c. Nec christus eis propheta-
uit Iohānis decimo quinto Veniet
hora vt omnis qui interficiat vos pu-
tabit se obsequiū prestare deo. vel
propter legem quam nolebat trans-
gredi sicut machabei vt patet se-
cūdo machabeorum septimo. Ibi nar-
ratur qualiter fuerūt martirisati qui
noluerūt comedere carnes porcinas

Sic etiam narrat gregorius in .iij. li. dyalogor. q. xl. cristiiani interfec-
ti fuerunt qui noluerunt comedere car-
nes ymolaticias. Ibidem alij. xl. in-
terfecti fuerunt a longobardis q. no-
luerunt adorare caput capre: qd ipsi p-
us adorauerunt. Tales sepius a deo
puniti sunt. Cuius exemplum ponit
ibidem greg. in .iij. dyalo. de sanctu
lo. Cum qdam dyconus ducebat a
logobardis quem interficere cogi-
tabant petijt idem factulus. q. ei vi-
rum dei darent. qd omnino facere ne-
gauerunt. Petijt tandem vt sibi ad cu-
stodiam eu daret. Responderunt. Eu
tibi damus ea conditione interposita
vt si iste fugerit q. p. eo ipe moriens
Quod vir dni libenter accipies p-
dictu dyconu suscepit in nocte me-
dia. et cum longobardos sompno
gravi depresso cerneret excitauit euz
dicens. Surge et fuge. liberet te de-
us omnipotens Rnt. Si ego fugero
tu p. me morieris. Rnt. In manu dei
sum. tantu in me possunt facere quan-
tum ipe p. miserit. Fugit igitur dya-
conus nec p. mansit fideiussor. De ma-
ne vero petierunt ab eo dyconu quez
in custodia sibi dederunt. Respondit.
eu fugisse. Tunc dixerunt. Morieris p.
ipso capitali sententia. Et ex omni-
bus vris electus est vnus. de quo
dubium non esset. quin vno ictu ca-
put eius abscideret. Sed sanct. vir
statim ad sua arma cucurrit q. petijt
vt sibi orandi paululum licentia da-
retur. Consensum fuit sibi. Qui i ter-
ra se p. strauit et adorauit deu. Tunc
carnifex electus. eum calce pulsauit

dicens ei. Surge et extende ceruicem
Qui surgens ceruicem extendit. et vi-
dens spatam contra se dixit. Sancte
Iohes suscipe ictu. Tunc carnifex e-
uaginatam gladiu tenens in su forti
brachiu in altuz eleuauit fortiter p-
cussurus: sed deponere nullo mo po-
tuit. et erectu in celuz gladio brachi-
um inflexibile remansit. Tunc omnes
longobardi qui ad spectaculu illud
uenerat mirari ceperunt et virum dei
uenerari cu timore ceperunt et dixerunt
q. surgeret postulantes vt brachium
carnificis sanaret. Et negauit dicens
Ego p. eo nullo mo orabo nisi mihi
antea iuramentu dederit q. cum ma-
nu illa nunq. cristianu homine occi-
dat. Facto iuramento vir dei precepit
ei dicens. Depone deorsum manum.
Qui statim deposuit brachium q. sic
sanatus est. Et sic patz q. no est leue
peccatum occidere homine innocentem
sine causa iusta: sed ecotario no est
paru peccatu. dimittere homine di-
gnum morte ab his qui hnt p. tate. si-
cut patz .iij. R. xx. vbi dicit p. pheta
ad achab regem israhel. Nec dicit do-
minus. quia dimisisti virum dignu
morte de manu tua: erit anima tua
p. anima eius et populus tuus p. po-
pulo eius. Sic faciunt iudices moder-
ni et dni terrarum. Capiunt pecuni-
am: et dimittunt maleficos viuere.
Dubitat vtrum iudex potest aliquem
iudicare vbi non sit aliquis accusa-
tor. Respondet thomas secunda secu-
de. questione. lxviij. ar. .iij. dicens q.
iudex est interpret iusticie. Ideo di-
cit philosophus secundo ethicorum

Ad iudicem cōfugūnt sicut ad quā
dam iusticiam animatā. Iusticia au
tem nō est ad seipm sed ad alterum
Ideo oportet q̄ iudex inter illos du
os iudicet qd̄ sit cū vn⁹ est actor et
alius reus Ideo in criminib⁹ nō po
test aliquē in iudicio cōdenpnare. ni
si habeat accusatorem s̄m illud ac
tuū. xxv. Non est cōsuetudo a roma
nis aliquēz hōiem cōdenpnare p̄us q̄
is qui accusatur p̄sentes habeat ac
cusatores et locū defendendi accipiat
ad abluenda crimina q̄ ei obijciūt
Nihilominus tñ interdū n̄ infamia
habet locum accusatoris. Vnde sup
illud gen. iij. Vox sanguinis fratris
tui clamat ad me. Dicit glosa Euidē
tia patris sceleris non indiget voce
accusatoris. vt pomit in ca. euidentia
extra de accusatio. Dubitat secundo.
vtrū iudex possit licite penā relaxare
Rūt Raymundus et thomas vbi s̄
ar. iij. dicens. q̄ duo sunt quantūz
ad p̄positum p̄inet cōseruāda. quo
rum vnum est q̄ ip̄e habeat iudicare
inter accusatorem et reum Aliud au
tem est q̄ ip̄e nō fert iudicij senten
tiam quasi ex p̄ria sed quasi ex pu
blica potestate Duplicā ergo ratione
impeditur iudex vt reum a pena ab
soluere non possit. Primo ex pte ac
cusatoris ad cuius ius quāq̄ p̄tinet
vt reus puniatur puta p̄pter iniuri
am in ip̄um cōmissam. cuius relaxa
tio nō est i arbitrio alicuius iudicis
quia quilibet iudex tenetur ius suūz
reddere vnicuiq̄. Alio modo impedi
tur ex parte reipublice cui⁹ potesta

te fungitur et ad cuius bonum p̄tine
net q̄ malefactores puniantur Sz
tamen quantum ad hoc differunt in
ter inferiores iudices et supremum
scz principem. cui est plenaria pote
stas publica cōmissa. Iudex em̄ infe
rior nō habet potestatem absoluēdi
reum contra leges a superiori impo
sitas Vnde super illud Job. xix. Nō
haberes aduersum me vllam pote
statem nisi tibi datum fuisset etc. Di
cūt augustinus Talem deus dedit po
testatem pilato vt esset sub cesaris
potestate vt ei omnino liberum esset
accusatus absoluere. Ergo princeps
qui habet plenam potestatem in re
publica si ille qui passus est iniuriā
velit remittere licite possit eum ab
soluere. si hoc publice vtilitati non
viderit esse no cumentum. Si autēz
inordinatē remitteret penam. com
munitati noceret. cui expedit malefi
cia puniri. Noceret etiāz persone cui
illata est iniuria qui recompensatio
nem per penam accipit iniurantis.
Tercio requirit ordo iudicarius rei
auditionem s̄m illud Deutronomij
primo. Ita paruum audietis sicut
magnum. nec personam cuius q̄ ac
cipietis. quia dei iudicium est. Idem
patet per illud actuum vice simo quin
to. iam allegatū. Vbi festus preses
regi indicauit de paulo dicens Vir q̄z
dāē delict⁹ a felice vidē. de q̄ adie
rūt me p̄ncipes iudex postulantes
eū dānari. Ad quos respondi. quia
non est cōsuetudo romanis dānare
aliquēz hōiem prius q̄ is q̄ accusat

presentes habeat accusatores. **L**ocum defendendi accipiat. Et ex hoc patet quod illi qui occulte interficiunt malefactores sunt homicidae. de quibus dicitur est superius. Dubitat utrum iudicium illud secretum quod vigere dicitur in westphalia lingua nominatum de venem-fit licitum. Et arguit quod non. quia princeps non debet esse maioris crudelitatis quam illi qui crucifixerunt christum et damnauerunt. Sed illi audierunt christum ut patet in euangelio. Cuius dixit pilatus. Non respondes ad ea que tibi obiciuntur ab his? etc. In contrarium est illud statutum quod potuit princeps statuere. quod cum statutum sit toleratur ab ecclesia. Et cuius scabini sunt prelati ecclesie et archiepiscopi et episcopi et munitum inuenit literis aureis et bullis impatoris. Sed lex siue iudicium supra dictum est huiusmodi etc. Respondetur quod aliqui volentes iustificare illud iudicium secretum dicitur ipsum esse iustum et equum. Primo propter bonum quod ex eo provenit. quia magna est emendatio civitatis. quia valde multa transierunt impunita sicut puerum. subtractio servorum a domino. et peccatum contra naturam. et multa similia. de quibus aliquando certum est quod sunt commissa. et tamen defuerunt probationes. ut in alio iudicio convincantur: que omnia pro illud secretum iudicium puniunt. Secundo propter malitiam et peruersitatem hominum terre illius que modo communis iudicium non potuit extirpari et cohiberi. Tercio propter perditionem illorum qui illud exercent quod sunt nobiliores de terra. qui munera non

accipiunt. nihil etiam ipsius dampnati. post illius mortem sibi vendicant: et sub iuramento suo agunt. Quarto ex parte modi. quod ut dicit iustissime procedunt. Unus enim sub iuramento accusat. alius sub iuramento probat. In datur sententia diffinitiva tanquam contra convictum. Ergo videtur tale iudicium esse iustum. Sed contra multa videntur in eo esse dubia. **I**tem hic nihil determino. quod durum est dampnare tantam multitudinem et dicere omnes homicidas esse. Tamen aliqua tangam que reddunt illud iudicium magis suspectum. Primo ex parte modi quo procedit. quod in secreto. reo absente. Cuius est impossibile copiam habere. nec auditur. nec admonetur. nec ullo modo licet innotescere per alium. **H**oc autem videtur esse contra legem divinam et contra ius naturale. quod nullo modo videtur esse ordinatum ad correctionem hominis. sed ad simplicem et solam dampnationem: quia sibi non licet innotescere. Item sic quilibet posset se vindicare de inimico sub pretexto false iusticie. ex quo res est absens: et nullus repellit testem suspectum. Secundo ex parte pene quam infligit omnino videtur iniquum. quia in penitentibus quas imponit nullus gradum respicit: sed statim dampnat immediate ultima pena que in aliquo potest cadere scilicet morte: quod suspendunt in patibulo nullum supponentes gradum correctionis. inconfessus et inconvictus. quod est contra legem nature. quod nulli prohibetur defensio contra mortem. cum in secreto dampnat contra legem divinam sepe allegatam.

Actuz. xxx. et Tercio modo ex parte criminu sup que cadunt. qz eque suspendit boiem de eo quod est commissum ante. xxx. vel. lxx. annos pro quo satisfecit deo et hominibus. qui tñ nihil simile postea perpetravit sicut de peccato contra naturā. p quod in iuuetute peccavit et corrigit publica incendia. homicidia et latrocinia et usuras. **Q**uarto ex parte secreti. qz nec in foro conscientie nec in confessione ex eorū statuto licet eis revelare modum et processum illi facti. Ergo videt q sit contra ius divinu. pmo si papa eis p̄cipet nō debent ei revelare Respondent tñ scabini si eis opponitur q re? damnat absens et dicit q si nō est scabimus tunc trina vice monef et dat etiam sibi iudiciū aptum. Et si tunc venerit. damnat. **S**z quicqd sit. deus scit. Caueat tñ quilibet p̄dicator ne istam questionē publice predicet ne offendat scabinos. **Q**uarto requirit ordo iudicarius pene infligēde mitigationē. Ideo dicit Jacobi. ij. c. Iudiciū sine misericordia illi fiet qui nō facit cū pximo misericordiā. Nā reo cōicto imponi debet penitentia ordinaria si in iure pena inveniatur. C. de vi. pu. vel p̄ua. l. servos. et extra de trāsac. c. vi. In humaniore ptem declinādo. Et potest iudex penam semp mitigare ex causa. puta qñ nō ex p̄posito sed casu culpa fuit commissa. ita qz delinques dolo careat. Etiaz etati parat ut pena minor imponatur. Parat etiam senectuti. Ideo aristoteles ponit decem rōes p̄mo rethoricoz. que iudices debent

frōnere ut sint magis clementes q̄ crudeles. put recitat magister egidius li. iij. pte. ij. ca. xxij. de regimine p̄ncipum. Prima est. qz ip̄a natura clamat p̄ clemētia delinquentis. Nā cum natura humana de se sit debilis et prona ad malū. contingat aliquē delinquere: infirmitas nature supplicat p̄ venia. Ideo dicit p̄mo rethoricoz qz epicles qui est supra iustum est indulgere humanis. P̄ his ergo parcentē humanis appellat sup iustum. qz clementia est extollēda super severitate. Secūda rō que inclinare debet iudicem ad clemētia est ip̄e legislator. Nā forte ip̄e rex vel p̄nceps cuius est leges ferre si cōsideraret cōditiones peccantis indulgeret ei. Ideo dicit p̄mo rethoricoz qz iudicans potius debet ad legislatore aspiciere q̄ ad leges. Tercū inclinās ad misericordiā est intentio opantis. Nā licet opus de quo incusat sit de genere maloz. tñ forte ip̄e non habuit malā intentionē. quia dubia iudicanda sunt in meliorem partem. vel si habuit prauā. forte non habuit a deo prauam sicut opus ostēdit. quia forte peccavit ex ignorantia vel infortunio. Ideo dicit p̄mo rethoricoz qz iudicans debet aspiciere: nō ad actionē: sed ad electionem. Quartuz iudicium ad misericordiā est multitudo bonorum operum. Nā forte qui nunc delinquit multa bona opera prius fecit. Ideo dicitur p̄mo rethoricoz qz iudicans nō debet respicere ad partē: sed ad totū. id est ad multa bona opera que prius fecit. Etiam

primo rethoricoz dicit q̄ iudex debet
 aspicere nō qualis quidam nunc est
 inausatus: sed qualis quidam fuit
 semper in multo tempore precedente
Quintum est patiētia inausatus. Nam
 si aliquis inausatur de aliquo delicto
 pro quo puniet a iudice. si punitionē
 patienter sustinet et nō murmurat ī
 pena sibi impēsa. cum illo magis mi
 sericorditer agendum est. Ideo dicitur
 p̄mo rethoricoz q̄ indulgendū
 est humanis si cōtingit eum patien
 tem esse. **S**extum est incorrigibilitas
 peccantis. Nam sunt aliqui ita cor
 rigibiles et disciplinabiles q̄ sola
 increpatione et solo sermone melio
 rantur et desinūt praua agere. Tali
 bus est ergo valde indulgendum.
Ideo dicitur p̄mo rethoricoz q̄ iu
 dex debet indulgere humanis si cre
 dit peccantem magis velle iudicari
 sermone q̄ ope. **S**eptimū inclinās
 ad clementiam est humilitas delin
 quētis. Nam si delinquēs animo se
 subijāta se humiliat. et ponit se to
 tum in arbitrio iudicantis. est cum
 eo mitius agendum. Ideo dicitur p̄
 mo rethoricoz q̄ iudex epiekes id ē
 super iustos debet indulgere huma
 nis. si vident delinquentē magis vel
 le ire ad arbitrium q̄ ad discepta
 tionem. **N**ō enim est cōtra rationem
 humilibus parcere: cum bestie hoc a
 gant. Canes em̄ nō offendūt humi
 liantem se coram eis vt patet p̄mo
 rethoricoz. **Q**uinto requirit ordo
 iudicarius ordinare iurisdictiones
 et cōmissionem. ne eis dicatur illud
Exodi secundo. Quis te iudicem cō

stituit super me. et ad romanos dea
 mo quarto. Tu quis es qui iudicas
 alienum seruum. Ideo dicitur vice
 sima materia questione quinta. capitulo
Miles cum obediens potestati sub
 qua legitime cōstitutus est hominē
 occident nulla ciuitatis sue lege reus
 est hominē. ymo nisi fecerit re? im
 perij deserti atqz contempti est. **Q**z si
 sua sponte atqz auctoritate fecisset.
 crimen effusi sanguinis humani in
 cidisset. Itaqz vnde punietur si fece
 rit iniustus inde punietur si nō fecerit
 iustus. Et. xxiiij. q. iiij. c. Ille gladium
 accipit. q̄ nulla superiori atqz legitima
 potestate vel iubente vel cōsentiente ī
 sanguinē alicuius armat. **D**ec au
 gustinus. Ideo dicit ibidem aug?
 li. p̄mo de ciui. dei. Qui sine aliqua
 publica administratione maleficiū
 interficiat velut homicida iudicabitur
 et tāto amplius quāto sibi potestātē
 a deo nō concessam usurpare nō turu
 it. **S**i ergo habet auctoritatez a p̄n
 cipe. nō peccat maleficiū interficien
 do nisi fiat ab eo liuore vindicte. vel
 delectatione fundendi humanū san
 guinem. **L**icet iuste ille occidatur: iu
 dex tamen peccat mortaliter propter
 intentionem corruptam. **S**i vero a
 more iusticie hoc facit: nō peccat. ipz
 interficiendo et ad mortem condem
 nando. et precipiendo ministro vt oc
 cidat eum. **Q**uarto peccant mortali
 ter ministri iudicium pueri. cum de
 lectantur fundere humanū sangui
 nem aut propter pecuniam. quia di
 citur vice sima materia. q. v. ca. cum mi
 nister. vbi dicit. Cū minister iudicis

ocidit eum quem iudex iussit occidi
perfecto si illud sponte facit. homicida
est. etiam si eum occidat quem scit a iudi
ce debuisse occidi. **Ibidem. c. sequenti**
fic. Lex eterna. Lex eterna ita medio
loco posuit aliqua ut in eis usurpa
dis merito reprehendat audacia et
in exequendis iure laudem obedientia
Abraham si spontaneus in occidendo
filio motus fuisset: execrabilis habe
retur. At iubenti deo obsecrans fa
mulat est et. c. **Officia vindicte** per
sunt implere boni bono animo: quomodo
iudex et quomodo lex. **Vic si faciunt**
propter iussum. i. propter executionem
iusticie. non peccant nec etiam tales sus
penses debent dicere aut pronun
ciare sententiam sicut ceteri fit in p
nostris. **Quinto peccant tamquam** homi
cida testes iniqui. quia causa sanguinis
sunt. quales fuerunt illi duo senes con
tra susanna. de quibus danielis. xiiij. et
tales essent occidendi. ut patet deutro.
xix. **Cumque diligenter scrutantes** i
uenerint falsum testem contra fratrem
suum dixisse mendacium: reddent ei si
cut fratri suo facere cogitavit. sicut
de facto istis falsis testibus susanna
accusantibus factum fuerat. **Tales de**
berent penitere. xl. diebus in pane et
aqua. et septem annos sequentes si ac
cusatus occisus fuerit ut patet extra
de electi. c. accusati. **Et si membrum** p
didit per triennium.

Extro peccant contra illud
preceptum. **Non occides.** qui
manu occidunt realiter. **De quo**
exodi. xxi. **Si quis pro idu**
striam occiderit proximum suum. ab al

teram meo euellat eum: et moriatur. **Et**
ponit extra de homici. c. i. **Gravitas** hu
ius peccati patet ex septem. **Primo ex**
pene gravitate: quia dicit leui. xxiiij.
Qui occiderit hominem: morte morias
tur. gen. ix. **Quicumque** fuerit sangui
nem hominis: fundetur sanguis illi
us. **Math. xxvi.** **Qui accipit gladium**
gladio peribit. **Dicit plinius** quod gladii
cum quo homo occisus est: nunquam pos
test redificari. **Exodi. xxi.** **Qui occide**
rit hominem volens: morte moriatur. **De**
iure politico regulariter eadem pena
pro homicidio infligenda est. si est vol
untarium ut patet ff. ad. l. cor. de sicca
rijs. l. is qui. **Et maior** pena est dan
pnatio eterna: si non penitet. **In iure**
aut canonico infligit sibi irregula
ritas. extra ne cle. vel mo. c. **sententia**
sanguinis: et extra de homici. c. sicut di
gnum. et c. significasti. **Secundo** patet
ex clamoris impetuositate et immensi
tate. quia tale peccatum semper petit vin
dictam contra occisorem. **Gen. iiij.** **Vox**
sanguinis fratris tui abel clamat ad
me de terra. **Dequit.** **Maledictus** e
ris super terram: et vagus et profugus
eris. **None** per experientiam vidimus quod
de manu arida et siccata. xxx. annis in
punita occisoris sanguis stillabatur
Unde est hoc nisi quia ex diuino miracu
lo tale peccatum est vindicandum. **Io dicit**
apoc. ix. **Omnes sancti clamant.**
vindica domine sanguinem nostrum qui effus
us est. **Tercio** patet hoc ex demonis pi
tate. quia **Iohis. viij.** dicit. **Ille homici**
cida erat ab initio. quia interfecit nos
pentes. **Imo** si ei a deo permitteret
omnes nos occideret in paruo tpe.

ficut sunt illi homicidæ filij dyaboli imitatores demonis Quarto hoc patet ex hominis paritate ad bestias. qz nec leo leonē. nec lupus lupum. nec serpens serpentem interficit. sed bene animal alterius speciei Sed homicida peior est brutis. qm̄ le minez sibi simile in specie maculat. Ideo dicit aristoteles. vij. ethicoruz. Decies millesies plura mala facit homo malus q̄ bestia. Et p̄mo politicoz. Seuissima ē iniusticia habens arma prudentia et virtute. id est robore quibus ad cōtraria est vti. Sequit̄ qz scelestissimū et filuestriusimū animal est homo sine virtute ad venerea ad voracitate pessimū Quinto grauitas huius peccati patz ex fraternitate q̄ est inter xp̄ianos. qz omnes xp̄iani sūt fratres fraternitate spūali et naturali ex vno patre et ex vna matre scz ecclesia. Ideo homicidiū inter xp̄ianos est fratricidū. Ad quod p̄t referri illud gen̄. xxxvij. Quid nobis p̄derit si occiderimus fratrem nostruz et celauerimus sanguinē illius. Melius est vt venundet a manus nostre nō polluant̄. Tales peiores sunt q̄ cayn. quia ille occidit fratrem suū naturalē. iste spūalē. Et sicut ille fuit maledictus. sic iste. Et sicut ille fuit p̄fugus sup̄ terraz. sic iste habuit signū in facie qz fuit fratricidā. Sic etiam homicidā habet signum i facie sicut visum horribilē ille habuit in signū sui fratricidij. Sexto p̄t hoc ex diuina offensione. qz offendit patrem qui eū in esse p̄duxit. filiū qui eū in sanguine suo redemit. spm̄ sanctū cuius

templū violat dicente ap̄lo. i. ad corinth. iij. Nescitis qz corpora vestra templum sunt spūs sancti. ymo occidit filium dei Prime Job. iij. Vide te qualem caritate nobis fecit vt filij eius nominemur et simus. Job. i. Dedit eis potestate filios dei fieri Mathei. xxvi. Nolite vobis vocare patrem sup̄ terraz. vnus est em̄ pater vester in celis. Septimo p̄t ei grauitas ex omniū sanctorum offensione. et primo angelorū. quia occidit illum cui angelus deputatus est ad custodiam. quia angeli eorum semper vident faciem patris. Mathei de amooctauo. Et beatam virginem. et omnes sanctos. quia eos accidentaliter gaudio pruaisti. si fuit malus. eius animā damnasti. Etiam cōtra totā ecclesiam cui membrum abscidisti. Etiam amicos eius. patrem et matrem fratrem et sororem. Circa ista est notandum qz septem modis cōmittitur cum manu homicidiū scz cōceptionem hominis impediendo. Fetum natum voluntarie occidendo. Puerum natum negligendo. Hominem a morte non liberando. Veneno occulte intoxicando. In necessitate nō pascendo. Aliquod membrum mutilando. Gladio vel lancea perforando. Primo cōmittitur cōceptionem feti impediendo. sicut onam filius iude. q̄ fundebat semen in terram ne filij nascerentur. vt dicitur genesis tricesimo octauo. et tricesima secunda questione secunda. ca. qz vero nō formatū. Sequit̄ ibidē de onam Percussit eum dñs. i. subitanea morte obiit.

Simile legitur ibidem de her neq̄ fi
 lio Jude. Causam assignat nicolaus
 de lyra ibidem q̄ hebrei dicunt q̄ fu
 it similis in nequicia sui fratris. onā
 qui in coitu cum sua vxore studebat
 fundere semen in terram. i. extra vas
 muliebri. Sed hoc faciebat alio mo
 tuo. quia iste her libidinoso afficie
 batur ad suā vxorem thamar. ideo
 cauebat ne impregnaret. et ne ex im
 pregnatione eius pulchritudo mi
 nueretur. et sic eius cōcubitu ad tem
 pus priuaret. cum esset p̄p̄qua par
 tui. Sic onam frater eius etiam fa
 ciebat similiter. p̄pter q̄d a deo mor
 te repentina occisi sunt. Sic etiam il
 li homi socij qui nolunt fundere semē
 ad p̄p̄rium locum ne virginem aut
 viduā in partu cōfundant. Alio mō
 potest hoc fieri mulierez sterilisando.
 De quo dicit extra de homici. x. vel
 inuo. c. si aliquis. Vbi dicit. Si ali
 quis causa explende libidinis vel o
 dij meditatione. homini aut mulieri
 aliquid fecerit vel ad potandū vede
 rit. vt nō possit generare aut cōcipere
 vel nasci soboles: vt homicida tenea
 tur. Nec ibi. Dicit glosa sup verbo
 homicida. quantū ad penam legale
 ff. de penis. l. diuus adrianus. et. ff.
 ad. l. cor. de sicarijs. l. si mulierem.
 Sed nō est irregularis. qz illa ir
 regularitas nō cōtrahitur nisi actu
 homo interficiat. vt patet ibidem. c.
 si aut. Cogitent iste iuuenule quans
 tum peccatum sit se sterilem facere l
 abortum parare. Alio modo habet
 fieri mulierē impregnata m p̄cutien
 do et si fetus aiatus fuerit. homicida

iudicabit. vt ptz. xxxij. q. ij. c. q̄ vero
 nō formatū. Itz aug. in li. questio
 nū veteris et noui testamenti. Moy
 ses tradidit. Si quis p̄cussit mul
 lierem in vtero habentē fetum. si ab
 ortuuit. reddet animā p̄ animā. et si
 formatū non fuerit multet pecunia.
 Historia ponit exodi. xxi. Idem dis
 cit lex. ff. de penis. l. si quis aliqd. §.
 qui abortis. Et sic patz q̄ est homi
 cidij peccatum venena sterilitatis p̄
 curando. aut abortum. Et mulieres i
 pregnate deberēt se multum abstin
 nere ab ope laborioso et a saltu vel
 cōpressione. ne fetum in vtero destru
 ant. De ista materia nota magistrū
 sententiā li. iij. di. xxi. Secūdo mō
 cōmittit homicidium. natū fetū aut
 puerum negligēdo. et hoc habet fieri
 multis modis. scz. nō nutriendo p̄prio
 lacte. Ille homicida sunt vt patet ex
 sanctorū dictis et scriptis dicentium
 q̄ nullū lac est ita cūeniēs puero nu
 triendo sicut lac matris. Vñ cum pu
 er alio lacte nutritur. cōtrario et in
 cōuenienti. sepe p̄mit. qz forte cōple
 xio mulieris lactantis straria est cō
 plexioni paruuli. Ita puulus ex lacte
 sibi cōtrario quandā corruptionē cō
 trahit q̄d ptz ex eo q̄ gentiles ex lac
 te feraruz filios suos quqz nutrir
 fecerūt vt inde feritate straherēt. Cru
 delior est aut omni fera mulier q̄ fe
 tuz quē genuit nutrire p̄prio lacte cō
 tēpnit. P̄cutit eū in vtero sanguine
 mēstruoso: et nūc nutrire negligit la
 cte diuinitus sibi dato. Iō em̄ deus
 m̄amas dedit mulieria lac in eis na
 sci p̄cepit: vt p̄lem suā inde nutriret

Nūc vero multe mulieres opūs dei irritare nituntur: et lac quod creauit deus ad vsum extinguit ad nihilū. vt voluntatē cum viris habeant. et alijs mulieribus dāt ad nutriendū. et sic puer moritur ex lacte discōuementi. Sed multe dicūt q̄ sunt debiles q̄ tantū laborē sustinē nō possunt. Quibus respōdet. Nōne adeo delicate et fortes fuerūt q̄ costū cum viris p̄fecerūt: cur non possunt lactare? Ideo dicit magister egidius li. ij. de regimine p̄ncipū pte. ij. c. xv. q̄ infantes debent ali p̄prie matris lacte. Et si cōtingat illos aliud lac fugere q̄ maternū. querēda est femina similis matri quantū ad complexionez eo q̄ lac maternū maxie videtur esse p̄portionatū p̄prio filio. Etā debent p̄hiberi a vino maxie illo tpe q̄ lac sugūt. et s̄m p̄m p̄pter egritudines. q̄ facilius ex hoc egrotant. ymo dicunt magni medici q̄ p hoc disponunt ad leprā. **Dec ille.** Alii modus est in somno negligēdo et opprimēdo. ij. R. ij. Dormiens oppressit euz. De hoc dicit extra de his q̄ filios occidunt. c. De infantibus autē q̄ mortui moriuntur cum patre et matre et nō apparet vtrū a patre vel a matre oppressus sit ipse vel suffocatus vel p̄pria morte defunctus. non debent inde p̄ntes esse securi nec etiā sine pena. sed tñ cōsideratio debet esse pietatis. vbi nō volūtas: sed euentus mortis causa fuit. Si autē eos nō latet interfectores esse. scire debent se grauit̄ deliquisse. Quidā autē peni-

tentiā triū annoz iudicant esse debē quorū vnū pagant in pane et aqua. **Dec ibi.** Dicit glosa sup verbo. nec sine penitētia si euentus fuit causa mortis. Nō pena eis imponi debet. q̄ nō peccauerūt. tñ ad cautelaz tutius est q̄ inde penitentiā agant. q̄ forsitan minorē diligentia adhibuerunt. vt ptz. xxxiiij. q. ij. in lectū mariti absente vxore sorozit ac quia bonarum mentium est ibi culpaz cognoscere vbi culpa non est. De obseruatione ieiuniorum. capitulo cōsiliū. Sed si hoc sponte fecerit pena grauissima est ei iniungēda maior q̄ pro alio homicidio: quia maius peccatum est proprium filium occidere q̄ alium hominem. vt patet extra de homicidijs. capitulo. cum iuramento. ff. ad l. pompeiam. de p̄ncipijs. l. i. Si vero culpa graui precedente: tunc penitentia quinqz vel septem annorū est eis iniungenda. Ar. l. distinctione. si qua feia. r. c. si quis sponte de pe. r. re. que situm. Si leuis culpa precessit possit imponi penitentia trium annorum vt hic. Et non deberent parētes huiusmodi pueros secum portare in lectum ne suffocarentur eis tormentibus ac. Tercio habet fieri p̄prium natum voluntarie occidendo. quod est grauissimum peccatum. et contra naturam omnium bestiarum que suos fetus conseruat et se periculo exponunt pro defensione eorum. Tales deberent induci vt intrarent in aliquod monasterium: et sic eorū p̄ctā p̄petua penitētia lugeāt. vt ptz

extra te bis qui filios suos occidit. **S**i quis tamen non possit ad hoc propter carnis fragilitatem induci. occidenda est ei licentia ut contrahat matrimonium imposita sibi graui penitentia. **V**el quia habet virum vel pueros paruos quibus abesse non potest et sic propter penitentiam dyabolo peccata occultant. **C**uius exemplum ponitur in speculo historiali li. viij. capitulo. xiiij. **F**uit quedam mulier romebone fame que de proprio filio concepit fetum. **V**entrem igitur se concepisse angustabatur et dolebat: spe tamen venie animata a ieiunijs et orationibus non desistebat. **I**nterim veste congrua tumorem ventris occultabat. que tandem pepit. **E**t timor et verecundia eam impellebant ut natum puerum arripens suffocaret. et suffocatum in yma latrine proiecit. **Q**uod grande piaculum homines latuit. **S**ed diabolus assumpto habitu scolaris romam venit. curiam impatoris intrauit. **I**nterrogatus quis esset. **C**lericus sum inquit. peritus in scripturis et nullus mihi similis in questionibus soluendis secretisque reuelandis. **Q**ui de multis secretis et furtis interrogatus ad singula respondebat. **E**t dum sic placita regi et optimatibus multa referaret. regem et populum circumstantem sic allocutus est. **S**i credere velletis. miramini vobis loquerer et quod vix auditu est credibile. dictu horribile. quia miserum cordia domini est quod non estis consumpti. et quod roma funditus non corruit propter quoddam facinus in ea perpetratum. quia mulier illa quam sanctissimam putatis

de proprio filio conceptum filium propter risu matris trucidauit. et ne videretur in latrinam proiecit. **A**d hanc vocem aeternam. **N**oli inquit dicere. **H**ec mulier est omnium mulierum speculum in virtutibus. **Q**ui respondit. **E**xaminetur. **Q**uos placuit regi: et satrapis eius. **M**issis igitur satellitibus est ad presentiam regis introducta. **E**t ait rex ad eam. **N**on te lateat noui vatis fama que suscitauit deus in salutem romane gentis. qui in multis te accusat. **C**onfiterere ergo peccatum tuum: et da gloriam deo. **Q**ue respondit. **G**rauis est causa: et nihil sine consilio agere docet sapiens. **S**ic acceptis inducibus egressa est. **N**on confusa in homine: sed in deo accessit ad lucianum tunc papam proclata ante pedes eius cum multis lacrimis et gemitibus. **V**ulsiis criminibus confitens peccatum suum et dicens an ne posset veniam sui reatus consequi. **A**nime quior inquit filia esto. quia maior est dei pietas quam queuis iniquitas. nam petrus pro lacrimas non solum reatus sui veniam: sed etiam apostolicam principatus obtinuit dignitatem. **S**ic maria magdalena propter effusionem lacrimarum meruit fieri vas glorie. **N**olo tibi multa iniungere. quia tempus breue est orationem dominicam tibi iniungo pro peccato tuo. matrem vero biesu maria consulo ut pro omnibus inuocet. **E**t sic aiata recessit. eam assidue precibus inuocans. **D**ie statuto venit ad curiam regis. **T**unc rex ait clerico. **E**n quam accusasti dominam procul est narra si quid habes. **A**t ille intuitus mulierem mirabatur dicens. **R**euera non est ipsa que prius sed altera. quia pro gratiam

spiritus sancti alterata. Et cum omnes dicerent quod ipsa esset eadem. rnt
Non est hec homicida et incestuosa: sed sancta et speciosa et hec inter filias hierusalem. Quod video tacere non possum. video matrem cristi ei astantem atque custodientem. Ad hanc vocem omnes in stupore versi frontes suas vexillo crucis armaverunt. Quam crucem diabolus ferre non potuit. sed quasi fumus evanuit. et sic mulier est liberata. Sed adhuc gravius peccatum est interficere puerum suum in honorem ydolorum dicente pres. Ymolauerunt filios suos et filias suas demonibus. Et leuitici. xx. Si quis dederit de semine suo ydolo moloch. morte moriatur. Dicunt hebrei quod moloch erat ydolum cupreum ad formam hominis factum. interius concavum. et in illa concavitate fiebat ignis quousque ydolum esset quasi ignitum. tunc ponebatur puer inter manus ydoli. et sacerdotes tympana partientes tunc sonitum faciebant quod vox mortis pueri audiri non potuit ne parentes compatere sed magis crederent animam acceptam a dijs in quiete et sine dolore esse. Sicut narrat lactantius in li. primo de falsa religione. quod cartaginenses vidit per agatoclem filios regem timentes deos iratos quibus consueverunt humanas hostias ymolare. offerendo combusserunt ducentos nobiles pueros cartaginenses. Simile reprehendit lactantius in litantibus virilia viros. Sic thare pater abraham creditur fratrem abrahe litasse. Sic semmackerb voluit ymolare duos filios suos deo suo. Quod

intelligentes filij sui eum interfecerunt. Non tamen culpandus est abraham qui voluit ymolare filium suum Isaac. Gen. xxij. De quo augustinus li. i. de civi. dei. ca. xxi. Non inquit culpandus abraham de crudelitatis crimine quod voluit filium suum non scelerate sed obedienter occidere. Quert augustinus ubi s. c. xxi. sed non soluit quare ierpte non fuit prohibitus ab ymolatione filie sue sicut abraham ab ymolatione filij sui. Respondeatur quod ierpte fuit spurus. Abrahamque legitimus. Abraham conversationis bone. Ierpte princeps latronum. Abraham fuit iusticie testimonium: non Ierpte. Abrahæ fuit hoc preceptum ut ostenderetur diligere deum: non sic Ierpte. Abraham non dubitavit credendo quod deus qui dedit sibi filium de sterili matre posset eum resuscitare. Sic equaliter voluit deus abraham pati ut iusti premiarentur: sed Ierpte male voluit. Quid si canis vel asinus ei obuiasset que deus offerri prohibuit. etc. Quarto committitur homicidium cum manu hominem a morte non liberando vel liberationem impediendo proverbiorum vice simo quarto. Erue eos qui ducuntur ad mortem. et qui trahuntur ad interitum liberare non cesses. Intellige. si iniuste trahunt. Si autem iuste tunc cessa. Ideo dicitur vice sima tercia questione tercia. capitulo. Non in inferenda. Vbi dicit ambrosius in libro de officijs. Non in inferenda sed in repellenda iniuria lex virtutis est. Qui enim non repellit a socio suo iniuriam si potest tam est in vicio quam ille qui facit

ille qui facit. Unde sanctus moyses
hinc primum exorsus est temptamē
ta inbellis fortitudinis. Nam cū vi
disset hebreum ab egipto accipiē
tem iniuriam. defendit eū ita vt egi
ptum psterneret atq; in arenā ab
sconderet. **Hec ille. Historia ponit**
Exodi. iij. Et ideo scribit extra de ho
micidio. c. Sicut dignum. Vbi dicitur.
Ille qui potuit liberare homines
a morte et nō liberauit: ipm occidit.
Ideo dicendum est de eo. Qui potest
defendere clericum ne verberetur et
nō facit est excommunicatus. Sic q̄
libet ex debito caritatis tenet repellē
a pximo iniuriam et violentiā si po
test. Quinto mittitur homicidium
veneno. scz occulte intoxicando. Vñ
Iohs. cum homicidia nominat. ve
nificia adiungit. **Apo. ix.** Et nō ege
runt penitentiam ab homicidijs suis
neq; a veneficijs suis. Et **apo. xvij.**
Quia in veneficijs tuis errauerunt
omnes gentes et in ea sanguis pro
phetarum et sanctorum inuentus est
Tale homicidium est maximum. qz
peius est occidere veneno q̄ gladio.
vt habet. **C. de maleficijs. l. i.** Simi
liter peccant qui vendūt venenosa sci
enter. et ea que ad vsum homicidij a
pta sunt. **xxvij. q. ij. c.** si tu abstines
et **xi. q. iij. c.** precipue. qz dicitur. ex
de iniur. et dāp. dat. c. si culpa. Qui
occasionem dampni dat: dampnuz
dedisse videtur. Sed quid est de il
lis qui faciunt gladios vel vendunt
cultellos. sagittas. balistas. venenū
et alia intoxicatiua? Rñt rāymūd?
in titulo de emptione et venditione.

¶. vi. sed qd de illis. dicens. In his
et similibus semp attenditur intentio
puta. si ppter hoc venderent vt homi
nes haberent talia ad abusum. vel si
sciēter donant vel vendūt alicui quē
sciāt vel credāt talibus abufurū. Ta
lis inquit intentio est peccatum gra
uissimum et mortale. et omnia pecca
ta que postea occasione illarum rerū
ab alijs perpetrantur. illis imputan
tur. allegādo predicta allegata scz si
tu abstines. et. precipue. Ideo des
bent p omnibus penam sustinere. ij.
-q. i. c. notum. in fine. qz sunt coopes
tatores omnium scelerum predicto
rum. Si autem dicāt se habuisse bo
nam intentionem. quia credebāt ta
lia emere ppter aliquem licitum vs
um vel habuerunt animū et indif
ferenter nihil super hoc cogitabant.
vel ignorabāt qz esset illicitum talia
vendere. In omnibus istis casibz di
stinguo: quia aut ille res sunt tales
que ad humanum vsū possunt esse
vtiles sicut arma in iusto bello. cul
tellus ad scindendum panē. et que
dam venena que a medicis apponū
tur in quibusdam cōfectōibus ad
sanādum. In tali casu nō peccāt mor
taliter si nō habent intētionem corru
ptam vt dictum est supra. Nisi forte
cognosceret vel pbabiliter dicta
ret sibi cōsciētia qz ille nō querit rem
illam nisi ad malum finem. tūc non
d3 sibi vendere cōtra tale mōsciētiā
vt. **xxij. q. v. c. de occidēdis. et. v. q.**
• v. nō omnis. Vel sunt que ad nul
lū vsū sunt vtiles nisi ad peccandū
vt sunt quedā venena mortifera ad

Nullum bonum v^osum v^otilia. In tali
casu peccant. vendendo. faciēdo. tenen
do. vel alienādo. Et est optima lex ad
hoc. ff. de stralben. emp. l. q^o sepe. S. ve
nemi mali. Vbi ponit distinctio su
pra p^odicta de veneno. Et additur re
gula talis q^o flagitiose rei. glosa. i.
que nullo mō p^o adiectionem alteri
materie potest esse v^otilis v^o sui huma
no. nec emptio nec mandatū nec so
cietas valere potest. et oia mala que
inde sequunt^r possunt isti imputare.
Sunt ergo tales pessimi homicide.
et frequentius venit q^o tale homicidi
um redūd^o in suū auctore q^o patz
in tali exemplo. Fuit quidā ordinis
sancti benedicti. q^o cum aspirabat ad
abbacie dignitatem. sciēs q^o hāc nō
poterat adipisci. abbate viuēte. ordi
nauit p^o quendā puerū. quē abbas
paterna dilectione corrigere solebat
quosdā pulueres venenosos. dicens
puero. Si hos pulueres sp^o argeres
super pultes quas abbati in mensa
apposueris. semp^o te diligeret. et nū
q^o postea te ita austerē corrigeret. In
nocens puer acceptis pulueribus co
gitauit intra se. Tu sp^o arges dimidi
etatem supra pultes si in posterū in
surgeret ira abbatis cōtra te. facies si
militer. Proiectis igit^r puluere in
sibiū abbatis gustato cibo. abbas
mortuus est. Tunc ille nephant^o ho
micida in locū suū electus est q^o eū
dem puerū sicut p^o m^o correxit. Cogi
tauit puer. Bonū est q^o tibi reserua
sti ptem pulueris. facies illi abbati
sicut p^o m^o. vt eūis amicitias mercari
valeas. Puer malicie ignarus acces

ptis pulueribus fecit illi sicut p^o m^o.
Qui etiam obiit sicut primus. Quia
p^o que quis peccat: p^o hec et torquet
Sapiētie. xi. Item habes plura exē
pla huius venenationis in. ij. li. dya
logo. De sancto benedicto. et vnū. c.
.iij. De illis fratribus. quorū vnus
sibi obtulit vas vitreū in quo pesti
fer potus habebat. Qui edito signo
crucis sup^o vas rumpebat. Aliud exē
plum est de pane infecto p^o venenuz.
p^o coruū longe p^oiedū. c. viij. Sic a
liqn^o subditi prelatū mulier virū suū
et ecōtrario. intoxicant. quatenus se
abonerent ab eis. Sexto mittitur
homicidiū in necessitate: nō pascēdo
et necessaria ei subtrahendo. Prouer
biorū. xi. Qui abscondit frumētum
maledicet in populo. Prouer biorū
.xviij. Qui subtrahit aliqd^o a pau
pere: p^oiceps homicidij est. Jo. lxxxvi
di. c. Pisce. Et sunt verba beati am
brosij in libro de officijs. Pisce fa
me morientem. quisq^o enim pascen
do hominem seruare poteris. si non
pauisti: occidisti. Dicit glosa q^o i tē
pore necessitatis cibaria cōia sunt.
Sic illi q^o emunt frumēta et faciunt
caristiaz: sunt paup^o homicide. No
ta. iij. Regum. vi. Et samaria quoz
modo fuit obsessa. Ideo. xlvij. di. c.
sicut hij. Non minoris criminis est
habenti tollere q^o cum possis et abū
das: indigētibus denegare. Esurē
tum panis est quem tu retines: nus
torum indumentum est quod tu res
cludis. Septimo habet fieri ho
micidium a manu sibi ipsi aliquod
mēbrum amputando. vt ptz. lv. di. c.

Si quis semetipsum absciderit id est si quis amputauerit sibi uirtutia non fiat clericus. quia sui homicida est. Dicit glosa super uerbo homicida. Propter homicidij periculum quod consequi poterat sectionem. dicitur homicida sicut qui infantem exponit. dicitur homicida ut patet octogesima septima distinctione. capitulo ultimo. quia non est considerandum quod euenit: sed quod euenire possit. Sed opponit glosa de origine qui se eunuchum fecit ut liberius in occulto posset predicare mulieribus: et tamen postea per cesarem factus est sacerdos. Et marcus praedicat pollicem ut sic fieret indignus sacerdotio. Respondit ibidem quod haec non sunt trahenda ad consequentiam. quia dicitur extra de re iuris. li. vi. Que a iure communi exorbitant: ad consequentiam non sunt trahenda. Tales enim peccant quadrupliciter. Primo. quia sunt homicidae sui ipsius ut dictum est supra. Secundo quia alienum inuadit. et sic furtum facit. quia nemo est dominus membrorum suorum. ff. ad. l. aquilia. l. liber homo. Tertio. quia presumit quod in alijs tyrannidem exerceat: quod in seipsum ausus est seuire. quia qui aude seuire in proprium corpus quid non faciet in alienum? Quarto quia est inimicus dei conditioni. di. lv. c. si quis absciderit. Ideo tales non promouentur et promouuntur. ut patet extra de corpore vi. c. significauit. Nec hostiensis. Quidam senex tale dedit exemplum ut legitur in uita patrum quod duo seculares intrantes religionem et habentes zelum euangelij et non secundum scientiam

am castrauerunt seipsum in carne propter regnum celorum. Quod audiens archiepiscopus excoicauit eos. Qui credentes se bene fecisse uenerunt ad patriarcham dicentes. Venimus. quia caput nostrum es conuerentes de archiepiscopo. Qui similiter eos excoicauit. Tunc uenerunt ad papam dicentes. Nos uenimus ad te. quia caput nostrum es: sicut sic fecerunt nobis episcopi et patriarcha. Qui similiter eis dixit. Et ego excoico uos. Tunc dixerunt. Isti episcopi sibi mutuo deferunt et consentiunt. Idcirco congregabant in sinodo dicentes. Eamus ad uirum sanctum epiphaniu de cypro qui propheta est. quia personam non accipit hominis. Qui intelligens in spiritu misit ad eos dicens quod non intrarent ciuitatem. Tunc illi in se reuersi cognouerunt se male fecisse. Octauo peccant lancea uel gladio perforando. Exodi. xxij. Si quis de industria occiderit proximum suum: ab altari meo euellas eum ut moriatur. Et ponitur extra de homicidijs. capitulo primo. et Exodi vice simo primo. Qui percusserit hominem uolens: morte moriatur. Item ff. ad. l. cornelia. de sicarijs. l. is qui cum te lo. In iure autem canonico talis temperatur. quia efficitur irregularis. ex ne clericus uel monachus. causa sententiam sanguinis. et extra de homicidijs. capitulo. sicut dignum. et capitulo significasti. Talis deberet agere penitentiam ut in consilio teruentis est determinatum. In primis non habet licentiam intrandi ecclesias primas: et quadraginta dies nudis pedibus

incēdat. et nullo vehiculō vtatur. In
 laneis vestibus sit. absq; femoralibz
Arma nō ferat. et nihil fumat i his
 .xl. diebus nisi panē et sal et puram
 aquam bibat. Nullam cōionē cū ce
 teris xp̄ianis neq; cū alio penitente
 habeat in cibo vel potu ante q̄. xl. di
 es impleantur. Et ex cibo quē sumit
 nullus alius māducat et cū nulla fe
 mina his diebus misceat. **P**oterit
 tñ dispēsari cū eo vīsa qualitate per
 sōne et infirmitate q̄ comedat de po
 mis l. oleribz. **J**uxta ecclesiā sedeat
Ante cui? ianuā peccata sua defleat.
 Et nō de loco ad locum pergat. sed i
 vno loco. **S**ic cōpletis .xl. diebus a
 qua lotus vestimēta sua reimduat. et
 capillos tondeat. et septēz annos se
 quentes peniteat cum penitentia ibi
 dem p̄scripta. **Q**uid aut in p̄mo scā
 do tercioq; anno faciet diat scotus
 in .iiij. sententiā. di. xv. q̄ debet sibi
 imponi penitentiā q̄ sicut hōinē p̄ua
 uit. ita seipm p̄ defensione fidei et xp̄i
 p̄iculo mortis se exponat. **S**i tñ hoc
 nō fecit volūtariē sed casu. quinq; an
 nis peniteat. vt patet. xxx. q. i. c. si q̄.
 et. c. si quis. **H**oc intelligit si culpa
 precessit casum. **S**ed grauior pena
 est iniungēda matriāde qui debet pe
 nitere octo annis s̄m penitentiāz sibi
 p̄scriptam. xxxiiij. q. ij. latorē. **S**ed
 vxoriāde adhuc grauior penitentiā
 est iniungēda. de qua. xxxiiij. q. ij. ca.
 admonere te. **I**ste debet penitere oīs
 bus diebz vite sue. vinū et ficerā nō
 bibet. carnes nō comedet. nisi in pas
 seba. et natali dñi. **I**n pane et aqua
 et sale ieiūnet. orōmibz et elemosinis

penitentiā agat. armā nō sumat. v^s
 xorem nō ducat. balneo nō vtatur. i
 ecclesijs ab alijs segregatus post o
 stiu3 stet. ingredientū et egredientū
 orōmibz se recomēdet. in tota vita nō
 cōicet. sed in morte tñ. **A**dhuc grā
 uius punitur qui occidit sacerdotēz
 aut episcopū. **S**ed q̄uis iste penitē
 tie sunt in iure p̄scripte. discretus tñ
 sacerdos s̄m vel iuxta cōditionē cōfi
 tentis arbitrabitur penitentiā im
 ponēdam. vt patet. xxvi. q. vij. tēpo
 ra penitudinis. et de pe. d. i. mensurā.
 extra de pe. et re. deus. et extra de ho
 micid. sicut dignū. **N**ono habz fieri ho
 micidūm ad mortem tradendo sicut
Judas. cui dixit dñs. Osculo tradis
 filium hominis. **L**uce. xxij. **D**e quo lo
 quitur franciscus petrarca li. ij. de
 re. vtri. for. c. lxxix. dicens. Plus ille
 sibi nocuit q̄ tibi. **T**e p̄didit. se per
 didit. te pupugit. se cōfodit. te dum
 spoliat. se p̄mit. tibi regnū vel opes
 sibi animā et famā eripuit. **D**e q̄
Nil scelestius p̄ditione. nil turpius
 sol videt. cuius obscuitas tāta est vt
 qui artificio eius egent execrent ar
 tificem qui ceterorum famā querunt
 huius infamiam reformidat. **H**ec
 ille. **T**ales deberent se suspēdere sicut
Judas. **O** quot fratres adhuc has
 bet **J**udas. **E**rāt in flādna duo vi
 ri. qui vtra se grauior inimici erāt
 et oportunitatem querebant. quali
 ter vnus alterum caperet vel necaret
Erāt autem quidam nequissimus q̄
 vnus seruus fuerat et nūc alteri ser
 uiebat. **A**dhuc ergo cui olim serue
 bat vnics. cōquestus est de domino

c
cuius ad presens seruus erat: sibiqz fore pfacile vt eius manibus eu tradat. Qui gauisus est ei pecunia spon- dit. Et sic dominum tradidit in manus inimici. Quo occiso venit p- ditor ad amicos partis aduerse. et simili dolo tradendum illis obtulit occisorem. sed comprehensus oblatu- est iudici et suspensus. sed scelus fa- cto postmodum claruit turpiori. Cui amicos precibus de patibulo depo- ni permissus et in terra sepultus fuis- set. ignoti canes currentes ad sepul- chrum. multis videntibus extraxerunt. et intra se membratim miserabi- liter discerpserunt. Narratur in ge- stis romanorum qd medicus pirri re- gis ad fabricum nocte venit. pmittens se pirrum occisurum veneno si sibi a- liquid muneris vel encenij polliceret. Quem medicum fabricus vinctum reduci iussit ad dominum suum pirrum qd contra eius caput medicus suus spo- spondisset traditori. Et rex pirrus ad- miratus ei dixisse fertur. Fabricus diffusus honestate: fidem tenet

Septimo peccant contra il-
lus preceptum. Non occi-
des. qui occidunt homines
bello iniusto. De quo dicit
augustinus in li. xij. de ciui. dei. c. xxij.
Neqz enim vnqz inter se leones aut in-
ter se dracones qualia homines bel-
la gessere. Nec ille. Et tales homi-
nes sunt homicide si est iniustum bel-
lum. Si autem iustum est: ab homi-
cidio excusantur. vt patz vicefimater

d
cia questione quinta. c. si no licet. Et
Item non occides. Dicit augustinus?
Nequaquam contra hoc preceptum fecerunt
quo dictum est. non occides. qui
deo auctore bella gesserunt. Ibidem
capitulo Miles cum est obediens po-
testati sub qua legitime constitutus
est si homines occiderit. nulla ciuitatis
sue lege reus est homicidij. Et hoc est
verum dummodo non bellant desiderio
fundendi sanguinem: sed ppter rem
publicam in fide christi amplianda
vt dicitur vicefimatercia questione
quarta. capitulo. Si non ex fidei me-
rito. Notandum qd bellum iustum vi-
detur esse motum in sacra scriptura
multipliciter. Primo quando genti-
les nollent nobiscum conuersari aut
viuere vt patz deutrono m. xx. Ma-
ndat dominus moysi. Quando ingres-
sus fueris ad expugnandam ciuita-
tem aliquam offeres primum pace
eis. Et si te receperint et aperierint
tibi portas: ciuitas populus qui in eo
est saluabitur. Si autem noluerint
recipere pacem: expugnabis eam et
percuties in ore gladij omne masculi-
num quod in ea est. exceptis muli-
eribus et p uulis. qz istis non licet bel-
la. Omne qd am exercitui diuides. et
comedes de spolijs hostiu tuoz que
dñs dederit tibi. Et sicut tunc erant ge-
ntiles respectu iudeorum: sic mo sunt
infideles respectu christianorum. Et
tales fuerunt excusati. Ergo et chri-
stiani. Secundo qd nobiscum nollent sta-
re sine tumelia creatoris nri et abs-
qz eo qd eoz auersatõe p suatione a

seductione vellet trahere fideles ad ritum eorum. Ideo hac de causa mā davit moyses occidi mulieres et pueros madianitarum dicens Cur feminas vobis reseruastis? Nōne iste sunt que deceperunt filios israel: et preuaricari fecerunt vos a dño. Tercio si a cultu dei recedatur retro. xiiij. Si audieris in vna urbium tuarum quā dñs deus dabit tibi ad habitandū et egressi fuerint belial filij de medio tui et auerterint habitatores urbis tue atq; dixerint. Eamus et seruiamus dñs alienis. Sequit. Percuties habitatores urbis illius in ore gladij. et delebis ea et omnia que in illis sunt vsq; ad pecora n̄c. Nota ibi de q̄rto. si fidelitas tp̄alis dñi deseratur. de hoc patet. iij. Re. iij. q̄ quidam de Joram et Josaphat mouerūt bellum cōtra moab. qz rex moab soluebat regi israel tributum scz centum milia agnorum. et centū milia arietum. Et mortuo achab recessit a Joram. Sed Joram rex israel. et Josaphat rex Juda surgentes contra moab percusserunt moab i ore gladij. Quinto qm̄ iniuria publica principi irrogatur vt ptz. ij. Ry. x. de bello dauid cōtra amon qui fecerat radi barbas nūciorum dauid in cōtemptum eius. Sexto si res ppria repetatur. De hoc. ij. Re. iij. de bello dauid cōtra isboseth. repetendo regnum qd sibi datum erat a deo ppter iustā causam. Nam solum cōtra iniustos bellū cōmitti potest. Quia vt dicit aug. et pomf. xxiiij. q. ij. c. dñs. vbi dicitur. Tūc gens vel ciuitas iuste p bella pe

tenēda est qm̄ nil iudicare neglexerit qd improbe a suis factū est. vel reddeere qd p iniuriā ablatum est. Septimo vt hostis repellat. ptz. ij. Ry. viij. de bello dauid cōtra philisteos. Octauo vt amicus ab hostibus liberetur vel eripiat. ptz. genes. xiiij. de bello abrahe cōtra reges qui captiuauerunt loth nepotem suū. Nono cōtra illū p quē hostis roborat. vt. ij. Reg. viij. patet de bello dauid cōtra finā damasci. eo qz ferebat auxilium ad seyr. Decimo si tyrānia in p̄sidente vel p̄sidente exer. ceat. patet. i. machabeorū de bello cōtra anthiochū. Circa quod notādum qz ad bellū iustuz requirunt multa. Primo qz sit p̄sona secularis et nō sp̄ualis. Qd pbat sanctus thomas secunda secūde. q. lxiiij. ar. iij. duplici rōne. qz clerici nō debent aliquem percutere aut occidere. qz sunt electi ad altaris ministerium in quo representat passio xpi q̄ cum percuteretur nō repaudebat vt dicit. i. pe. ij. Ideo nō conuenit vt clerici sint percussores aut bellatores. Debent em̄ magistri suum dñm imitari s̄m illud eccle. x. s̄m iudicem populi sic et ministri eius. Secūda rō est. qz clerici cōmittat ministeriū noue legis in qua nō determinabit pena percussoris aut occisionis vel mutilationis corporalis. Mathei. v. Audistis quia dictum est antiquis. Oculum p oculo. dentem pro dente. Ego autem dico vobis. Non resistere malo. Qui ergo repercutit. non ostēdit se esse discipulum christi. sed perdit patientie meritum. Ideo dicit. xxiiij.

C
q. i. c. Nisi bella ista carnalia figurā
belloꝝ spiritualiū gererent: nūq̄
vt opinor iudaycarum historiā
libri discipulis christi qui venit pa
cem docere. legēdi in ecclesijs fuis
sent ab apostolis traditi. **Q**uomodo
etiam eis belloꝝ pficeret ista de
scriptio de quibz dicit ab hierū ieuā
Pacem meam do vobis: pacem me
am relinquo vobis. et quibus p a
postolū dicitur et iubetur. **N**on vos
metip̄os defendentes karissimi v̄m
dicantes. sed magis iniuriā p̄cipite.
et magis fraudem patimini. **V**nde
deniqz sciēs apostolus dicit iam vo
bis bella vltra nō esse carnaliter pa
gēda sed anime certamina circa spi
rituales aduersarios defudāda. **H**ec
gregorius. **I**deo precipitur clericis
religiosis sacerdotibz q̄ nō portent
arma. vt patet extra de vita. et bon
cle. c. Clerici arma portantes et vsu
rarij excoꝛmunicentur. qz arma cleris
corum sunt orationes et lacrimae. vt
patz. xxiiij. q. viij. c. cōuenior ip̄e. mo
nachū aut intercepta monasterij ar
ma sine licentia tenentes abbas l̄
superioris ex iusta et rationabili cau
sa cōcessa ip̄o iure sunt excoꝛicati. vt
patet in capitulo. ne in agro. de sta
tu religioso. in cle. **E**xcipiuntur h̄ij re
ligiosi quibus ex ordine cōuenit bel
lare cōtra sarracenos et infideles. et
sunt fratres et religiosi sancti Johā
nis. et ordinis sancti georgij. **I**sti nō
sūt subiecti hac lege. **D**ubitat̄ vtrū
clericis liceat aliquo modo arma poi
tare. **V**idetur q̄ nō. qz iura iam alle

D
gata sunt in cōtrarium vt dicit. xxiiij.
q. viij. c. i. **D**e episcopis vero vel qui
buslibet clericis q̄ nec sua auctōritā
te rōm̄ pontificis arma arripere vale
ant: facile p̄batur. **C**um em̄ petrus
qui primus apostolus a dño fuit ele
ctus materialem gladium exerceret
vt magistrum a iudeorum iniuria de
fensaret. audiuit. **C**onuerte gladiū
tuum in vaginā. **O**mnis em̄ qui ac
cepit gladium: gladio pibit. **A**c si
aperte ei diceret. **N**atten? tibi tuis
qz p̄decessoribus inimicos dei corpo
rali gladio licuit persequi. **D**einceps
in exemplum patientie gladium tu
um id est tibi hactenus cōmissuz cō
uerte in vaginam. et spiritualementē
gladium quod est verbum dei in ma
tatione veteris vite exerce. **H**ec ibi
Respondit glosa decreti sup̄ illo ca
no ne allegatum recitando quatuor
opiniones. **P**rimi dicit q̄ clericis pos
sūt vti armis defensionis tm̄ vt cli
peo et lorica sed nō armis impugna
tionis et ense lancea vel gladio pun
gituo. **S**ecundi dicunt q̄ licet ea su
mere sed non vti nisi causa defensio
nis. et quanto aliter euadere nō pos
sunt. **E**xtra de homicidijs. capitulo. **I**n
terfecisti. et capitulo. sicut dignum
et capitulo. suscipimus. **T**ercij dicit
q̄ auctōritate pape hoc possunt alias
non. **S**ed gratianus dicit q̄ hoc pos
sunt per alios nō in p̄pria persona.
vicesimatercia questio. capitulo
vltimo. vt p̄tēem. **H**anc opinionē
tenet bernardus ad eugeniū vbi de
duobz gladijs disputat quos eccle
sia h̄z dices. **A**ggredere hostes eccie

non ferro sed verbo. Quōd tu, venuo
 vſurpare tunc tēptas quod ſemel
 iuſſus es reponere in vaginā. Quez
 gladium: qui tuum negat nō ſatis
 mihi videtur attendere verbum dñi
 dicentis. Conuerſte gladium tuū in
 vaginam. Tuus ergo eſt et forſitan
 tuo nutu nō tua manu euaginādus
 Nec ille. Ideo dicit q̄ licet clericis
 arma portare in quatuor caſib? Pri
 mo p̄ defenſione ſui et vehementiſ
 ſima cogente neceſſitate. vt extra de
 reg. iur. Quod non eſt licituz: neceſ
 ſitas licitum facit. Secūdo cōtra pa
 ganos iuſſu maioris ſui vel vbi ha
 bent iudiciariā poteſtatē. Et ſm hoc
 intellige. c. Quicūq; ex clero. xxiiij. q.
 vltia. *¶* His itaq; reſpōdet. et. c. ſe
 quenti. Tercio p̄o defenſione ius
 ſticie de cōſilio epiſcopi. de pe. di. v. c.
 falſas. Quarto p̄ feudo t̄pali. xxiiij.
 .q. vl. c. ſi in morte. *¶* Ecco. Etiam cle
 rici habentes iuriſdictionē t̄pale in
 diſtincte poſſunt arma ſumere p̄ de
 fenſione ſua et ſuorū. qz h̄o p̄mittunt
 iura. et p̄baſ. xxiiij. q. i. noli exiſtima
 re. et. q. vl. *¶* His itaq; reſpōdet. Et
 in. c. ſupplicat. *¶* In regiſtro. Con
 cordat cum hoc bernardus in gloſa
 ſup. c. clericū. Etiam ſi trāſeant p̄ lo
 ca piculoſa tunc q̄dem poſſunt porta
 re arma ad terrorem latronū: licet p̄
 cutere nō debeāt. Ar. xxiiij. q. iij. Ma
 ximianus. Cōcordat cum hoc hoſtie
 ſis in gloſa ibidem. Debet ergo eſſe
 p̄ſona ſecularis et nō ſpūalis. Reſci
 tat paulus dyaconus li. xi. q̄ valēs
 impator p̄ mortem valētianam fr̄is
 ſui tenuit imperiū orientis et dedit

legem q̄ monachi militarent. et no
 lentes iuſſit p̄ tribunos et milites ſu
 ſtibus interfici quorū innumera mul
 tudo p̄cipue i egipto martirij pal
 mam cōſecuta eſt. Sed iam nō eſt
 neceſſe eos cogere ad militandū. qz
 p̄pria et puerſa voluntate nūc mili
 tant mundo et diabolo. Secūdo du
 bitatur vtrū ſacerdoti vel alij h̄ominū
 licitum ſit occidere h̄ominē ſe defen
 dendo ſc̄z ne ab alio occidat. Et vide
 tur q̄ ſic. qz dicit extra de homici. in
 cle. c. vnico. Si furioſus aut infans
 ſeu dormiens h̄ominē mutilat vel oc
 cidit: nullā ex hoc irregularitatē iur
 rit. Idem de illo cenſemus q̄ morte
 aliter vitare nō valens ſuū occidit
 vel mutilat inuaſorem. Nec ibi. Di
 ſtinguūt autē doctores dicentes q̄ il
 la neceſſitas aut fuit euitabilis et po
 terat euadere. et eſt tunc reus h̄omi
 cidij. et tanq̄ p̄ mortali debet agere
 penitentiā. aut fuit neceſſitas in euita
 bilis qz occidit h̄oiem odij meditato
 ne p̄mo cum dolore animi ſe et ſua li
 berando cū alias nō poterat euadere.
 Sic dicit nō peccare nec aſtringit̄
 ad penitentiā niſi ad cautelam p̄p̄
 abiguiuz duplicitat̄. vt ptz. xxiiij. q.
 v. c. excoicatorū. Dicit gloſa ibi. qz
 debet timere in aliquo ne exceſſerit
 ne ex indignatione vel iracūdia vel li
 bidine v̄indictę motus fuerit. et nō
 ex ſola ſe defendendi neceſſitate. inte
 riorem tñ penitentiāz ſemper debet
 habere. et quaſi ſuis peccatis aſcribē
 Bonarum quippe mentiū eſt ibi cul
 paz agnoſcere. vbi culpa nō eſt. eſt
 de homici. interfeciſti. Concordat in

h̄ rāp̄m̄ iudus. gaudredus. bofthēfis
Et thomas i secūda secunde. q. lxxij.
ar. vij. Dicit q̄n homo intendit homi-
nem occidere vt seipm defendat hoc
est licitum nisi ei qui publicam au-
toritatē habet. qz dicit augustinus
ad publicolam et ponitur. xxij. q. v.
ca. De occidendis hominibus ne ab
eis quisq̄ occidat nō n̄m̄ placet cō-
siliū nisi forte sit miles aut publi-
ca functione teneat: p̄t tamē vim vi
repellere cum moderatōne inculpate
tutele. qz plus tenetur p̄uidere vite
sue q̄ vite alterius: et ita preter intē-
tionem defendentis si ille occiditur:
nō peccat. Item quilibet tenetur sibi
quantum socio. Sed s̄m̄ ambrosiū
lib̄ p̄mo de officijs et allegat. xxij. q.
iij. ca. nō in inferenda. Qui non re-
pellit a socio iniuriā q̄n potest. in cul-
pa est tam ille qui facit. q̄ ille q̄ nō
repellit. Et cōmendat de hoc moyses
qz egiptiū interfecit hebreū defendē-
do. Item licet a bestia se tueri ne pi-
mat ipm̄ etiam cum morte bestie: s̄
homo volens alium occidere est peior
bestia. vt ptz. i. politicor. Si ergo
solum intendit vite tuitionez. nō pec-
cat et nō intendit necz alterius. sed
in defensionem sui et aliqd̄ mali. tūc
occidit. hoc est p̄ter intentionem suā
Pro rebus aut̄ t̄palibus cōseruandis
nullo mō licet pximū occidere. quia
vita pximi p̄ferenda est rebus for-
tune. Est ergo distinguendū inten-
tio. Vel hoc fit ex instictu nature. qz
quelibet res nitatur se cōseruare. et
sic est licitum. qz omne qd̄ est de iur-
re naturali est licitū. Vel fit ex insti-

tu nature informate p̄ gratiā in-
nuēs priuari vita p̄pter informatio-
nē luminis gratie et virtutū. et sic po-
tius vult euz occidere q̄ occidi. ne di-
cat. In dimidio dierum suorum va-
dam ad portas inferi. qui assidue o-
rat et dicit. Ne reuoces me in dimi-
dio dierum meor. id est in p̄fectio-
ne luminis gratie et virtutū. Et hoc
est magis licitum q̄ illud qd̄ p̄mis-
sum est. Vel est ex supfluo amore hu-
ius vite. vel ex odio quod cōcepit cō-
tra eū. vel ex supbia eius q̄ occidat
fugere inuasorem. Vel sponte se po-
nunt in talem necē s̄sitate sicut faci-
unt latrones et adulteri. Et tunc est
simpliciter illicitum. Et sic loquitur
augustinus in p̄allegato ca. vt. xxij.
q. v. de occidendis. Secūdo debet es-
se p̄sona virilis non muliebris. sic
aut probat magister egidius libro
iij. de regimine principum cōtra so-
cratem. qui dicebat mulieres esse in-
struendas ad opa bellica. et deberēt
bellare sicut viri. assumens exemplū
in bestijs in quibus tam mares q̄ fe-
mine bellant. Sed qz reges et prin-
cipes non debent mulieres ordinare
ad bellica opera patet ex tribus. Pri-
mo. quia bellatores debent esse men-
te cauti. Iō aliqui pauci cauti supant
multos fortes. Sed mulieres defici-
unt i industria. qz habent consiliū in-
validum. Secūdo debent esse impa-
uide. respectu mortis. Item gebeon
solum elegit illos ad bella q̄ lingua
lāberunt aquas. sicut dicit iudicum
vij. Sed mulieres sūt valde pauidē
p̄pter defectū caloris naturalis: qz

funt frigide cōplexionis. **T**ercio debent esse corpe robusti ad arma portanda. **S**ed mulieres sunt debiles. **S**ed aliquā accidit q̄ sunt fortiores viris sicut patuit in amasonibus que s̄m **I**sidoruz li. ix. ethimol. fuerunt uxores ghotoz. **M**aritis suis in bello interfecit. virorum suorum arma arripientes et hostes virili animo aggressæ. de maritorum suoz nece debitam sumpserūt vltionē. **N**ā omnē masculū a sene vsq; ad puulū in ore gladij pemerūt. feias reseruantes et hostiū spolia diripiētes. et deinceps piter sine masculoz cōsortio viuere cōsueuerunt et decreuerūt. **Q**ue duas reginas super se solebāt habere quarū vna pcedens cum exercitu cōtra hostes dimicabat. altera interim rempublicaz gubernabat. et effecte sunt tam feroces in breui bellantes. q̄ magnā ptem asie centū annis dominio suo subiecerunt. **I**nter ipsas vero nullū penitus masculū viuere vel morari rōne aliqua pmisserūt. ex finnis tñ gētib; maritos. sobolis gratia elegerunt. **A**d quos statutis tēporibus accedentes: plem ceperunt. **S**ed tpe debito. filijs cōceptis a generatis. si masculus erat mactabant vel patribus mittebant tpe congruo et a se recedere coegerunt: filias vero sibi reseruantes eas ad sagittandū informabant. **E**t ne in sagittarū ictibus et in clipei vsu mammillaz grossicie impedirentur. eis in septimo anno vt dicit sinistra māmam exurebant. **I**deo dicunt amasones quasi sine māmā. **E**t de illis legitur in his

storia alexādrī magni regina amasonū alexandro postulati tributū ab eis p nūcios rescripsisse. **D**e tua prudentia est mirandū q̄ cum feminis cōfligere voluisti a statuisti. qz si fauente nobis fortuna succumbere te cōtingit. merito es cōfusus cū a mulieribus sis deuictus. **Q**z si iratis nobis dijs nos deuicent. paz tibi cedere poterit ad honore. qz de mulieralibus triumphasti. **S**up cuius respōsione regine in admirationē ductus rex gloriosus dixit. **D**ecens fore. nō p gladiū et furorē mulieres vincere sed potius p amore. ppter qd libertatem eis cōcessit et ipas nō violentia sed potius amicitia suo impio subiugauit. **T**ercio caueat pnceps q̄ nō habeat secum malos in bello qui nō timeant deum et mandata dei nō seruant p̄t ait achior alloquens bolofernem **J**udith. vi. **V**bi cum recitasset beneficia dei populo exhibita concludit. **N**unc ergo inquit perquire si est iniquitas aliqua eorum in cōspectu dei. **A**scendamus ad illos quos niam tradet deus illos tibi. **S**i autē nō est offensio populi huius coram deo suo: non poterimus resistere ei. **N**umeri. xxiiij. **N**olite timere: de nō biscum est. **E**t leuitica. xxvi. **S**i in pceptis meis ambulaueritis psequimini inimicos vestros: et corruēt coram vobis cōtrario. **J**osue. vij. dicitur q̄ ppter peccatū vnius scz achor multi fuerunt occisi de populo. **Q**ui vult ergo victoriam habere in bellis: habeat deum secum. **E**xemplo abrahe. moyfi. **J**osue. et etiam dauid

Quarto excluduntur de bello. plōne timide et formidolose. de quibus deuter. xx. Qui edificauit domū nouam et nō dedicauit eam etc. Nota ibidem de illis quatuor. Quinto studeat p̄ncip̄s q̄ habeat secū in bello senes et prudentes. Ideo alexander macedo totam orbē terrarū aggressus est et innumeras hostium copias fudit. q̄z habuit secum totā miliciā sc̄z prudentes et exptos et veteranos. Ideo xerxes rex persarū sepe fuit victus licet haberet tot duces exerāt? quot p̄re multitudie nūmerari nō possent disciplinatos aut nullos. Studeat etiam q̄ sit inter eos amor et cōcordia et fidelitas. Vñ ait Julius cesar Qui nō laborat vt sit militibus car? militem nescit amare. Ideo oportet eum multum dare militantibus etc. Secundū est quod requirit ad bellum q̄ sit licitū et iustum et iusta de causa. Ideo dicit vicefimatertia questione prima. capitulo. Militare nō est peccatū. sed propter predam militare est peccatum. Ibidem. Noli existimare neminem placere deo posse qui armis bellicis ministrat. Ex his em̄ erat sanctus dauid cui dñs tam magnum p̄hibuit testimoniū. Ex his q̄ plurimi illius tēpis iusti. Ex his erat sanct? ille centurio qui dño dixit. Nō sum dignus vt intres sub tectum meum. Et vicefimatertia questione secunda. capitulo. Iustum bellum est quod ex edicto genit̄ de rebo repetendis: aut p̄pulsandorū hostiū causa. puta si sit offensus et querens iusticiam nō inueniat. vñ aug? .i. li.

.lxxxij. q̄stionū. et ponit. xxij. q̄. ij. ca. dñs noster. Iusta bella diffiniri solēt qua vltascuntur iniurias. Sic gens vel ciuitas petenda est q̄ vel ini dicare neglexerit qd̄ a suis improbe factum est. vel reddere qd̄ p̄ iniuriā ablatum est. Sed nunc milites parum curant vtrum causa sit iusta vel iniusta. De quibus petrus blesensis epistola. xlix. dicit. Ordo militū nūc est ordinare nō tenere. Nam cui? os maiori verborū spurcicia polluitur q̄ detestabilius iurat. qui minus deum timet. qui ministros diuificat qui ecclesiaz nō veretur: iste hodie in cetu militum fortior et nominatior reputatur. Sequitur ibidem. Olim se iuramenti vinculo milites obligabāt q̄ stare vellēt p̄ reipublice statu. q̄ in acie non fugerent. q̄ vita p̄pna reipublicam defenserent. Et olim tyrones enses suos receperūt de altari vt p̄fiterentur se filios ecclesie atq̄ ad honorem sacerdotij: ad tuitionem pauperum: ad v̄ndictam malefactorum: patrieq̄ liberationē gladium accepisse. Porro res in cōtrarium facta est. Nam ex quo hodie cingulo militari decorantur. statim infurgūt in cristos domini. deserviunt in patrimonium christi. spoliant et deprestantur subiectos crucifixi. et pauperes miserabiliter atq̄ in misericorditer affligunt vt in doloribus alienis illicitos appetitus et extraordinarias impleāt voluptates. Hec ille. Dicit vegetus libro quarto de re militari Jurant quidāz milites per deuz et cristum eius et spiritum sanctum

et p^o maiestatez principis qui s^um de
 um presidet. se strenue facturos om-
 nia que precepit princeps: et nunq^um
 mortem recusatuos p^o republica et
 p^o ecclesia et cum hoc iuramentum fa-
 ciunt et dicantur angulo militari Et
 licet sint aliqui milites dicentes se
 nō teneri ecclesie et sacramento solē
 m^o quia iam ex cōsuetudine plerūq^um
 non prestatur. nullus tū est qui sa-
 cramento tacto vel expresso ecclesie
 nō teneat obnoxius. Forte ideo ces-
 sant apud alios solēmitas iuramen-
 ti quia ad hoc hortatur eos necessi-
 tas fidei et auct^oritas officij. Tales
 milites p^o republica et defensione ec-
 clesie debent hostem ferire. Nihil ni-
 si fugam timere. h^umem estum et laz-
 borem et inopiam equanimiter tole-
 rare: sub diuina huius quiescere: bal-
 nea nescire: ferrum gestare: delicias
 p^ohorrescere. Sed ecōtra milites mo-
 derni effeminati sunt pigri et delica-
 ti: o^ocijs vacantes: aleis et aucupij
 insistentes. et in armis mitidioribus
 plus q^um securionibus gloriantes. Nō
 tamē dico q^um vituperāda sunt arma
 ornata et fulgentia dum tū nō fiant
 causa vanitatis. et ostentationis gra-
 tia. quia legimus machabros ha-
 buisse clipeos aureos. sed hoc ha-
 buerunt ad eorum magnificentiam
 et exercitationem mutuā et aduersa-
 riorum dissipationē. quia ex fulgo-
 re clipeorū fortitudo gentium dissi-
 pata est. Sed inaurare arma ex ostē-
 tatione et vanitate et pompositate
 femineum est vt ait bernardus. Por-

tare in scuto et armis leonem depin-
 ctum et tū esse formi dolo sum. signū
 est falsissimū. Operitis equos sericis
 depingitis hastas. clipeosq^u telas.
 frena et calcaria auro et argento or-
 natis. Militaria sunt hec insignia:
 an potius muliebria ornāmēta. Alia
 tū ratione voluit Julius cesar arma-
 ri cōmitones suos armis preciosis
 vt metu damni se defenderent et ne
 ea perderent vt dicit in libro de vita
 cesarum. Sed quid est de armis ab
 ecclesia p^ohibitis vt sunt baliste et
 alia. Respondetur. extra de sagitta-
 rijs. capitulo v^mico. illam artez bas-
 listariorum mortiferam et odibilez
 aduersus christianos et catholicos
 exerceri. Et de cetero sub anathema-
 te p^ohibemus. Glosa. Peius est de
 saracenis et in bello iusto p^o defen-
 sione ecclesie. De illis dicit franciscus
 petrarca de remedijs vtriusq^u for-
 tunc. q^um qui balistam prius inuenit
 ille aut pavidus aut nocendi avidus
 et metuens fuit hostes. Fortis bella-
 tor cōgressum hostis exoptat: quem
 sagittarius vitat. Hoc ille. Tercium
 quod requiritur ad bellum iustum
 est recta intentio scz vt bonum p^omo-
 ueatur et malum euitetur et mali cō-
 p^oescantur et corrigantur. vicefima
 tercia questione prima. capitulo.
 Quid culpatur in bello an quia mo-
 riunt^o quantoq^um morituri vt domi-
 nentur in pace victuri. Hoc enim bo-
 minum tumidoz et non religiosoz
 implacatus atq^um implacabilis ani-
 mus. sentas rebellandi. libido q^um

C

Sequitur. nocendi cupiditas. vlti-
scendi crudelitas. libido dñandi. c.
Hec sunt que in bello culpant. **I**de-
ca. sequenti. **M**ilitare nō est peccatū
sed ppter predam militare est pecca-
tum. **P**equit ibidem. **P**ropterea q̄
dam prudentia militibus stipendia
cōstituta sunt ne dum sumptus que-
ritur: p̄to grassetur. **H**ec ibi. **S**ic cō-
muniter nostri curiales bellāt ea in-
tentione vt possint rapere. cōtra cano-
nes. xiiij. q. v. ca. **P**enale est occulte
auferre: multo maioris pene est visi-
biliter rape. **R**atio: qz est magis cō-
tra voluntatem. **T**alis est peior vsu-
rario. qz in vsura cōcurrit voluntas
dantis: in rapina autez non. **T**ercio
sunt paupm homicide. **E**cclē. xxxiiij.
Qui auferit panem acquisituz in si-
more: quasi q̄ occidit pximum suum
qz auferunt ei bona tpalia in q̄bus
eorum vita cōsistit. **Q**uarto sunt pe-
iores diabolo: quia diabolus punit
illum solum q̄ demeruit: sed illi pu-
niunt nocentes et innocentes. **D**ia-
bolus punit in inferno: sed isti hic i-
mundo. **A**udiui ab vno milite castre
si eum tot rapinas fecisse in iumen-
tis et animalibus q̄ ex eorum ossibus
castrum maius suo castro edificare
faciliter posset. **E**t intulit. **Q**uomō
mibi possibile est vt ista restituam?
Alius dixit. **T**ot eqs rapui. q̄ si cau-
dis cōnexi essent. possent ad tria mi-
liana extendi. **D**e quibus petr? ble-
sensis epistola. xiiij. **H**odie nostri
curiales sunt in labore et in erupna
in vigilijs multis. piculis maris. pi-
culis fluminū. piculis pontū. picul

D

montū: piculis in falsis fratribus. in
mortibus frequenter. in fractione et
lassitudine corpis atqz in alijs vite
discriminibus in q̄bus gloriam mar-
tirij mererēt si et hec p̄ christi nomi-
ne sustinerent. **N**ūc aut sunt marti-
res seculi. mūdi p̄fessores. discipuli
curie. milites diaboli. **P**er multas
siq̄dem tribulationes intiant iusti in
regnum celorum: hī aut p̄ multas
tribulationes intiant in infernum.
Quinto sunt maledicti ab ecclesia.
vt ptz extra de rapto. c. i. **E**tiam a p̄-
ximo. **E**cclēstici. xxxiiij. **V**nus or-
rans: et alius maledicens: cuius vocē
audiet dñs. **S**ivnus est qui orat p̄
eis: multi sunt q̄ maledicunt. **E**rūt eti-
am maledicti a deo. **M**ath. xxv. **I**te
maledicti in ignem eternum. **S**i em̄
maledicet illis q̄ p̄pria non tribuit.
quanto magis q̄ aliena rapiunt. **D**i-
cit enim. **E**furui et non dedistis mā-
ducare mihi. **O**ri meo abstraxistis et
dedistis cambus et auibus. **N**az au-
ferunt de ore dei et ponunt in os dia-
boli. **S**itui et abstulistis mihi qd̄
debiui bibere ymo quod plus est. sā-
guinē meum in pauperibus bibistis.
Item hospes eram: et non collegistis
me: ymo domum meam cōbussistis.
Item nudus fui: et nō cooperuistis
me: ymo vos subtraxistis vestes me-
as: de quibus vestris vxoribus fecistis
fieri vestes candidatas. et quantoqz
trahunt in cauda sua totā substā-
tiam vnius pauperis. **I**tem infirmus
fui et non visitastis me: sed vos vul-
nerastis me. **I**n carcere fui et nō eru-
istis me: sed vos in carcere cruciastis

me p̄mo fregistis mihi crura. brachia et omnia mēbra Ergo dicit Ite maledicti in ignem eternum Dicit eusebius in cronica sua q̄ circa annuz dñi. Mccxiiij. in pago wormatiensi videbat̄ p̄ aliquot dies nō modica armata multitudo equitū euntū et retro euntū nūc hic nunc illic turmas facere. Circa nonā vero horam audā monti a quo visi sunt exisse videbantur se reddere. Tandem quidā in regione illius non sine magno timore hmōi tam pdigiōse cōtioni. crucis signaculo munit̄ appropiāat. **Mox** quidā ex illis occurrentē sibi p̄sonā p̄ nomē oipotētis dei nostri ad manifestandū causam populi qui sic apparet. adiuravit Cui ille inter cetera. **Nō** sumus in q̄t̄ vt putatis fantasma ta nec militū turma vt videtis. sed anime militum nō longe ante interfeutorū. **Arma** vero et habitus atqz equi que nobis prius fuerūt instrumenta peccandi. nūc sunt nobis materia tormenti. **Et** vere totū ignituz est quod in nobis cernitis q̄uis vos id corp̄alibus oculis discernere nō possitis. **Hec** eusebius. Tales etiaz gloriānt̄ de eorum armis. signis et insignibus: et post mortez illa suspēdunt in ecclesijs. cum quibus tamen spoliauerunt ecclesias. que poti⁹ deberent suspendere ante culum diaboli. **Quartum** quod requiritur ad bellum est auctoritas. **Ideo** dicit. xxiiij. q. i. c. quid culpatur. **Vbi** dicit augustinus. **Ordo** naturalis mortaliuz pacā accōmodatus hoc p̄scit vt sus-

sciendi belli auctoritas atqz consilium penes principes sit. **Nullus** ergo bellare potest. nisi auctoritate p̄ncipis vt patet manifeste in iure civili. **Similiter** p̄ncip̄s ecclesiastic⁹ potest indicere bellum. vt patet vice simaterda questione octaua. capitulo. igitur. et. capitulo. **Ideo** et ca. sequenti. **Sed** bella nunc magis fiunt ex p̄ncipe malorum id est demonuz q̄ boninum. **Ideo** recitat augustin⁹ libro secundo de ciuitate dei. ca. xxv. q̄ in planicie capanie demones quos romani deos crediderunt visi sūt pugnare vt ostenderēt bella ciuilia eis placere. et audaciam darent pugnādi. **Et** postea ibidem magnum bellū fuit secutus. vt dicit martinus in cronica q̄ anno ab vrbe cōdita. ccccxxli. hamibal cum romans infelicissime pugnavit apud canosam apulie vicum. **In** qua pugna. xliiij. millia romanorum interfecti sunt. **Hamibal** vero in testimonium tante victorie tres modios anulorum aureoz cartaginem misit. quos ex mambus nobilium interfeutorum extraxerat. **Et** sicut dicit orosius intantuz desperauerunt romani q̄ fugere ab vrbe volebant nisi scipio eos coeruisset. **Legitur** in speculo historiali libro vicefimosexto capitulo de cimonono. **Cum** henricus tercia⁹ celebraret penthecosten apud maguntiam. paulo ante missam cum sedilia pararent̄ in ecclesia ortum est iurgium inter cubicularios archiepiscopi et abbat̄is vuldensis cenobij quorum dñs

dominus iuxta imperatorem sederet.
Nam vuldense cenobium in saxonia
 sancti galli corpore insignitum et pre-
 dijs est ditatum p magnificis. Cuius
 loci abbas sexaginta millia arma-
 torum prebet in hostes imperatori. et
 habet ex antiquo privilegio ut in ma-
 gnis festiuitatibus ad dextram eius se-
 deat. Itaque ventum est ad pugnam. fu-
 roremque p ecclesiam grassante. pauime-
 tum sanguine inuenerunt. Sed statim
 episcopis conuolantibus. pace inter re-
 liquos discedentes facta templum purgatum
 est. et missa festiuis clamoribus est a-
 cta. Sequentia autem cantata et versio
 eius versu dicto scilicet. hunc diem fecisti
 gloriosum. vox ab aere lapsa est. Hunc
 diem ego feci bellicosum. Rigentibus
 omnibus pre timore imperatoris diligen-
 ter intelligens leticiam diaboli resu-
 puit missam. Quinto debet fieri pro
 pacem. xxiiij. q. i. c. noli. Vbi dicit au-
 gustinus. Non enim pax queritur ut bel-
 lum exerceatur: sed bellum geritur
 ut pax habeatur. Sed quare in west-
 phalia raro vel nunquam est pax. Respon-
 detur propter quatuor. Primo ex mala
 constellatione. quia hic mars habet
 suum dominiū magis quam alibi. qui est
 deus belli. Secundo. quia hic non corri-
 guntur mali raptores. Unde bernar-
 dus. Impunitas aufum parit: et au-
 sum excessum. Tercio. quia non solum
 impuniti: sed etiam honorati et re-
 putati sunt. Ideo dicit boetius libro
 primo. de consol. psal. iij. flagitiosum
 quemque ad audendum quidem facinus im-
 punitate: ad efficiendum vero premij
 imitari. Quarto ex pluralitate et diu-

fitate dominantium non subordinato-
 rum. Sicut in monarchia est pax.
 ita in pluralitate discordia. Stanti-
 bus his quinque conditionibus bellum
 est iustum: et bellans excusatur de ho-
 micidio. Sextum quod magis in
 bellante requiritur est deuota oratio
 ad deum: et diuini auxilij inuocatio.
 Cuius exemplum patet in abraham bel-
 lante contra quinque reges. ut gen. xiiij. di-
 cente ps. Non saluabitur rex pro mul-
 tam virtutem: neque gigas in multi-
 tudine virtutis sue. Secundum exem-
 plum patet in moyse. exo di. xvij. qua-
 do populus israel voluit pugnare con-
 tra amalech. tunc quando moyses eleua-
 uit manum suam vincebat israel. Ter-
 cium exemplum patet i. Regum. vij. Cui
 filij israel voluerunt pugnare contra
 philisteos. dixerunt ad samuelem.
 Ne cesses clamare ad dominum nostrum
 ut saluet nos de philistinorum manu.
 Tulit igitur samuel agnū lactentē
 et obtulit illū in holocaustū. et cla-
 mauit samuel pro israel. Et audiuit
 eū dominus et introiit dominus fra-
 gore magno in bello super philistinim
 et exterruit eos. et cæsi sunt multi a
 filiis israel. Idem patet de senache-
 rib. iij. Reg. xix. Vbi dixit senache-
 rib ad Ezechiam. Non te seducat de-
 us tuus in quem habes fiduciam. ne-
 que dicas. Non tradetur hierusalem
 in manu regis assiriorum. Sequitur
 Cum accepisset literas rex ezechias
 ascendit in domum domini et expan-
 dit eas coram domino et orauit dicens
 Domine deus israel. qui sedes super
 cherubim. tu es deus solus et regum

omnium terre. tu fecisti celum et terram. Inclina aurem tuam et audi. Aperi oculos tuos et vide. et audire verba semacherb qui misit. ut exprobraret nobis deū viventē. Sequitur. Saluos fac nos de manu eius dñe deus noster. ut sciant oia regna: qz tu es deus solus. Et passit angelus de exercitu semacherb. clxxxv. milia hominū. Quinto ptz de Judith ca. ix. Que ingressa est oratorū suoz induens se ciliā et posuit cinerē sup caput p̄sternēs se et dicens. Nō est in multitudine virtus tua neqz in equoz viribus volūtas tua. Nec superbi ab initio placuerūt tibi sed humilium et mansuetoz tibi placuit semp deprecatio. Deus celoz creator aquarū et totius creature exaudi me miserā deprecantem. et amputavit caput holofernis Sexto patz de Josaphat. ij. pal. xx. Nota historiam. Septimo ptz de Juda machabeo. qui et ipse oravit et obtinuit victoriā. Et qñ non oravit cōversus est in fugam. Simile ptz p̄ augustinū quinto de civitate dei. de theodosio cōtra eugenium.

Explicit preceptum quintum

Incipit preceptum sextum

Non mechaberis

Quod preceptum congrue sexto loco ponit. qz sicut sexto die homo fuit creatus: sic i sexto p̄cepto p̄hibet ei in ordinata generatio. **I**stud em̄ preceptū immediate sequit̄ illud. Non occides. qz maius peccatū est hominem offendere in p̄sona cōiuncta qd̄ fit p̄ mechiā q̄ in bonis t̄p̄alibz quod fit p̄ furtum. Et minus est peccatum offendere hominē in p̄sona sibi cōiuncta q̄ in p̄sona p̄pria qd̄ fit p̄ homicidiū. Quod ptz tripliciter. Primo. qz p̄ximus plus ledit et caritati p̄ximi magis opponit. qd̄ patet. Nā p̄ homicidiū offendit homo i p̄pria p̄sona et tollit vita p̄p̄e p̄sonae. Per mechiā vero offendit in p̄sona diūctā q̄ ē q̄si vna caro cū eo. Cōstat aut̄ qz magis repugnat caritati p̄ximi. offendere eū in p̄pria p̄sona et destruere vitā ei. q̄ in p̄sona sibi cōiuncta. Potissime etiā qz mechani p̄cedit ex ardore carnalitatis. et multo plus repugnat caritati p̄ximi. crudelitas q̄ ardoris carnalitas. Et auis g^o peccatū est occidere q̄ mechani. Secūdo p̄ ip̄m homicidiū maius bonū tollit qd̄ ptz. qz p̄ mechani tollit bonū p̄lis nascende vel producende. per occidere vero tollitur et destruitur iam natus et p̄ductus. Maius ergo bonum destruit per homicidiū q̄ per adulteriū. Tercio p̄pter evitacionem